

presbyterium

UADERNS

DE
ASTORAL

22

febrer 1973

SUMARI

PRIMERA PLANA

Un pas que en demana d'altres	1
A Vic, a Reus i a Ctesifon	3

QUESTIONS

Aportacions de la psicologia a la pastoral .	6
La psicologia, corrosiu o ferment de la religió - <i>Jordi Bachs</i>	7
Entorn de l'experiència religiosa: aspectes parapsicòtics dels adolescents - <i>Jordi Font</i>	17
Imatge de Déu, afectivitat i fe - <i>Antoni Gomis</i>	27
Actualitat de les tècniques espirituals en la pregària - <i>Ramon M. Nogués</i>	41

TESTIMONI

El centre mèdico-psicològic	55
La pastoral als hospitals psiquiàtrics - <i>Josep L. Redrado</i>	59

L'ESPECTADOR

Per Nadal, la Companyia Nacional Angel Guimerà - <i>Joan Argenté</i>	63
---	----

QUATRE VENTS

Mallorca: un directori sobre el Sagrament de Penitència - <i>Pere Llabrés</i>	66
Des de Girona, amb pena - <i>Pere Madrenys</i> . .	69
Ultims esdeveniments al col·legi major de Sant Tomàs de Villanueva - <i>Antoni Signes</i> . .	73
Solsona: Balanç sense balances - <i>Climent For- ner</i>	74
Fe i cultura catalana: Jornades de Teologia - <i>Josep M. Totosaus</i>	76

D'ACÍ I D'ALLÀ 78

Barcelona	80
Mallorca	86
Menorca	89
Solsona	89
Tarragona	90
Urgell	91
València	95
Vic	97

Benvolguts subscriptors:

Amb aquest número 22 comença la nova subscripció. Us preguem, doncs, que mireu d'enviar-nos-en l'import per gir postal, taló bancari o directament a Rivadeneira 6, 4.^{art}, els dies laborables de 9 a 2 i de 4 a 7. Així ens facilitareu en gran manera el treball i ens reduireu les despeses d'administració.

Agraïts de la vostra comprensió us saludem ben cordialment,

Quaderns de Pastoral

primera plana

Un pas que en demana d'altres

Fa poc més d'un any, en comentar, entre optimistes i recelosos, l'Assemblea conjunta dels bisbes i dels sacerdots d'Espanya, ens demanàvem: «Serà frustrada aquesta esperança? Pels passadissos de l'Assemblea vam sentir dir: aquesta és l'última carta que juga la nostra Església...». (Q. de P., núm. 14-15).

Avui, la declaració col·lectiva «L'Església i la Comunitat política» ens adverteix que aquella carta no ha estat perduda, si bé l'envit és cada cop més arriscat. Vencent oposicions i maniobres, l'esperit de l'Assemblea s'ha mantingut viu i traspua clarament en l'actual declaració. Per això voldríem que el color dominant d'aquest comentari fos el de la congratulació i l'esperança. I

que l'escalf del nostre reconeixement arribés al nucli de bisbes més engatjats en la línia conciliar, els quals han fet possible, des de dins i amb dolor, aquesta nova frontera. No són ells els culpables del temps perdut abans d'ara. I, tanmateix, la seva sensibilitat els fa, moltes vegades, els destinataris efectius d'unes crítiques que només ells atenen. No podem deixar-los sols, ha dit amb justícia l'Abat de Montserrat. Els conec i sé com es prenen seriosament això de l'Evangeli..., ha testimoniat el canonge González Ruiz.

Subratllarem, sobretot, allò de la Declaració col·lectiva que significa voluntat d'independència de l'Església respecte a l'Estat, i vindicació d'un ordenament polític més obert per a tots els ciutadans. Així, quant al primer punt, cal esmentar la irreductibilitat de l'Església a un model determinat de societat civil; el seu compromís en la defensa de la justícia, a nivell eclesial bàsic, inconfusible amb el ventall de les opcions polítiques de cadascú; el seu dret a la denúncia profètica; el refús dels privilegis i de l'exercici per eclesiàstics de càrrecs polítics de designació governamental... Pel que fa al segon punt, destaquem la defensa d'un espai per a la pluralitat d'opcions polítiques, excloent, però els totalitarismes, l'explotació de l'home per l'home, i l'oposició a l'igualtat; i tot un clima de llibertat i de defensa dels drets humans que, per desgràcia, donen al document com un toc d'irrealisme...

També volem al·ludir, naturalment, a alguns aspectes negatius, a parer nostre, de la Declaració. Hi ha un salt important entre declaracions col·lectives de l'episcopat d'Espanya fetes en anys anteriors i la d'ara. Pensem especialment, en la de la guerra civil, no seguida de cap document de reconciliació. Aquest salt no és fàcilment assimilable pel poble cristià. Fa quatre dies, per posar un exemple menor, encara es presentava l'aportació econòmica de l'Estat a l'Església com una restitució. ¿No calia haver fet un pont, senzill i practicable,

entre l'ahir i l'avui? Ara bé, és possible aquest pont si, en lloc d'un cert reconeixement de culpes, tot és presentat com un canvi dels signes dels temps? D'aquesta manera, és difícil que els sectors de mentalitat oposada a la de la Declaració actual es sentin interpellats a fons... Podríem parlar, encara, d'una manca de vigor i valentia, d'una certa desconexió del ritme del cos eclesial... Tot plegat potser s'explica per l'atenció que reclamen de l'Episcopat les seves tensions internes i que comporta el risc de l'ambigüitat i l'isolament.

Resumint, un gran pas de la nostra Jerarquia, que en demana molts altres.

A Vic, a Reus i a Ctesifon

A Vic, a Reus i a Ctesifon, que és com dir una mica a tot arreu, es van fent passos, més llargs o més curts, però es va caminant. Així, a Vic —per encapçalar com el vers esprivià—, han estrenat un nou document episcopal: «**Alguns criteris pastorals per a una renovació i millorament de les estructures de la diòcesi**» (Butlletí Oficial, octubre-novembre 1972).

El text ha tingut una elaboració àmplia. El Consell del Presbiteri encarregà a un equip de sacerdots versats en parròquies i moviments, la redacció d'unes pautes que permetessin d'estructurar la pastoral sobre una base comuna. El text fou retransmès a tots els preveres de la diòcesi perquè, individualment i en grups i, explícitament, amb els Consells Pastorals, presentessin esme-

nes i suggeriments. Recollit i reelaborat tot aquest material, el Bisbe se'l feia seu, hi afegia les seves aportacions i en precisava alguns conceptes. Ja és, doncs, un pas bonic el de la manera de treballar diocesament i que el Bisbe hi tingui l'última paraula.

També és confortant la immediata referència al Nou Testament per extreure'n els trets essencials de com fer que «el fet Jesucrist-Salvador sigui manifestat d'acord amb la tradició de l'Església i per uns camins eficients». Des d'aquesta Tradició, és fàcil desfer-se de la petita tradició. En efecte, ja no estem en situació de cristianadat. Cal saber descobrir les repugnàncies de l'home d'avui i alliberar la pastoral de coses accidentals que s'oposen a la sensibilitat actual. Cal purificar l'Església d'antissignes. Cal l'esforç d'un llenguatge adequat i esforçar-se a plantejar els problemes humans amb prou profunditat, alhora que amb un to lleialment popular, per a poder-los connectar amb la visió evangèlica i aportar al món d'avui la visió global de l'home i de la humanitat que dona la Revelació. Cal estar oberts als signes dels temps i a tot el que l'home d'ara té de bo i de just per a descobrir-hi camins d'evangelització. Sobretot, l'aspecte predominant de la pastoral d'avui ha d'ésser l'Evangelització que atengui diferenciadament els nivells diversos de la gent; a aquesta seguirà la catequesi a tots nivells, que culminarà en una comunitat de fe capaç d'acceptar lliurement i fonament els sagraments i la pregària i que, sota l'acció de l'Esperit, es transformarà i serà portada a manifestar-se al poble mitjantçant signes que puguin ésser interpretats per la gent com acompliment del temps messiànic.

A partir d'ací, s'obre llum verda als semàfors diocesans per a una pastoral diferenciada: petites comunitats i grans parròquies, moviments i institucions, comunitats de fe i contactes amb no-creients. Tot això comportarà un perill de disgregació, però que no caldrà evitar amb un altre uniformisme, sinó amb una planifi-

cació de conjunt en què cada element ocupi el seu lloc que permeti una visió global, i en la qual l'acceptació d'unes línies bàsiques amb esperit de servei i de docilitat, ajudi a la unitat.

Per dur a terme l'aventura joiosa, seran valorats i impulsats els organismes de reflexió i de diàleg institucionalitzat com el Consell Presbiteral i els Consells Pastorals o altres possibles encara, on es vagi obtenint l'ajustament al pensament de l'Església i a les necessitats del poble.

Al número de desembre del Butlletí Oficial del Bisbat, mossèn Modest Reixach aporta unes «Observacions prèvies a una reestructuració del bisbat» on analitza acuradament aspectes territorials, aspectes ambientals i institucionals, funcionals i orgànics i econòmics, que permeten conclusions realistes i viables molt immediatament. Cal gosar esperar que els organismes endeguin tanta esperança. I que això vagi passant a Vic, a Reus i a Ctesifon.

qüestions

Aportacions de la psicologia

a la pastoral

En dedicar un número de QUADERNS al tema de la Psicologia aplicada a l'experiència religiosa, ho fem ben convençuts de tractar un tema de fructuosa actualitat, cosa que ens permet obtenir precisions serioses en relació a la fe.

L'estudi psicològic del fet religiós, ens pot ajudar de manera notable en una de les tasques constants que ens exigeix el treball pastoral: la purificació de la fe en Jesucrist. L'anàlisi dels mecanismes més o menys conscients que poden provocar «sorolls paràsits» en la transmissió, l'acceptació o la vivència de la Paraula de Déu, és avui ja una exigència, encara que en altres temps hagués pogut ser únicament una raresa, un risc o simplement un luxe. Contemplar el fet religiós des de la Psicologia no és un atreviment: és un acte de necessària serietat. És precisament en nom d'aquesta

mateixa serietat que pensem que el fet de preocupar-nos per aquestes qüestions ens ajudarà a evitar fer de la psicologia una petita religió de substitució.

El to de la nostra publicació no demana, malgrat tot, tractar tècnicament el tema, sinó més aviat, assenyalar unes perspectives que des de pressupostos seriosos, obrin camí en els camps fronterers de la ciència psicològica i el fet religiós. Portats per aquesta intenció, presentem els articles que segueixen enfocant alguns temes d'ordre relativament pràctic en qüestions de pastoral: relacions psicologia-religió, experiència religiosa en els adolescents, anàlisi de motivacions, vivència de la pregària

Afegim, com és costum, algunes referències a realitzacions concretes en aquest camp d'interès: el centre mèdico-psicològic de Barcelona i unes notes a la pastoral dels malalts mentals.

Tant de bo la nostra preocupació pastoral quedi envigorida per l'austera i necessària reflexió que ens va oferint, en tants camps, la fecunda comparació de la Revelació amb les ciències de l'home.

La psicologia, corrosiu o ferment

de la religió

La millor actitud del psicòleg en la seva tasca d'observació és sens dubte la que Max Scheller anomena endopatia, i que pot definir-se com la simpatia afectiva de l'observador neutral que participa interiorment del fenomen que un altre explicita. En l'exercici científic de la seva professió, el fet personal de creure o no creure és una qüestió secundària pel psicòleg. El que importa és saber observar rigorosament i amb comprensió tant el teisme com l'ateisme, tot reconeixent l'especificitat del fenomen religiós.

Les motivacions del comportament religiós

Però la Psicologia no en té prou d'observar les manifestacions aparents d'un comportament, sinó que es proposa de penetrar-lo interiorment per treure'n la seva significació profunda.

Un exemple ens pot ajudar a comprendre aquesta perspectiva psicològica. Algunes sectes dels Estats Units, com ara la dels Pentecostistes, apareixen al primer cop d'ull com comunitats religioses extraordinàriament actives, plenes de vida. Els fidels participen amb entusiasme i espontaneïtat en les funcions del culte. Llur cohesió és molt notable, de manera que hom gosaria presentar aquest tipus de comunitat com un model exemplar.

Un examen sociològic dels seus membres ens fa descobrir, però, que es tracta de gent immigrada, sense arrels, que ha sofert tota mena de trastorns socials i econòmics. D'altra banda, el contingut dels temes religiosos que inspiren les pregàries i la predicació d'aquesta comunitat, manifesta clarament una actitud religiosa feta d'una profunda oposició a la societat de la qual se senten marginats i a les esglésies que acusen de connivència amb el món.

La correlació entre les característiques sociològiques del grup i el contingut dels temes religiosos ens permet elaborar una teoria psicològica explicativa que dóna el veritable sentit al seu comportament religiós. La religió sectària és *motivada* per les frustracions socials que provoquen una resposta substitutiva i, per tant, mancada d'autenticitat. En aquest cas, l'objecte intencional de la fe és en realitat el substitut d'unes aspiracions que han fracassat completament. Aquest tipus de comportament religiós s'ha de qualificar de funcional. La fe escatològica de la secta no té sentit en si mateixa sinó com a reacció contra un món al mateix temps desitjat i inaccessible, i, per tant, font de frustració.

Amb aquest exemple hem intentat simplement fer veure que a partir d'una anàlisi psicològica del sentit d'uns determinats fets humans és possible formular un judici de veritat. I fixem-nos que no es tracta únicament del sentit conscient. El comportament humà és motivat ben sovint pel sentit pre-conscient o inconscient que

s'escapa al mateix individu. De fet, els membres de la secta que hem citat abans ignoren el veritable sentit de llur comportament religiós. Estudiar la intencionalitat d'uns comportaments determinats vol dir, doncs, buscar i posar en relleu les motivacions no percebudes pel mateix individu.

En el món d'avui, *la funció crítica* de la Psicologia sobre la religió pot considerar-se com una empresa de secularització, en quant revela les ambigüitats dels comportaments religiosos i en alguns casos desmitifica les il·lusions religioses.¹

L'actitud reductora. Excursió històrica

Cal admetre que l'actitud secularitzant, francament reduccionista, ha temptat més d'una vegada els psicòlegs de la religió. La història de l'ateisme contemporani comporta ben sovint la crítica psicològica de la religió. L'ateisme de Feuerbach, que pot considerar-se un precursor (1804-1872), és de tipus psicològic, ja que es fonamenta essencialment en un estudi dels sentiments i explica la religió per la sola afectivitat.

Reduir la religió a la subjectivitat afectiva va ser justament la problemàtica dels primers psicòlegs de la religió, F. Schleiermacher, W. James, K. Girsensohn, etc., i s'anà aprofundint a través de la psicoanàlisi del desig, en Freud, i de la Psicologia analítica de Jung.

Altres psicòlegs com Stanley Hall, E. D. Starbuck i James H. Leuba intenten trobar l'explicació psicològica del fenomen religiós en factors biològics i fisiològics. Aquesta tendència és encara més reductora.

Una especial atenció mereixeria la crítica de la religió que Freud

1. No cal perdre de vista que la Psicologia només és radicalment secularitzant quan pretén reduir els comportaments religiosos als factors psicològics interns de l'individu. La religió, en aquest cas, no seria més que un fenomen humà sense cap veritable consistència.

va emprendre en aplicar la teoria psicoanalítica als fenòmens religiosos. Tot i que creiem altament interessant l'anàlisi d'obres com *Totem i tabú* (1913), *L'avenir d'une illusió* (1927), *Malestar en la cultura* (1930), i *Moisès i el monoteisme* (1939), ens sembla materialment impossible de fer-ho en les breus pàgines d'un article, que demanaria a més l'estudi d'altres crítics de la religió de l'escola psicoanalítica, com Th. Reik, Ch. Berg, R. Held, J. C. Flugel i d'altres.

La Psicologia de Jung mereixeria també un capítol a part, ja que representa la forma més perfecta de Psicologia psicologista. L'exposició de la gnosi jungiana sobre Déu i la religió demanaria abans una presentació dels principis essencials de la seva psicologia i això supera àmpliament els objectius del nostre article.

Deixem, doncs, de banda deliberadament l'estudi històric del psicologisme reductor que ha estat i serà sempre una amenaça tant per la mateixa Psicologia com per la religió. Dediquem ara la nostra atenció a destacar el valor que representen per la Teologia, la Pastoral i la Litúrgia, les perspectives ofertes pels estudis i recerques de Psicologia religiosa que semblen actualment despertar un interès creixent en els ambients cristians del nostre país.

Abans, però, voldríem fer notar que la tendència psicologista amenaça també els mateixos teòlegs i educadors religiosos. Moltes vegades aquests demanen a la Psicologia l'explicació i justificació de llurs principis. En aquest sentit s'adrecen a la Psicologia o a la psicoanàlisi per a buscar-hi els últims fonaments del simbolisme religiós o de l'experiència religiosa i mítica. Mal informats de l'antropologia moderna, i amb la pruïja d'eficàcia, esperen de les ciències humanes explicacions i directrius que els dissipin tota mena d'incertesa. De fet, la dinàmica viscuda per l'home religiós introdueix una sèrie d'elements nous que no són mai «naturals» i en aquest sentit escapen a la Psicologia. Aquesta, pot informar el teòleg sobre la manera com l'home s'apropia els continguts de fe i com s'estructura la seva actitud religiosa a través de tota mena de conflictes i ambigüitats. El que no pot fer la Psicologia és presentar *les normes* de la formació religiosa i això perquè creiem que la religiositat humana no és una prolongació del psiquisme, és a dir, de les aspiracions i desigs humans.

No hi ha, doncs, cap perill que la Psicologia no psicologista pugui secularitzar radicalment la religió. En canvi, una certa nostàlgia apologetica i la por de la incertesa i manca d'eficàcia mouen alguns pensadors cristians a invocar inadvertidament les tesis psicològiques més psicologistes.

Antropocentrisme. Marginalitat de l'Església

Abans, l'home s'humanitzava gràcies als valors simbòlics transmesos per la cultura i la religió. En aquest procés hi havia una clara referència al passat religiós i cultural que donava sentit a l'esdevenir humà.

Avui, és l'home qui busca i intenta realitzar la seva pròpia humanització, proposant i verificant ell mateix el sentit del que és humà. L'antropocentrisme ha succeït al teocentrisme. La civilització s'ha secularitzat. El futur de la humanitat preocupa més l'home d'avui que la transcendència de l'etern, rebut en signes simbòlics.

Si es tenen en compte els criteris sociològics aparents, l'Església esdevé cada vegada més marginada en la nostra cultura.

La marginalitat de l'Església és en primer lloc política i social. Es pot afirmar que pràcticament no hi ha cap institució política, nacional o internacional, que s'estructuri sobre la base de la fe en Déu o en Jesucrist.

En el camp de la ciència, l'Església es troba igualment al marge de la investigació científica que catalitza tantes i tantes energies.

En tercer lloc, l'Església està marginada en el camp de l'ètica, si considerem que els dos grans eixos ètics de l'humanisme contemporani són la llibertat i la justícia dins de la igualtat. La prova d'això, la trobem en els militants cristians els quals en la lluita que menen per aquests valors ètics es refereixen a la dignitat universal de l'home i no directament a l'Església.

Aquesta triple marginalitat de l'Església, creiem que s'hauria

d'acceptar com a cosa normal. El cristianisme polític i sociològic és mort. L'home i el món són reconeguts per ells mateixos, en llur pròpia dignitat i llurs autèntiques possibilitats.

Podem concloure, doncs, que el cristianisme ja no és funcional en la nostra societat. D'aquí que alguns preconitzin que el seu camp d'acció s'hauria de limitar a la vida privada dels creients. El perill que amenaça avui l'Església és l'acceptació de l'alternativa entre aquests dos extrems. Volent ser funcional, l'Església cauria fàcilment en un nou integrisme. Retirant-se al domini de la vida privada, l'Església es convertiria en una secta, i ja sabem que la secta és estèril per la cultura i destructora de les seves pròpies veritats.

L'esdevenidor de l'Església exigeix la superació d'aquesta alternativa. La nova relació entre els cristians i el món pot mantenir l'Església en el cor de la civilització, a condició que el cristianisme, mort sociològicament, esdevingui una força dinàmica a través de les esglésies locals i de grups actius no oficials ni institucionalitzats, però eficients en la vida pública. El que compta és que la civilització s'humanitzi cada dia un xic més. Què hi fa que no porti la marca publicitària de la presència eclesiàstica!

Cal, endemés, que l'Església es faci solidària dels valors humans, fins al punt de no justificar-se més per un missatge ètic particular, que respon en el fons a una concepció essencialista de l'home. L'home i l'humanisme no «són», sinó que cal fer-los, inventar-los i recrear-los contínuament. Si el cristià disposa de llums i fonts especials d'inspiració i generositat per aquesta realització comuna amb la resta de la humanitat, molt millor!

Per ésser realment una força d'innovació creadora, els cristians han de prendre seriosament la creació i l'encarnació, acabant d'una vegada amb l'estèril oposició entre un Déu transcendent i l'humanisme, entre les dimensions vertical i horitzontal de la fe. Una visió més unificada de l'amor de Crist i de la creació ha de solidaritzar els cristians en l'esforç universal d'alliberació de l'home i hauria d'evacuar definitivament l'oposició secular entre ètica i plaer, entre deure moral i fruïció de la vida.

Fe i ciències humanes. Interpellacions

Les conseqüències sociològiques i psicològiques que representa la secularització per la vida religiosa són conegudes de tothom, i més amunt hem cregut poder valorar positivament l'antropocentrisme manifest de la cultura contemporània. Però si tant es parla de desacralització és perquè en el fons, cal reconèixer-ho, el pensament intel·lectual que predomina avui arreu ha minat profundament els mateixos fonaments de la fe i fa cada vegada més problemàtica la referència final a Déu.

Molts dels sistemes filosòfics i antropològics afirmen la impossibilitat d'una adhesió intel·lectual a Déu i han denunciat, sovint amb encert, les fonts massa humanes, conscients i inconscients de la fe religiosa. La naturalesa, el món, la cultura, sembla que han perdut definitivament per l'home el poder evocador religiós que posseïen en èpoques anteriors.

La història i fenomenologia religioses, i potser la nostra pròpia experiència, ens mostren que Déu sempre s'ha manifestat i es manifesta a l'home a través de signes i paraules que desvetllen en ell, tot donant-hi forma, les seves possibilitats religioses. Si la cultura, desacralitzant-se, ja no és més ni signe ni paraula de Déu; si el món ha esdevingut religiosament neutre i per tant ambivalent envers la fe, ¿què espera l'Església per assumir efectivament aquesta nova conjuntura cultural i esdevenir signe i paraula de Déu?

Avui, més que en altres èpoques, els cristians viuen la fe com una adhesió interrogativa, que progressa lentament entre el dubte i la certesa. ¿No podria l'Església acceptar aquesta progressió i ajudar els homes a avançar en aquest camí, respectant les recerques de tota mena que polaritzen tanta energia i tant d'esforç? Pensem, per exemple, en el treball intel·lectual, en la creació artística, en les aspiracions ètiques, en les experiències d'amor.

L'actitud de servei de què tant es parla avui ¿no podria consistir a abandonar la falsa seguretat que ens isola en una superioritat narcissista i deixar un xic de lloc pels qui caminen per les zones frontereres del Credo? ¿No podria ser més senzillament l'Es-

glésia de demà una mica, també, l'assemblea dels qui busquen Déu?

Per evitar els malentesos que xoquen amb la mentalitat contemporània, la Teologia i la Catequesi haurien d'elaborar-se amb una col·laboració més estreta amb les ciències humanes que en molts punts essencials ens poden il·luminar notablement. Les pràctiques rituals i l'administració de sagraments haurien de tenir compte, d'altra banda, de les observacions pertinents de la Psicologia religiosa genètica, de tal manera que l'afirmació individual de la fe es faci d'acord amb les possibilitats reals dels homes i segons les etapes normals de llur desenvolupament psicològic.

La desafecció creixent de molts cristians per la pràctica de sagraments hauria, al nostre entendre, de promoure altres tipus de reacció que el de la simple constatació, més o menys sentida, d'un procés sociològic de descristianització, que sembla irreversible. Creiem, en efecte, que s'imposa una reflexió més profunda d'aquest problema amb l'ajuda que puguin proporcionar-nos recerques adequades de les ciències humanes de la religió. I no cal dir la necessitat urgent de fomentar aquest tipus de recerques, que no poden fer-se a tort i a dret, ni encomanar-se lleugerament a investigadors improvisats.

Psicologia i relació simbòlica a Déu

Què ho fa, que tants cristians senten una certa incomoditat en la participació als ritus i a les cerimònies litúrgiques? Per què els signes sacramentals semblen mancats d'autenticitat? Potser durant massa temps una certa Teologia sobrenaturalista de la gràcia ens ha impedit de buscar les formes culturals apropiades, mitjançant les quals l'home pogués utilitzar tots els seus recursos humans, corporals, socials i estètics, en la relació simbòlica a Déu que el sagrament hauria d'ésser.

¿El gran esforç d'adaptació i renovació de la reforma litúrgica estaria finalment abocat al fracàs? Fa la impressió que els

liturgistes, tot preocupant-se de la participació activa dels fidels, han ignorat paradoxalment l'home concret al qual s'adrecen. Els teòlegs, d'altra banda, ens aclareixen la naturalesa simbòlica dels ritus, però no semblen massa preocupats de les lleis humanes que en regeixen la percepció i apropiació.

¿Ens hem aturat a reflexionar alguna vegada sobre la manera com s'organitza ordinàriament una cerimònia litúrgica? Pensem, per exemple, en la vetlla pasqual. Abans i durant la cerimònia s'explica als fidels el simbolisme del foc, de la llum, de l'aigua. Això vol dir que considerem els símbols com a signes estranys sobre els quals s'ha d'instruir la gent. Però potser no ens adonem que el nostre didactisme fa que els fidels adoptin una actitud d'espectadors, com si es tractés d'estudiar els ritus d'un altre medi cultural. Aquesta actitud objectivadora fa justament perdre el poder simbolitzant del signe, de la mateixa manera que un mite es desmititza des del moment que s'observa i s'analitza. Llavors, el signe esdevé simplement un utensili que ha perdut la possibilitat de proposar el missatge nou i original, propi de l'univers simbòlic.

Les raons d'aquesta actitud didàctica i objectivant són múltiples. En primer lloc, cal assenyalar la mateixa mentalitat científica i tècnica que impregna la nostra cultura. Segonament, la mateixa Teologia dels sacraments que tot afirmant la necessitat dels elements simbòlics ha insistit més sobre la realitat material (la «matèria» que cal «utilitzar») que sobre la naturalesa simbòlica dels mateixos signes. Això ha produït una objectivació nefasta i la desvitalització de la litúrgia. Finalment, el mateix moviment litúrgic ha afavorit sense voler aquesta cosificació dels símbols. El retorn a les fonts, gràcies a innumbrables estudis científics, històrics i arqueològics, ha deixat en la nova litúrgia un pòsit d'arcaisme un xic voluntarista i racionalitzant.

La Psicologia al servei de la Teologia i de la Pastoral

Els escolàstics anomenaven la Filosofia «*ancilla Theologiae*». ¿No podria avui la Teologia acceptar sense reticències la llum i les

suggerències que li aporten les ciències humanes? És possible que d'això depengui en gran part la credibilitat del missatge cristià en un futur immediat.

Per no sortir del camp de reflexió en què ens hem mogut en aquesta última part del nostre article, ens sembla útil de proposar concretament com veiem nosaltres la col·laboració entre Teologia i Psicologia.

Utilitzant els mètodes i tècniques que li són pròpis, la Psicologia estudia la manera com els creients capten i viuen els símbols i ritus litúrgics. Mitjançant la confrontació entre el sentit teològic del ritu i la participació real dels creients, la Psicologia s'esforça a veure quins són els elements humans que expliquen la fissura existent entre pràctica real i norma teològica. Fins aquí la Psicologia compleix la seva funció crítica, posant al descobert la distància que separa l'home psicològic del cristià.

En una segona etapa que supera l'abast de la Psicologia, caldria estudiar les condicions que permetessin al simbolisme cristià de retrobar una eficàcia que sembla actualment molt reduïda i en alguns casos totalment perduda. Aquesta reflexió necessitaria evidentment les aportacions de la Teologia, de la Filosofia i de les ciències humanes, en una visió global del problema.

Conclusió

L'Església a través de la vida litúrgica ha de continuar fidel a la seva funció constitutiva del cristià i de les comunitats vivents, però cal que teòlegs i liturgistes s'adonin que l'obstacle essencial que s'oposa a la participació dels cristians se situa en la ruptura entre el que és humà i el que és cristià.

Sobre el significat cristià que comporta l'adhesió als signes i a la paraula de Déu, les ciències humanes ben poca cosa poden dir, però ens obliguen almenys a mesurar la distància que separa l'home psicosocial del cristià convertit. I poden, a més, indicar el camí que caldria seguir per promoure la participació als ritus cris-

tians i que fonamentalment no és altre que el reconeixement i l'assumpció de l'home real que l'antropologia ens fa conèixer.

Aquests últims anys, la teologia del compromís temporal ha permès a molts cristians militants de fer el pont entre vida humana i ètica cristiana. Però el pont sembla pràcticament inexistent entre l'home real i les pràctiques rituals i de sagraments, perquè creiem senzillament que la litúrgia ha ignorat l'home concret amb els seus interessos terrenals i les seves filiacions humanes.

Massa dependent, pensem, d'una teologia avui superada, no ha sabut dir i significar obertament la fe en Déu creador i els misteris del Crist, en una celebració que comprometés i afectés realment l'home i el món. El futur ens dirà si superant totes aquestes contradiccions i obrint-se a l'home total, l'Església arribarà finalment a fer participar els homes en els misteris de Déu, acomplerts en el Crist.

Jordi Bachs i Comas

(Departament de Sociologia de la Religió. ICESB)

Entorn de l'experiència religiosa:

aspectes parapsicòtics dels adolescents

En escriure aquestes notes volem aclarir que no pretenem res més que mostrar el fet de la coexistència d'una manera de comportament psicològic amb una manera de viure l'experiència religiosa i que donem com a conegut el

significat que aquestes aportacions experimentals tenen per a la religió i per a la fe.¹

El mètode pel qual hem obtingut aquestes constatacions és l'observació clínica. En altres treballs anàlegs en via de realització podran ésser validats d'una manera significativa i científicament alguns aspectes tractats aquí, per exemple, la influència de la situació parapsicòtica en ordre a la vivència de la imatge de Déu.

Intentarem que aquesta aportació clínica en relació amb l'experiència religiosa doni dades per a una reflexió ulterior i faciliti l'obertura cap a una millor conducció pastoral d'aquests problemes.

El mot «adolescència», l'utilitzarem aquí en un sentit ampli. També podríem dir «joves». És que l'adolescència entesa com a període de desintegració i de consolidació alhora de la persona té una llarga durada —d'anys— en què és configurada la pròpia identitat.

L'època i les exigències ambientals determinen en part aquesta configuració. Perquè l'adolescència, tot i que no és únicament un artefacte cultural, és molt influïda per la situació cultural. Són, doncs, molt importants per a la plasmació de la identitat no sols els factors personals, sinó també les influències que el medi ambient oposa i enfronta al jove al llarg de la seva evolució madurativa. Evidentment, és la família el primer ambient i molt decisiu que influeix en aquesta maduració. En parlar més endavant de la psicogènesi dels trastorns, ens adonarem, sens dubte, de la importància de la influència sociogenètica.

L'adolescència és un període relacionat especialment amb la situació que anomenem «parapsicosi». L'adolescència és un període d'obertura a possibilitats molt diverses i en què fàcilment apareixen les dificultats que té la personalitat per a adaptar-se. Alhora, és un període propici a l'aparició de situacions conflictives noves

1. Vegeu «L'abast i els límits de la psicologia de la Religió», QUADERNS, núm. 21.

i a la reactivació de situacions conflictives viscudes anteriorment.

Nosaltres hem optat pel nom de «parapsicosi» —emprat per alguns autors com, recentment, Launay i Davy—² perquè amb aquest nom agrupem un conjunt de símptomes que malgrat no tenir el mèrit d'establir una nova entitat psicològica ben definida —que a més no és la tasca que preocupa avui la psiquiatria—, sí que té, en canvi, la utilitat de descriure una realitat que es dona en els adolescents i els joves i que permet d'analitzar aquest trastorn patològic i, en el nostre cas, la seva importància en la dimensió de l'experiència religiosa del jove.

Antecedents

Ja fa anys Ziehen havia descrit algunes característiques juvenils: sentiments d'ésser incomprès; tendència a ocupar-se de problemes últims, filosòfics, metafísics; fanatisme per a defensar els propis punts de vista; canvis d'estat d'ànim sobtats; etc.

També és interessant de destacar alguns quadres clínics descrits per Kinderknacht i d'altres, anomenats heboidofrànies, en què predominen la inèrcia i l'apatia: es perd la tendència normal a una ocupació productiva i regular i és alterada l'afectivitat familiar i social. Són joves que es poden sentir inclinats a petits furt, delinqüències i violències impulsives, que solen mantenir teories extremes i que, de vegades, van a raure a una vida bohèmia, a les toxicomanies o a la prostitució.

Hi ha una altra descripció que és la de l'autisme infantil precoç (Leokanner, 1944), en què es dona: una incapacitat d'establir relacions emocionals amb els altres; una dificultat per comprendre's un mateix i comprendre la pròpia corporalitat; una incapacitat d'acceptar canvis del medi ambient o de la seva rutina diària. Dins d'aquest autisme infantil la intel·ligència pot semblar inferior, però en realitat no ésser-ho.

2. DAVY, *Les enfants difficiles*, Maloine 1969.

Mauz advertia que calia anar en compte amb les actituds dels infants modèlics. Això mateix podríem dir del nen que de petit era el fill de la mamà i que segons els companys de col·legi podia ésser-ho tot menys un home... que dedicava a la realització personal mitjançant l'estudi tota l'energia que els altres nens dediquen a la participació en els jocs. I potser era un alumne prometedor.

Observacions clíniques pastorals ³

1. Aspecte clínic

La nostra apreciació personal ens porta a subratllar les dades que en la pràctica ens han semblat més vigoroses i que creiem que són importants per la seva relació amb l'experiència religiosa dels adolescents.

El denominador comú a tots ells fóra un *estil de vida difícil* tocant a la *relació* amb les altres persones.

Són joves amb un *aire preocupadís o misteriós*, que fàcilment es mantenen en silenci donant la sensació de tranquil·litat i que estan pensant. Si parlen, expressen conceptes enterbolits, malgrat que semblen, i fins i tot ho són, profunds. Són turmentats pels seus pensaments: qui sóc jo?, per què visc?, què és la vida?, etc. Minkowski parlava dels «racionalismes mòrbids». De vegades comencen amb frases com aquesta: «En realitat no sé per què he vingut». És a dir, ni poden expressar-se a ells mateixos què els passa.

És fàcil d'observar la seva *pèrdua de contacte amb la realitat* i l'aïllament amb què es troben en els contactes socials (autisme): «personalitats tancades». El món de les seves idees i sentiments no sintonitza amb la realitat dels altres, tot i que alguna vegada

3. La descripció que hi ha a continuació és més àmplia i patològica del que en la realitat es troba correntment. Hi ha un bon nombre d'adolescents amb trets parapsicòtics, però no tots amb tantes característiques ni tan intenses com les ressenyades aquí.

aconsegueixen una situació d'ascendència social i poden arribar a ésser líders dominants amb un entusiasme fanàtic i amb una sobreseguretat irreal.

Quan són capaços de manifestar els seus sentiments, hom s'adona dels seus *temors*. Temors que no sempre són comprensibles per la seva relació amb els conflictes externs, sinó que procedeixen com de dins d'ells mateixos. És a dir, d'una banda pot haver-hi manca de temor davant perills reals i de l'altra, una ansietat excessiva davant situacions lleugerament conflictives o simplement no conflictives per als altres. Aquesta ansietat pot tenir, doncs, una certa independència dels estímuls externs visibles.

La seva *afectivitat és paradoxal*. D'entrada fa la sensació d'una persona distant i freda i amb escassos sentiments; i, de fet, pot ésser considerada així pels altres. Però quan aconsegueix d'establir una sintonia adequada, vessa adeleradament la seva afectivitat i si no hi hagués cap control, allargaria hores i hores una conversa, per exemple. És fàcil de descobrir-hi sentiments homomèrics latents, o temors en relació amb el sexe: poca afirmació del propi sexe. Pot haver-hi impotència i masturbació compulsiva.

Vivències amb un caire d'inspiració, amb una gran certesa del que viu o afirma, i que l'obliguen a prendre actituds o determinacions de forma imposada, com mogut per una força obligatòria. Quan aquestes vivències són estructurades amb raons intel·lectuals, aleshores poden arribar a convertir-se en sistemes propis i en ideals viscuts amb un cert to fanàtic.

Por d'ésser mal vist, que es fixin en ell. *Desconfiança*. Mal concepte de la imatge de si mateix, del seu propi cos: veure's ridícul, lleig, deformat. També percepcions absurdes i originals, unides a intuïcions o interpretacions sobre l'essència o les funcions dels objectes que poden prendre un caire antropomòrfic.

Alteracions de l'expressió: mímica inexpressiva o bé discrepància entre l'expressió de la cara i el que diu.

Incapacitat de concentrar-se en el treball. Irregularitat en la manifestació intel·lectual. Pot causar la impressió de subnormalitat i, en canvi, tenir moments de normalitat o de gran agudesa i fins i tot de riquesa intel·lectual excepcional.

2. *L'experiència religiosa*

Vivències religioses complicades, tèrboles. Impressió de no entendre-s'hi, per exemple, davant la vivència de la fe o problemes eclesials concrets. Pot haver-hi contaminació entre les realitats religioses i els seus conflictes i experimentar la necessitat d'una síntesi aclaridora, sense arribar a aconseguir-la. És possible que allò que ell és capaç de formular sobre la fe convenci els altres però no a ell mateix.

Neguitejat. La seva relació religiosa adopta sovint una vivència d'amenaça, sense saber per què. Per exemple, és afectada la vivència religiosa de Déu Pare i les relacions religioses impliquen una vivència parental: l'autoritat, el superior, l'obediència, etc. Els temors, potser inconscients, en posar-se en contacte amb temes religiosos, poden ocasionar pressentiments de quelcom nociu i crear inseguretat i por d'ésser reduït al no-res. L'angoixa, com a senyal d'alarma, pot fer-lo apartar de les experiències religioses viscudes amb aquestes càrregues afectives i dur-lo a refusar o abandonar la religió.

Experiències religioses de caire *fanàtic*. En lloc de fugir de l'experiència religiosa, intenta de viure-la aferrissadament. Les formulacions intel·lectuals asseguradores, procurarà de viure-les amb gran intensitat, cosa que l'allunyarà de la realitat dels altres i del món, però el protegirà de la seva ansietat. També s'hi pot ajuntar la «clarividència» de fets presents o futurs amb continguts religiosos **diversos**. O bé troba «significacions especials» a les coses, persones o situacions; significacions noves, carregades de sentit per a ell i «reveladores», les quals prenen el caire d'una inspiració o bé d'un missatge que caldrà portar a terme.

La seva experiència religiosa generalment és *buida*, *desafectivitzada* i *despersonalitzada*; pot costar-li de trobar gust en la pregària, especialment en la realitzada en comú, i en la relació cordial i afectuosa amb els altres. Pot sentir, en canvi, càrregues emocionals selectives en moments determinats o davant situacions que desvetllen en ell —no en els altres— l'emoció. Els seus sentiments fàcilment són orientats religiosament no cap a una persona concreta, sinó cap a l'abstracte; no cap a Jesús, sinó cap a un Déu, o

millor, cap a una divinitat... Accepten fàcilment cert «orientalisme» religiós. Prefereix símbols vagues i pressentiments estètics a vivències operatives. Per tant, les seves relacions miren més a Déu que a Jesucrist i, per descomptat, no són exigitives d'una resposta personal. L'omplen més la seva inspiració personal, el seu missatge, és a dir, el seu món religiós intern, que no pas el fet d'escoltar la paraula de l'altre, és a dir, la Paraula de Jesús. En els casos més malaltissos, poden haver-hi vivències delirants al·lucinatòries de captació de missatges o de relacions amb Déu, amb Jesucrist.

Aïllament eclesial, o bé, aïllament personal dins el grup eclesial. Refús de lligams de relació amb l'Església que li representa un tipus de relació «parental»: autoritat... La relació fraterna és viscuda amb una certa despersonalització: s'accepta més el grup que no pas les persones del grup. Els lligams personals afectius són establerts només amb algunes persones i encara són ambivalents, és a dir, segons la interpretació psicodinàmica, no representen un veritable amor, sinó una demanda d'afecte que alhora és temuda i refusada (ambivalència) per ells. És com una por d'ésser estimat. En el fons, tem d'ésser mal estimat i, per això, fuig de l'experiència d'ésser estimat personalment.

Interpretació psicològica

De les diverses interpretacions possibles exposarem la psicodinàmica.

Des d'un punt de vista psicogenètic i psicoanalític, un freudià recent, Fairbairn,⁴ estudia el problema de la situació esquizoide que, pel que fa al cas, coincideix amb la nostra descripció de parapsicosi. La situació esquizoide és com una categoria on es poden

4. FAIRBAIRN, *Estudio psicoanalítico de la personalidad*, Ed. Horne, Buenos Aires 1966.

incloure un nombre considerable «d'esfondraments nerviosos» de l'adolescència. Les característiques essencials de la condició esquizoide, des del punt de vista genètic, consistirien en una reacció de necessitat amorosa intensa davant la privació de l'amor matern. Des d'un punt de vista dinàmic i emocional la persona esquizoide no s'anima a establir relacions amb el món extern per raó del temor que sent en estimar i en cercar l'amor, cosa que li produeix la decisió de refugiar-se en l'amor dins el seu interior.

L'actitud parapsicòtica s'originaria en una fixació en la primera fase oral, la qual pot produir aquests efectes:

1. Tendència a tractar els altres, no com a persones, sinó com a mitjans per satisfer les pròpies necessitats.

2. Tenir dificultats en el donar, en sentit emocional. Hi ha una sobrevaloració dels seus continguts mentals que es manifesta en la dificultat que experimenta el parapsicòtic per expressar emocions dins un context social. Per ell, l'expressió d'afecte vers els altres té la significació de perdre continguts, de «buidar-se»; per això tan sovint troba fatigosos els contactes socials. Si ha tingut molt contacte amb els altres, sent que ha perdut el seu valor i necessita un període de quietud i de solitud perquè es pugui tornar a omplir el magatzem intern d'emocions. Aquestes dificultats emocionals, pot intentar de resoldre-les a base de diverses tècniques, com:

- a) la de representar papers (rols). Representar un paper, en realitat, significa no estar perdent ni donant res, ja que la pròpia personalitat no està ni involucrada ni compromesa. Això pot ocórrer o conscientment o força inconscientment.

- b) la de l'exhibicionisme. La tècnica exhibicionista consisteix en el fet de donar, però sense donar, valent-se de la substitució del «donar» pel «mostrar». Per exemple, l'atracció realitzada per activitats literàries i artístiques que en algunes persones joves parapsicòtiques significarien mitjans exhibicionistes d'expressar-se, sense implicar un contacte social directe.

3. Referent a la incorporació o també a la internalització, el parapsicòtic ha viscut una situació de frustració. Ell sent que la mare no l'estima realment per ell mateix com a persona o que el

seu amor vers la mare no és realment valorat i acceptat per ella.⁵

Llavors el nen transfereix les seves relacions cap al món de la realitat interna. D'aquí que els parapsicòtics tinguin una gran tendència a considerar que el món extern obté el seu sentit gairebé exclusivament del seu món intern. En el cas de l'esquizofrènic, aquesta tendència pot arribar a esborrar la distinció entre realitat interna i realitat externa.

Una altra manifestació és la tendència a la intel·lectualització, com a fruit de la dificultat a establir contactes emocionals amb d'altres persones. Per raó de la seva dificultat a expressar els seus sentiments envers els altres, fa un esforç per elaborar intel·lectualment els seus problemes emocionals i per substituir amb solucions intel·lectuals els seus problemes emocionals.

4. El parapsicòtic sent que és massa perillós el seu amor⁶ i així se sent impulsat a defensar-se no sols del seu amor envers els altres, sinó també de l'amor dels altres envers ell. De vegades no s'acontenta amb un mer distanciament passiu, sinó que utilitza la seva pròpia agressió i odi, especialment contra els objectes amorosos: barallar-se amb la gent, fer-se censurable pels altres, etc. Només pot permetre's d'estimar i d'ésser estimat des de lluny, perquè el seu amor és destructiu per a aquells qui ell estima. Tot acceptant aquest tipus d'interpretació psicodinàmica, pensem ara en les conseqüències que pot tenir des del punt de vista d'experiència religiosa quan en lloc de la relació amb la mare —o després les imatges parentals— hi ha la relació amorosa amb Déu com a conseqüència de la vivència psicològica. Si resseguim les dades que

5. El nen considera la seva mare com un objecte dolent: ella no se l'estima. El nen considera, a més, les expressions externes de l'amor com a dolentes i, per tant, intenta de no fer-lo exterior, el seu amor, de mantenir-lo dins seu a fi que no es torni dolent traient-lo fora. Finalment, l'infant sent que les relacions amoroses amb objectes externs són dolentes o, almenys, arriscades.

6. Quan la fixació és en la primera fase oral: l'infant sent la manca de l'amor de la mare vers ell i que no el valora com a persona i el motiu d'això l'infant el posa en el fet que el seu amor es dolent i destructiu, perquè destrueix l'amor de la seva mare, la qual cosa és una situació molt tràgica.

hem obtingut de les experiències religioses dels parapsicòtics, podem comprendre la possible relació genètica que tenen amb els trastorns de la infància, segons la hipòtesi que hem descrit breument.⁷

Donat aquest tipus d'interpretació de la conducta parapsicòtica, s'obre la possibilitat d'una actuació més adequada per a modificar aquests tipus de vivències relacionals i religioses.

Evolució de la vivència parapsicòtica

1. Hi ha la possibilitat que s'estableixi en les seves vivències patològiques parapsicòtiques i que anys a venir vagi configurant els continguts diversos segons la seva evolució cultural i social. Per exemple: pot passar d'una «complicació» vivencial de fe personal a un estadi d'elucubració intel·lectual teològica sobre el problema de la fe o sobre d'altres problemes anàlegs, establint-se en «seguretats dogmàtiques» fanàtiques, siguin del color que siguin. O bé passar de la buidor d'afectes de l'adolescent a un estil de religiositat raonada en què creï una ideologia religiosa i uns conceptes dels quals ell mateix s'enamori i amb els quals es mantingui en un món a part amb certa actitud de superioritat envers els altres, però sense l'afany d'imposar-los la seva doctrina, com vèiem en el fanàtic. Sí, però, amb una secreta sobrevaloració dels seus continguts personals mentals.

7. Una altra interpretació possible fóra l'antropològico-existencial que continua essent professada especialment per l'escola alemanya.

Darrerament ocupa un interès especial la interpretació sociogenètica. Entre els estudis que s'estan fent aquests últims temps cal destacar els de Laing i Looper. Vegeu, per exemple, el seu llibre *Locura, cordura y familia*, Fondo de Cultura Económica, Mèxic 1967, on es planteja la transformació de la perspectiva clínica personal en una perspectiva sociòfenomenològica que comprèn no sols la família, sinó que va més enllà: cap a la cosa social. La comprensió de la conducta del parapsicòtic des d'un punt de vista social i de la manera de viure la seva experiència religiosa obre uns horitzons força més complexos i interessants.

2. Pot haver-hi un *desplaçament* de la parapsicosi cap a d'altres estils patològics. Per exemple, l'estil obsessiu era més freqüent en la cultura d'abans que no pas ara; amb la consegüent aparició d'escrúpols i ritualismes reasseguradors, o senzillament amb exageració de les exactituds, precisions i previsions, ja sigui en les vivències internes —perfeccionisme, ètica molt estricta—, o bé externa —amor als ritus, a l'ordre extern, a la puntualitat, etc.

3. Només un petit nombre de situacions parapsicòtiques de l'adolescència evolucionen cap a una desintegració esquizofrènica. En canvi, és freqüent l'evolució espontània cap al guariment o, si més no, la compensació suficient que els permet de tenir experiències humanes i religioses adequades, de vegades de gran qualitat i potser de major qualitat que les ordinàries. És a dir, possibilitats d'un major coneixement i aprofundiment psicològic de la realitat interna seva i de la dels altres.

Jordi Font i Rodon, S. J.

(Centre mèdico-psicològic, Barcelona)

Imatge de Déu, afectivitat i fe

La meua reflexió des de la Psicologia, pretén únicament assenyalar trets de la nostra condició psicològica que poden ajudar-nos a comprendre millor la dinàmica de l'actitud religiosa.

Quan parlo de personalitat i ho entenc com a procés i com a estructura, és a dir, com a una estructura complexa, dinàmicament aconseguida i mai definitivament estable. Tanmateix, es va consolidant en les seves regions centrals, i es forma i transforma en una interacció constant amb tot l'ambient. Aquesta personalitat, doncs, és la que rep i condiciona la revelació de Déu.

IMATGES DE DÉU

El canvi de la imatge de Déu en el nostre món és un dels problemes pastorals més importants. Cal canviar-la? Quan comuniquem la Paraula, ¿per on hem d'entrar en diàleg amb l'home d'avui? Com donar una imatge autèntica de Déu?

Ens trobem amb una paradoxa difícil de solucionar: Déu és el més vital que cal imaginar i alhora el més difícil d'imaginar. No és gens estrany, doncs, que les ciències de l'home assenyalin moltes imatges de Déu com a il·lusions i projeccions. Aleshores hom té la temptació de no forjar-se cap més imatge de Déu, o bé de refusar tota crítica, refugiant-se en les imatges de Déu que li donen seguretat.

Tanmateix, cal comprendre i acceptar que el nostre comportament religiós està en funció de la imatge que tenim de Déu.

És important, doncs, de reflexionar-hi.

La conducta en funció de la imatge

La Psicologia indica que nosaltres ens comportem segons veiem les coses, segons la imatge que tenim d'elles. Ara bé, aquest «veure les coses» no és un veure teòric, és una situació vista significativament, una situació de vida, a la qual responem amb el nostre comportament.

Una mateixa situació objectiva —com pot ser caminar de nit pel mig d'un bosc—, significa quelcom molt diferent per a una persona que té por, que per a una persona serena que no en té. La conducta davant la situació serà molt diferent en un cas o en l'altre, perquè la imatge que tenen de la situació és molt diferent: cada persona respon a la pròpia situació de vida.

Cada vegada que hom està davant una realitat concreta, l'home crea la seva pròpia situació de vida. I són les nostres estructures psicològiques —fruit de la constitució i de la història personal— les que condicionen aquesta creació, les que donen significat a la realitat. I és clar, com més falsa és la situació vital creada, menys adaptat és el comportament.

L'home estarà en camí d'humanització quan les seves estructures personals estiguin obertes autènticament a les experiències reals, sense deformat-les del que realment són. Esdevenir home consisteix, doncs, a capacitar-se per tenir imatges veres de les coses.

També de Déu, de Jesús i de la seva Paraula, caldrà assolir-ne la veritat, tenir-ne imatges autèntiques: la vida eterna consisteix a conèixer Déu i el seu enviat Jesucrist.

Gènesi de les nostres imatges

Les experiències dels primers anys de vida estructuren radicalment les imatges que ens anirem fent de les persones i de les coses al llarg de la nostra vida. Em refereixo, sobretot —donades les implicacions que tindran amb la imatge de Déu—, a les relacions maternals, tan lligades a l'amor i a la dependència total. I a les paternals que tant incideixen en els nostres valors. I, també, a les relacions fraternals que tendeixen a la igualtat d'intercanvi i d'amor.

Cada individu integra la seva personalitat d'una manera irrepetible, plenament original. La seva constitució i autonomia personal en són la causa, com també ho és l'influx del pare, de la mare, dels germans, de les experiències de seguretat, de la sexualitat, de l'agressivitat... D'aquí, doncs, que totes les imatges que hom es fa de les coses, són imatges irrepetibles, úniques.

Tanmateix, el nostre diàleg amb les persones haurà d'incidir al més possible en aquestes estructures originals que fan sorgir, en elles, les imatges i els significats de les coses. Per parlar a una persona de l'amor, per exemple, caldrà inserir la imatge d'amor allí on l'experiència haurà estructurat la capacitat d'imaginar-se'l. Quan l'experiència ha estat deformatant caldrà refer-la, primer.

Per explicar-nos com podem tenir una imatge autèntica d'aquells que no són tan semblants a nosaltres, hem de pensar que les experiències infantils no són les úniques que configuren la personalitat, encara que siguin les més importants.

L'esdevenir de l'home està regit per una doble llei que regula les seves estructures mentals: la llei de l'estabilitat i la de la fluïdesa.

Aquesta última permet que la nostra visió de les coses —i les estructures que la fan possible— estigui en constant esdevenir: així restem oberts a les noves experiències i a les experiències dels altres. Això fa possible també la nostra capacitat d'opció, de reestructuració personal, de creativitat, que ens porten més enllà del nostre límit.

Diem, finalment, que les imatges que tenim de les coses, dels altres, de Déu també, estan generalment formades per un conjunt de trets. És en tot el conjunt de trets —i no en un de sol— on descobrim els rostres dels altres, el rostre del Déu vivent.

La imatge de Déu esdevé a partir de les nostres imatges

Pastoralment, de tot el que hem dit sorgeix la necessitat imperiosa que l'evangelització toqui el cor de l'home concret, l'home d'avui. Cal arribar a l'entrellat íntim on ell s'ha sentit afectat i ha integrat les seves experiències. A partir de les seves imatges podrem comunicar-li les nostres.

Donada la rapidesa dels canvis culturals i l'immobilisme de tantes estructures pseudo-cristianes, no cal estranyar-se que els joves refusin la imatge de Déu que els donem, ni que rebutgin l'Església institucional i la imatge encara sacralitzada del sacerdot. Ni que, en canvi, se sentin atrets per la imatge de l'home socialista, o bé per imatges hedonistes, fruit, aquest últim cas, de les experiències del nostre món occidental, sobretot.

Si volem que el nostre llenguatge no resti va, hem d'enginyar-nos per tal d'assabentar-nos ben bé de les experiències positives i negatives dels nostres joves. Cal conèixer les noves imatges de pare, de mare i de germà que sorgeixen en la nostra cultura. També la nova civilització de la imatge, provinent de l'influx dels *mass media* i del món tècnic, junt amb l'experiència de la nova música. Hem de sensibilitzar-nos per una praxi concreta, feta vida, en contra de teories i institucions —religioses i polítiques— que tendeixen a ser desencarnades. En fi, caldrà conèixer i experimentar tota la

necessitat —que l'home d'avui i de sempre té— de l'encontre interpersonal, del diàleg gratuït.

I després, cal continuar el fet irreversible de l'encarnació. Déu s'ha volgut revelar a l'home en el temps, transformat en història, és a dir, intel·ligible. Déu ens presenta les seves imatges de manera que sintonitzin amb la xarxa de les nostres imatges i dels nostres corrents afectius que les suporten. Les imatges que Jesucrist ens dona d'ell mateix i del Pare poden incidir en l'home d'avui. Sobretot, la imatge de la seva vida i de la seva persona.

Fóra interessant recopilar les imatges de Déu que trobem al llarg de la Bíblia. Déu segueix el camí de l'home amb amor. Les imatges de Déu van al més profund del cor de l'home. Es presenta com el que dona aliment, el que manté tranquil el nostre respirar, és l'espòs zelós i el Déu que s'enfada i castiga. Va revelant el seu nom als pobles segons la cultura que tenen. En arribar la plenitud dels temps se'ns revela en Jesucrist. Home com nosaltres, és l'únic que ha vist el Pare i que ens el pot comunicar en el nostre llenguatge. En Jesús veiem Déu com l'home, l'amic, el Mestre, el camí, la veritat, la vida, l'amor, el compromès, el revolucionari, el que dona la vida per als homes...

Però Déu sobrepassa les imatges que ens dona. Diu: «El meu menjar és fer la voluntat del Pare», «el meu Regne no és d'aquest món», «el Regne de Déu és semblant...»

Déu, més enllà de les nostres imatges

Les imatges que tenim de Déu, doncs, mai no esgoten la seva realitat. Com tampoc ho fan les imatges que tenim dels homes: mai no podem assolir plenament els altres. Això és quelcom natural, si tenim en compte els límits de la nostra experiència, ja indicats. Cal afegir-hi les normals mutilacions i defectuositats del nostre aparell psicològic.

Però no n'hi ha prou en presentar a l'home les imatges de Déu oportunes per a incidir en les seves experiències més vitals. La pedagogia de la fe ajuda l'home —i la comunitat de creients—

a evolucionar vers imatges cada cop més d'acord amb la manifestació de Jesús. Cal tenir en compte els moments evolutius de les persones, de les cultures i dels pobles... Però, sobretot, cal canviar les imatges de Déu presentades quan l'autenticitat madurativa ho demani. Avui més que mai, perquè és breu el temps entre una generació i l'altra. Això requereix creativitat i amor, amb l'esperança ferma que Déu és el futur de l'home.

Molta crisi actual és deguda senzillament al fet que presentem imatges de Déu ja caducades: van contra la sensibilitat de l'home d'avui. Tanmateix a l'Evangeli hi ha prou imatges adients a l'home d'avui. En el conjunt de tots els trets evangèlics trobarem la semblança de Déu.

És, doncs, en la imatge de l'home nou, de la fraternitat humana, on pot arrelar la imatge de Déu. I ultrapassar-la en l'Home Jesús. Sempre, des d'aquesta perspectiva de Jesús, caldrà criticar totes les nostres imatges. Sense ancorar-nos. Amb conversió continuada. Mirant que la nostra fe i la nostra actitud religiosa siguin conscients d'elles mateixes i de la seva imatge, cercant el veritable rostre de Déu més enllà de tots els nostres rostres, de totes les nostres imatges.

Deformacions. Presència de Déu en la imatge defectuosa

No vull entrar en la patologia de les imatges de Déu. Solament intento subratllar uns punts.

La persona i la col·lectivitat massa defectuosament constituïdes a nivell psicològic i humà, poden deformar —de vegades quasi totalment— la imatge de Déu.

En el desenvolupament psicològic i en les nostres imatges de Déu pot donar-se una fixació que provoqui la incapacitat d'un influx de Déu en el moment present.

En fi, hi ha personalitats que reaccionen d'una manera immadura i agressiva contra imatges de Déu que elles havien tingut o que els havien donat en èpoques pretèrites: la seva actitud reactiva dificulta la imatge de Déu actual.

En tots aquests casos —i en altres que es podrien indicar—, la conversió demanada per Jesús en l'Evangeli ha de començar per la reestructuració dels dinamismes psicològics. L'educació de l'imaginari individual i col·lectiu i l'autonomia afectiva haurien de preparar l'home a acollir la Paraula.

Fan tasca que prepara l'evangelització, els educadors, els metges, els psicòlegs, i tots aquells qui, preocupats pels problemes de l'home, provoquen un canvi d'estructures socials humanitzadores.

Ben assentat això, quan ens referim a les nostres relacions amb Déu, i parlem, per exemple, del ritual religiós, aquest ritual, com diu Dansereau, igualment que el ritual de l'obsessiu, serà patològic quan perdi el sentit del seu propi simbolisme. És a dir, quan el ritual que acompanya tota conducta humana important, com menjar, fer l'amor, treballar, deixa d'ésser significant —per exemple, quan la copulació no significa l'amor— és llavors que el ritus esdevé malaltís.

De la mateixa manera el ritual religiós és patològic quan perd el seu simbolisme. L'assistència a missa pot ser neuròtica quan resta isolada de les altres activitats, i quan el sentit del seu ritual escapa al participant que queda reduït a un consumidor passiu. El ritual religiós, doncs, igual que el ritual amorós, pot ser practicat d'una forma neuròtica o no.

Semblantment, tot i que la imatge de Déu la fem a partir de les relacions amb la mare, el pare, els germans i a partir de les altres experiències nostres, quan ens adonem que la imatge de Déu no es redueix a cap d'aquestes persones i experiències, la nostra relació amb Déu podrà ser autèntica. Aleshores s'ultrapassa la gènesi de la nostra imatge, fins a arribar a la presència de l'Altre.

VERS UNA FE ADULTA

Anem més a l'arrel de la nostra reflexió. És a partir dels nostres desigs i de les nostres motivacions humanes que comencem a fer-nos creients. Aquest és el fonament pel qual tantes vegades ens

hem fet imatges de Déu al servei de les nostres necessitats. En la nostra fe tenim el perill d'adherir-nos més a nosaltres mateixos que a Jesucrist. De nou ens trobem amb l'ambigüitat de l'actitud religiosa, ambigüitat que prové del terreny on neix i on arrela la mateixa imatge de Déu.

Efectivament, no és el mateix, parlar de l'actitud filial que l'home adult pot tenir vers Déu, que parlar d'aquelles actituds filials derivades d'una infància simplement humana. En aquest últim cas estem davant un perllongament de l'actitud humana. Desapareixerà en canviar l'actitud infantil.

En el fons, l'edat psicològicament adulta condiciona la maduresa de la fe. Per esdevenir creient, cal esdevenir home.

Gènesi de l'encontre. El Déu dels nostres desigs

El nen, en néixer, queda lligat afectivament amb aquelles persones i coses que satisfan les seves necessitats primàries i més elementals. L'actitud del nen és egocèntrica. Portat pel principi del plaer forma una mena de sincretisme entre ell i tot allò que li proporciona aquest plaer. És el camí necessari per a esdevenir adult. I mentre fa aquest camí les relacions del nen amb Déu també tenen aquell caire narcissista que possibilita el sincretisme entre ell i Déu.

Si constatem a més les analogies patents entre les estructures de la institució familiar —que tant condicionen les experiències bàsiques de la persona— i les estructures religioses, podrem comprendre que el comportament religiós, més que no pas qualsevol altre, té el risc de conservar els trets infantils de la seva emergència. L'home pot ancorar-se —en gran part o bé parcialment— en una actitud d'impotència còsmica i biològica, i de gran dependència afectiva. En aquest cas Déu no és fonamentalment altra cosa que el pare o la mare, o aquella figura que proporciona seguretat afectiva i està al servei de les seves necessitats.

En casos com aquests hom pot arribar a inventar-se un Déu

plenament a la seva mida. Com aquell pare de família que abandonat per l'esposa i pels fills va recercar la pau durant quatre anys sense trobar-la. A la fi va caure a les seves mans el llibre del Kempis. En va tenir prou amb unes pàgines per fer-se un Déu per a si mateix. Però ni Jesucrist, ni l'Església, ni la comunitat, ni els sagraments comptaven: en tenia prou, per a restar consolat, amb el seu Déu.

Aquestes persones que cerquen en Déu la seguretat i l'afecte que no tenen, poden restar frisoses i angoixades o amb una pau purament evasiva, precisament perquè per a elles Déu no té un valor dinàmicament independent. I tanmateix un valor viscut per ell mateix pot ser font de creativitat i d'alegria. Fàcilment, quan aquestes persones trobin una cosa, un treball o algú que els doni la seguretat i l'afecte que cercaven, deixaran de banda Déu, o fins i tot el negaran.

Religió interessada i autenticitat

Ara bé, la religió interessada, que Vergote qualifica com funcional, no està necessàriament despullada de tota autenticitat. El nen que té relacions utilitàries amb els altres, pot tenir a la vegada una veritable relació d'amor envers ells. A més, la crida que fa dels altres perquè el valorin, el respectin i l'estimin, conté en germen la possibilitat d'arribar ell després, a sentir la crida dels altres com a digna de valor, respecte i estima. És a través de l'interès per si mateix que hom arriba a l'interès pels altres. El Senyor ho sabia ben bé prou quan ens va manar que estiméssim el proïsme com a nosaltres mateixos.

L'encontre amb Jesús en la infància o en l'adolescència, per més barreges sentimentals que tingui, pot ésser un esdeveniment que marqui tota la vida: el veritable amor, encara que la mare hagi estat el primer objecte d'amor, no s'apagarà si aquesta connexió és posada al dia. Això que aquí diem de l'infant cal aplicar-ho proporcionalment a l'home que manté una religió infantil, interessada.

Autonomia afectiva com a camí per a la fe

A una determinada edat —generalment no abans de l'adolescència— hom trenca els lligams afectius que sostenien la seva existència i surt del seu egocentrisme, comença a esdevenir adult.

En aquest moment pot plantejar-se ja el conflicte de decisió existencial: acceptació o refús de si mateix i del món d'una forma realista. Aquest procés tan radical no es pren en un moment, pot estar sotmès a eclipsis. I en ell poden coexistir la rebel·lió negativa, l'infantilisme fixat i la decisió adulta. Mai no esdevindrà plenament acabat.

És cert que en iniciar-se l'autonomia afectiva, l'ambigüitat de les nostres relacions infantils amb Déu pot desembocar en el refús de Déu, en la incredulitat o en el fet de continuar les seves relacions infantils amb Ell. Tanmateix, cal suscitar prudentment aquesta crisi en les nostres tasques pastorals. **Solament qui ha iniciat aquesta autonomia afectiva pot començar el camí de l'actitud religiosa adulta.**

Trobar-se amb el Déu vivent tal com s'ha manifestat, requereix un canvi radical del creient que posava Déu en funció dels seus desigs. L'autenticitat de la nostra adhesió a Jesucrist serà tal, en la mida en què nosaltres combreguem amb una vida diferent de la nostra, amb un Déu que es fa present més enllà de les nostres necessitats. Amb altres paraules: l'autonomia afectiva és saludable perquè permet conèixer Déu en la seva veritable paternitat divina, mentre anem desfent els lligams que, a través dels nostres desigs i motivacions, ens unien a Ell.

Autonomia del món secular

Però el creient no es troba solament amb la pròpia crisi de creixement personal.

En un món que no havia aconseguit la seva autonomia, Déu era immediat, estava present com una força natural que podia resol-

Es en l'amor humà on es dona amb més força l'anhel de l'absolut. Més enllà de tota motivació psicològica i de tot amor, existeix la confiança que l'obra humana no acaba en l'absurd. Per això el misteri i l'esperança que rodeja l'encontre amb l'altre, fa sospitar l'existència de l'Altre.

I heus aquí que més enllà del Déu que havia arrelat i sorgit a nivell de les nostres motivacions humanes, Jesús sorgeix com el rostre amorós d'una persona. Aquest Jesús, en lloc d'alienar-nos dels valors humans, ens compromet a superar els nostres desigs de ser totpoderosos i la nostàlgia del paradís perdut, a superar els nostres amors d'infància per obrir-nos al misteri de l'amor als altres i al misteri del seu amor, Ell que va viure com «l'home per als altres».

L'actitud cristiana, avui

Decididament cal que la pastoral ajudi l'home a humanitzar-se personalment i col·lectivament. El cristià adult ho és també psicològicament i està secularment qualificat. Cal que sigui autònom, responsable de la seva vida, compromès en una tasca professional, en una família, en una opció de fe més radical. I que domini la terra.

Però no podem identificar la fe amb els mecanismes psicològics, ni amb la nova cultura, ni amb la nova història. Ni podem identificar la missió cristiana amb l'ajuda al desenvolupament dels pobles: no és pas el mateix dir compromís cristià que compromís social. Els nostres mecanismes psicològics, i la nostra cultura i el nostre compromís social són valors autònoms. Penso que el fet de no tenir prou clar això és l'inici de moltes defeccions en la fe.

Si hem criticat el Déu de les nostres necessitats, si Déu no és immediatament útil en el que és còsmic, en el que és biològic, tampoc no ho és en les nostres relacions humanes: he dit fa un moment que elles es justifiquen en si mateixes, són també autònomes.

dre els nostres problemes: malalties, menjar, pluja, guerra, fecunditat: tot depenia d'ell immediatament. I nosaltres ens sentíem segurs i protegits com l'infant se sent segur i protegit en els braços de la mare. D'altres vegades, angoixats, ens evadiem, fent-lo despreocupat per l'esdevenir històric de l'home: ens alienàvem.

Avui això ja no és possible. El món i l'home són ja autònoms. Déu ja no és immediat al món, tal com s'entenia. L'esforç de l'home es dirigeix a dominar la terra, la seva pròpia terra. El silenci de Déu i la seva inutilitat per a l'immediat, per als nostres desigs, pot purificar les imatges que teníem d'Ell i afirmar-se lentament en la seva original alteritat.

L'encontre amb Déu

Davant aquesta autonomia afectiva de l'home i davant l'autonomia del món, una pastoral eficient ha de preparar l'encontre de l'home amb Déu allí on més intensament visqui l'home la seva experiència secular.

Precisament l'experiència humana que respon a aquestes exigències radicals és conseqüència de l'autonomia afectiva. En efecte, hom en superar les actituds egocèntriques que utilitzen «l'altre-per-a-mí», es va preparant per ser «un-amb-l'altre» i «un-vers-l'altre» on la vivència del «tu» es viu solament com inici. Finalment arriba a descobrir l'altre com un valor digne de ser servit, és a dir, arriba a ser «un-per-a-l'altre». Llavors es des-centralitza i es fa accessible a l'altre per acceptar-lo incondicionalment a fi d'iniciar amb ell un diàleg ple d'amor humà.

Ara bé, aquest amor humà que troba en l'altre la seva pròpia justificació, és també obertura a un suplement de sentit. El seu propi dinamisme intern orienta vers una exigència de superació. En la mida en què el nostre amor als homes es fa incondicional, supera l'horitzó finit de la vida històrica. Solament al terme del nostre consentiment incondicional als altres pot manifestar-se el rostre de Déu.

I hem de tornar a la paradoxa cristiana: en tots aquests valors humans i en totes aquestes realitats seculars neix la nostra fe i al mateix temps la nostra fe ens hi compromet pel manament de l'amor. Quan de tots aquests valors en cerquem el sentit últim ens preparem per esdevenir creients, ja que hi descobrim Aquell Altre, fonament i arrel de la nostra vida. I per la fe en Jesucrist i en la seva Paraula els assumim en un compromís radical de vida.

El cristià, ple de bona voluntat, humanitza el món, serveix l'home per tots els mitjans, però a la vegada veient el sentit últim de les coses, critica qualsevol projecte humà o secular que vulgui oferir l'última paraula. I reconeix Déu en l'Home Jesús on s'han ajuntat Déu i l'home.

Conclusió

L'actitud cristiana és englobant. El seu esdevenir mai no és prou acabat. I mai no es pot fer sense conflictes, opcions i esforç d'integració. Convertir la personalitat en funció del do gratuït de Déu, no és gens fàcil.

Conscient d'això, la Pastoral estudia els dinamismes de l'encontre amb Déu en la línia de l'encarnació: Déu s'ha fet home per parlar al cor de l'home.

Ara bé, el nostre comportament religiós està condicionat per la imatge de Déu que tenim i per les nostres relacions afectives amb Ell. Esdevenir adult en la fe, suposa desprendre's de les solidaritats primàries, a les quals la fe estava lligada en la seva gènesi.

Cal cercar, doncs, imatges de Déu que sintonitzin amb l'home d'avui i que, per altra banda, representin el més autènticament possible Déu: en Jesús podem treure'n l'entrellat.

I quan més ajudem l'home a esdevenir adult afectivament i en totes les possibilitats, més preparem l'evangelització. Sempre que tinguem en compte, però, que hem d'ajudar a fer el pas per al trobament amb l'altre. I especialment amb el totalment Altre, en Jesucrist.

Jesús es presenta com l'Home que realitza la unitat amb Déu. En Ell, l'actitud cristiana lluita per realitzar, per verificar, la unitat integradora en la pròpia personalitat, en la fraternitat humana i en les relacions amb Déu, per la força de l'amor que conclou en la praxi.

Antoni Gomis, claretià
(Centre mèdico-psicològic, Barcelona)

BIBLIOGRAFIA

- A. VERGOTE, *Psicología religiosa*, Taurus. Madrid 1969.
- *Reflexions sobre l'esdevenir humà i cristià del sacerdot*, «Documents d'Església», núm. 72, 1969.
- *Conditions psychologiques d'une foi adulte*, a «Lumen Vitae», vol. XV, núm. 4, 1960.
- J. M. POHIER, «Les structures affectives de la connaissance de Dieu», a *Psychologie et Théologie*, Les Éditions du Cerf, 1967.
- M. DANSEREAU, *Freud et l'athéisme*, Desclée. París 1971.
- L. BEIRNAERT, *Experiencia cristiana y Psicología*, Estela. Barcelona 1969.

Actualitat de les tècniques espirituals

en la pregària

Pot semblar una contradicció parlar de tècniques espirituals en referència a la pregària, ja que en la nostra cultura, tan marcada per l'antimetodologia en els plantejaments individuals, el pregar es concep normalment com una activitat del tot espontània. Malgrat tot, tant la història de l'espiritualitat com la història recent del moviment de renovació de la pregària, ofereixen suficients i seriosos motius per a replantejar-nos el tema.

Consideracions prèvies

Per poca atenció que es presti als moviments d'espiritualitat, hom es pot adonar que, d'uns anys ençà, es manifesta la «resurrecció» d'una preocupació creixent per l'ús de mètodes i tècniques més o menys basats en una concepció psicofisiològica de l'home, pel que fa al cultiu de la vida interior. Índex d'aquesta preocupació podrien ser les freqüents al·lusions a aquest tema en la literatura especialitzada.¹

El redescobriment del «Soma»

Una de les raons que podrien ser invocades per explicar el fenomen que comentem, podria ser la novetat, la moda o l'interès per tot allò que sigui exòtic. La tradició espiritual cristiana

1. Per exemple el número 592, sep.-oct. 1972 de «La Vie Spirituelle» dedicat al *Zen*, o les notes de Besnard al recent número 79, nov. 1972, de «Concilium» dedicat a l'espiritualitat.

d'Occident, bon xic cansada i desconcertada, deixaria pas franc a les tendències psicosomàtiques de l'espiritualitat oriental, que oferirien «noves experiències» espirituals, ben rebudes dins del marc de la carrera d'estímul que caracteritza la cultura actual.

Sense excloure el que aquesta raó de novetat o exotisme pugui pesar, em penso que cal descobrir causes més consistents en el fenomen que comentem. I la raó de fons més seriosa em sembla que és la «somatització» que de mica en mica s'empara de totes les línies de força de la cultura actual. Per «somatització» no cal entendre pas una «materialització» en el sentit clàssic del terme, sinó una participació valorada de tota la persona —també del cos, per tant— en qualsevol tipus d'experiència humana, inclosa l'espiritual. I, enfront d'una tendència molt marcada que ha presidit l'espiritualitat, en el sentit d'identificar espiritual amb immaterial, la «somatització» reivindicaria la unitat absoluta del cos i de l'esperit en una única experiència; conseqüentment tendiria a valorar tot intent de viure somàticament l'espiritualitat.

En els nivells generals de la cultura l'impacte de la somatització és evident. Malfiat de les massa fàcils declaracions ideològitzants i falsament espiritualistes, l'home actual troba gust i seguretat —a voltes un gust malaltís— en el refugi concret i immediat del «soma». Hanna en la seva obra *Bodies in revolt*,² examina com successivament Darwin, Freud, Lorenz, Piaget i Reich han anat incidint des de perspectives corporalistes en la reflexió sobre l'home. Aquesta llista d'autors és ja un exponent ben significatiu dels interessos culturals i representen la preocupació per una «somatització» de l'home en els camps biològic, psicològic, comportamental i pedagògic. El ressò més o menys justificat de les seves teories demostra clarament que la cultura antropològica viu preocupada pel cos.

Responent a aquesta línia de fons cultural, la Teologia manifesta també la preocupació per unes formulacions de les exigències de la fe i una expressió de les realitats de la gràcia, que no deixin gens al marge el cos com a constitutiu de l'home salvat. G. Marté-

2. T. HANNA, *La rebelión de los cuerpos*, Plaza y Janés. Barcelona 1972.

let, en una obra que acaba de publicar, es planteja la qüestió: «Com és que la reflexió occidental s'ha mostrat sovint tan reticent ja sigui sobre la mediació del cos en la gènesi de l'esperit, ja sigui sobre la mediació de l'Univers per a l'autenticitat espiritual de l'home, en una paraula, sobre la funció essencial del cos?» I ell mateix respon: «Les raons són complexes i encara mal elucidades. El pes considerable de l'herència platònica, agreujada pel neoplatonisme, l'oblit de l'heretatge semític, la poca influència real del dogma de l'encarnació sobre l'antropologia d'Occident, si hom creu amb Claude Bruaire que «el cos és comprès tal com és concebut Déu» hom comprendrà també com el fet d'associar espontàniament el transcendent amb la depreciació del sensible no podia afavorir gaire el descobriment del valor del cos».³

No sempre la Teologia ha marginat el cos de les seves preocupacions. Tota una teologia espiritual a l'Orient cristià ha estat defensora de la que avui anomenaríem unitat psicossomàtica de l'home. Macari fa notar que la gràcia «penetra tots els membres del cos»,⁴ i sant Gregori Palamas serà el gran teòleg de la corporeïtat de la gràcia.

En el teló de fons d'una teologia de reivindicació de la unitat de l'esperit i el cos en l'home, se situa l'exigència creixent d'una espiritualitat que sigui humanament interessant tant pel cos com per l'esperit. És per ací que es redescobreix avui l'interès de tota una tradició espiritual del caire psicossomàtic que, com diu Bloom en comentar l'ascesi corporal de Nicèfor, «insisteix que tota activitat psíquica té una repercussió somàtica. El cos d'una manera sensible i imperceptible, pren part en tot moviment de l'ànima, es tracta del sentiment, del pensament abstracte, de la volició o fins i tot de l'experiència transcendent.»⁵

No cal dir que aquestes línies de força que anem comentant, responen també a tota una progressiva valoració que fan les cièn-

3. G. MARTELET, *Résurrection, eucharistie et genèse de l'homme* Desclée. Tournai. 1972.

4. Homilia XV, 20, Pat. Grec. vol. XXXIV, col. 589 AB.

5. A. BLOOM, *Contemplation et ascèse* a «Études carmelitaines», 1949, p. 54.

cies antropològiques, de la unitat psicosomàtica de l'home. Un llenguatge que insisteixi en la separació cos-esperit és un llenguatge irrellevant. Igualment, una consideració de l'esperit que vulgui ser realista, haurà de valorar com cal la dimensió somàtica de l'home.

Psicofisiologia i esperit

Els comentaris fets fins aquí ens introdueixen en el cor del tema que tractem: tota experiència espiritual té una «infraestructura psicofisiològica» potencialment detectable i modificable. No es tracta que la psicofisiologia esgoti el fet espiritual, sinó simplement d'afirmar que hi ha sempre un aspecte del fet espiritual abordable per l'angle somàtic, el qual, per altra banda, és el més directament abastable. És ben lògic, doncs, que vagi cobrant interès l'estudi d'aquest aspecte de l'esperit que és més controlable per part nostra.

Acceptar aquesta realitat acostuma a provocar certes resistències: per a molts l'esperit seria una dimensió essencialment àgil, incondicionada, i crea certes repugnàncies espontànies, parlar-ne com d'una realitat en correspondència amb la psicofisiologia. De fet, en la història de l'espiritualitat, el «psicologisme» amb freqüència ha estat mirat recelosament, com un perill. Certs mètodes espirituals —potser amb raó— han estat acusats d'excessiva «quadriculació» enfront d'altres que serien més fidels a la llibertat característica de l'esperit. Certament que és possible, per exemple, que una infraestructura psicològica de caràcter diguem-ne liberal pugui ser més cristiana que una estructura molt metòdica; però, en tot cas, d'infraestructura psicològica n'hi ha igual. No es pot atacar, per exemple, de psicologista el mètode ignasià oposant-lo a la reivindicació que avui es fa de l'esperit de festa: es pot discutir què és més cristià; però pel que fa a la psicofisiologia, tots dos estan en igual situació. Quan es parla de disciplines somàtiques de la pregària, a molts els sembla un intent de lligar l'espe-

rit, i no s'adonen prou que el refusar reconèixer el paper de la psicofisiologia en l'espiritualitat, correspon a la mateixa actitud dels qui —en un altre ordre— pretenguessin arreglar la convivència entre els pobles ignorant l'economia. Voler desconèixer el tractament de la dimensió somàtica de l'espiritualitat és un intent purista de «no embrutar-se les mans», però aquesta actitud mai no podrà donar resposta a les qüestions reals que planteja la unicitat del cos i de l'esperit.

Mètodes i actituds espirituals

Normalment, els mètodes per a conrear l'espiritualitat van lligats a determinades actituds doctrinals o opcions prèvies. En el cas concret de la revalorització de les tècniques psicossomàtiques, típicament relacionades amb l'espiritualitat oriental no cristiana, es planteja el problema de veure fins a quin punt unes pràctiques metodològiques impliquen l'acceptació prèvia de certes opcions doctrinals.

Tot i que cal evitar generalitzacions poc matisades, s'ha d'admetre que molts aspectes de l'espiritualitat oriental no cristiana comporten un cert estil de dissolució personal i d'inhibició enfront de la història, que, adoptat per alguns europeus com a sortida a situacions conflictives i sovint fora de context, deriven cap a l'ensorrada i la confusió. La teoria sobre la persona o la història, malgrat tot, no és pas cap característica essencial del mètode. El lligam mètode-doctrina és normalment un lligam històric i no pas una connexió de dependència essencial, i, de fet, les mateixes tècniques que es reben d'escoles espirituals poc personalitzadores poden estar vehiculant —i històricament ho han estat—, actituds de fe cristiana que, com és ben sabut, sempre es caracteritzen per una insistència ben definida en l'educació concreta d'una personalitat clara. L'escola espiritual hesicasta en el cristianisme de les Esglésies d'Orient va adoptar una sèrie de tècniques ben emparentades amb les tradicions psicossomàtiques del budisme sense

que això signifiqués la caiguda en una mística individualista i subjectivista; Gregori Palamas, el gran teòleg que abans citàvem, és precisament el teòleg de l'hesicasme i, alhora, un dels grans pensadors de la renovació sacramental i eclesial. Hi ha doncs, en ocasions, una coincidència d'escoles espirituals diferents en un mateix mètode psicològic.

El que cal sempre és saber desmitificar el mètode posant-lo en funció de l'única realitat absoluta que és la identificació amb Crist. Per practicar un mètode sempre cal ser lliure, sobretot si es tracta de mètodes espirituals. El metodologisme en l'espiritualitat dóna els tipus més perillosos de maniàtics, perduts en el cercle viciós de la pròpia manca de to. Els mètodes només són estris. Cal saber per a què els farem servir.

Una tasca de suplència

El prendre seriosament una tasca d'educació psicosomàtica de caire metòdic de cara a l'edificació de l'home interior, pot ser avui una tasca molt interessant de suplència. En efecte, a través de successius terrorismes irresponsables i demagògies simplistes hem anat arraconant l'home interior. Això forma part de tota una en-sarronada per a anar-nos convertint en titelles al servei de tants explotadors econòmics i dictadors polítics; l'home sense interior serà un be perfecte i la lloada col·lectiva un perfecte ramat. Una de les funcions urgents que tenen, doncs, les tradicions espirituals, és la d'animar el desvetllament de l'home cultivant els espais interiors, únic lloc on pot arrelar-se una autèntica llibertat que signifiqui quelcom més que la repetició maquinal dels tòpics de torn, siguin de dretes o d'esquerres. És en aquest sentit que un coneixement profund i una pràctica seriosa i continuada de la pedagogia concreta de l'esperit, són uns dels puntals d'aquest alliberament de l'home que tothom demana, i que comença únicament quan l'home és capaç de viure un món interior que li permeti alguna cosa més que seguir el dictat dels desigs provocats per les secrecions glandulars.

Aquesta tasca d'educació interior ja que no han tingut interès a fer-la ni els Estats ni les empreses, hauria de ser mantinguda per la pedagogia i l'espiritualitat. Fóra trista cosa que, l'una darrera de mítica *laissez-faire* i l'altra jugant a la sociologia barata, cedissin també aquests fonamentals reduïdes de la llibertat personal. Més enllà de l'absència de l'home interior, tota llibertat és un mite; però un mite d'aquells de les darreres etapes d'una cultura, quan el mite ja només s'ha transformat en dubte.

Concrecions pastorals. Un missatge clar

La primera condició que em sembla que cal deixar ben clara per a un tractament pastoral de les tècniques de pregària és que no es pot recórrer a les tècniques amb la il·lusió de «fer passar» el missatge evangèlic. Certament pot donar-se el cas de persones que, enterbolides interiorment i cansades de confusió cerquen en una tècnica d'interiorització uns espais de serenitat i pau, i això esdevingui una ocasió de descobrir el missatge cristià. Aquest plantejament és positiu. Aquí el mètode d'interiorització ha establert un ambient al marge del qual és difícil escoltar la Paraula, ha estat ocasió de poder escoltar el missatge.

Altres cas ben diferent és el d'aquelles persones que recorren a tècniques d'interiorització perquè estan de tornada de tot i perquè només cerquen la dissolució de la persona que pateix; cerquen una marginació psicològica i això no acosta a la Paraula. Aquest és el cas que es dona amb freqüència entre gent que cerca en el zen una «fugida» de la confusió del món, on són incapaços d'aclarir-se. En aquest sentit em semblen molt lúcides les paraules de Theodore Roszak quan comenta l'atracció que certs sectors joves han sentit pel zen: *«Es difícil no sentir la impresión de que la gran ventaja que tiene el zen' (si es que podemos llamarla ventaja) es su sorprendente vulnerabilidad a lo que yo llamo "adolescencización". Quiero decir: el zen, vulgarizado, ensambla notablemente bien con' cierto número de rasgos característicos de la adoles-*

cencia. El zen prefereix el prudent silenci, que contrasta fortament amb la predicació en les comunitats cristianes, i aquest silenci pot identificar-se molt bé amb la melancòlica inarticulació de la joventut... Una generació que havia admirat el parla incoherent i balbucient de James Dean, disposada a creure que el mitjà és el missatge, era natural que rebria amb agrat una tradició que considera el parla com alguna cosa de sobra. De manera semblant, la propensió del zen per la paradoxa i el bon tun-tun també podria identificar-se sense dificultat amb la confusió intel·lectual de moltes intel·ligències saludablement actives encara que encara sense formar.»⁶

Si la preocupació per les tècniques de pregària fos provocada per aquest condicionament previ d'indefinició, crec que no beneficiaria l'home; més aviat l'acaba d'espantillar.

En el cristianisme no hi ha res anterior a Crist, psicològicament parlant: o es parteix de Crist o s'invalida el sentit cristià del camí. En altres paraules: no podem, per una nova submissió a la moda de torn, abaratir el cristianisme convertint-lo en un sincretisme fàcil, tenint d'expressions religioses més o menys de caire psicofisiològic. Aquí entren en joc el tacte i el sentit teològic del pastor que no pot oblidar mai les puntualitzacions profètiques —el problema no és nou—: «No parlo en secret, en un indret d'una terra de foscor, no dic a la nissaga de Jacob: busqueu-me en el caos! Jo sóc Jahveh que parlo justament, que anuncio exactament.» (Is 45, 19). El missatge de Crist és just i exacte, anomena les coses pel seu nom, deixa ben clar que el lloc del cristià és el món, precisa sense dubtes que l'univers no té cap atribut diví, anuncia que la història té un sentit progressiu i salvador, fa present que la relació humana no solament és positiva sinó que és a més un sacrament de la trobada amb Déu, i recorda a l'home que la seva realització definitiva és en Déu, en qui ja està vivint quan creu en Crist.

Totes aquestes afirmacions són les que essencialment vertebren per dins una persona. A partir d'aquí és molt convenient sa-

6. T. ROSZAK, *El nacimiento de una contracultura*, Kairós, p. 149.

ber usar tècniques de pregària. Si aquestes tècniques fossin per a substituir el paper de les afirmacions, llimant les qüestions cantelludes per a fer-les més acceptables en el dolç i còmode sincretisme, estaríem en fals.

Abstinències i observàncies

El segon gran punt que cal deixar clar és que l'adopció de tècniques de pregària o d'interiorització practicades més o menys periòdicament ha de respondre a una actitud d'ascesi prèviament establerta. Totes les tradicions espirituals tenen una condició d'iniciació constituïda per abstinències i observances: fa la sensació —als no coneixedors— que demanen com a previ el que sembla ser l'objectiu final. (De fet no és així, ja que l'objectiu final és una descoberta que, al principi, es confon amb el resultat d'una ascesi; l'ascesi està en l'ordre de la moralitat, mentre que la descoberta està en l'ordre de l'esperança.) Vull indicar que molts estarien disposats a l'adopció de tècniques de pregària, però quan se'ls demana un conjunt previ d'actituds humanes de qualitat i esforç, es queden només amb les tècniques. Aleshores les tècniques queden situades al nivell que les colloquen els qui usen de certs recursos del Ioga per no tenir arrugues a la cara o fer-se passar el mal de ventre: això, de Ioga, en té molt poc. Naturalment, per preferir la pregària seriosa a una sessió de *boîte* no cal ser cristià ni espiritual: només cal tenir una mínima sensibilitat i sanitat mental. Però per assolir la finalitat espiritual de la pregària cal prèviament estar edificant l'home: les abstinències i observances ho faciliten.

En general aquestes abstinències estan constituïdes per normes morals (respectar la veritat, la vida, la justícia, la sexualitat...) i les observances per regles menudes d'ascesi més «d'estar per casa» (evitar totes les petites i sistemàtiques agressions a la naturalesa —cos i esperit—, com poden ser els abusos en el fumar i beure, les inefables sessions d'alguns medis de cretinització social, etc.). Tot això és necessari si es vol pregar. Com veiem, ningú no

ho ofereix barat, però afortunadament l'espiritualitat és de les poques coses que per ara semblen haver quedat del tot al marge de l'economia de mercat. Abaratir-ho no porta enlloc.

Les tres dimensions

Finalment, arribem al concret. ¿En què consisteixen, de forma resumida, les tècniques o medis d'interiorització i pregària? Essencialment podríem expressar-ho amb tres paraules: posició, respiració, concentració.

1. *Posició*

Es tracta de tota una recuperació de l'expressivitat corporal en la pregària. Fins fa pocs anys això ho teníem, però força eixorc, sense gràcia: les mans havien d'estar a l'alçada de les espatlles, els dits separats, drets aquí, asseguts allà... però en últim terme, perquè ho deia no sé quin manualet de miopia espiritual. Després va venir la «superació»: ajaçats com sigui, tot és igual, tot està bé. Encara recordo els temps no massa llunyans en què va començar de tenir «to modern» el fer la pregària ajaçat de qualsevol manera. Aquesta segona etapa —naturalment— ja ha donat tot el que podia (encara que hi ha gent que encara l'està «descobrint»). La pura espontaneïtat gairebé sempre acaba en el rot. I ara ens tocarà fer la recuperació: amb paciència, de mica en mica (les recuperacions sempre han de vèncer la mala experiència anterior), prenent-nos seriosament el cos, el gest, descobrint —amb molta atenció— que les posicions i els gestos tenen una màgia amagada, que l'estar caragolat de qualsevol manera no disposa l'esperit per a la peregrinació, i, en últim terme, que la fisiologia també nota el gest, i que resulta que el nota molt i que els orientals hi donen importància i també els esportistes, i els qui fan expressió i... Ara comença aquell camí divertit d'anar veient que les coses tenien sentit; el que passava és que no li sabíem veure: donar la mà és una «ritualització de l'agressivitat», els tamborets sense respallera

a més de ser «els més manats» per les normes litúrgiques de millor origen, afavoreixen una posició correcta de l'espinada, pregar a terra assegut sobre els propis talons a més de ser una indicació dels costums carmelitans és una postura clàssica del Ioga... En una paraula, anar descobrint que amb el cos parlem i amb el cos preguem. No m'estranyaria que, per aquest camí, fins i tot arribéssim a redescobrir l'interès d'allò de les «postures» educades.

Aquestes recuperacions cal fer-les amb tacte, amb una certa picardia pedagògica. Si un recomana pregar amb les mans juntes davant del pit, la vista fixa a un metre del terra sense mirar a dreta o esquerra, la boca closa, s'està exposant que el titllin de retrògrad, a no ser que demostrï tot seguit que tal postura és molt freqüent en el zen i recomanada pel gran mestre Taisen Deshimaru;⁷ en tal cas és probable que sigui reconegut com avançat (i valgui la ironia en atenció al to col·loquial).

Tractar amb detall les posicions de la pregària ens demanaria una extensió de la qual no disposem. Ací només ens cal deixar clar que les postures són importants perquè cos i esperit no van separats. L'estil «desenfadat» i «avançat» dels qui menyspreen gestos i postures no té res d'avançat: és més aviat l'últim espetec d'un tronat i fals espiritualisme que ens ha fet molt de mal. Cal ser més somàtics i valorar més el cos.

2. Respiració

Suposo que en la història recent de l'espiritualitat occidental trobaríem poques dades referents a la funció de la respiració en la pregària. Més aviat aquest aspecte és posat de relleu per les escoles orientals. La disciplina de la respiració —*pranayama*— és un dels capítols essencials de la pràctica del Ioga. Aquesta atenció respiratòria, sorprenent per a un occidental, és molt normal a Orient. Entre nosaltres més aviat ha justificat de posar-hi atenció el fet que la ciència psicofisiològica hagi pogut assenyalar un lligam entre els processos respiratoris i els estats de consciència. Algunes pràctiques d'estil tranquil·litzador adoptades en mètodes de relax

7. TAISEN DESHIMARU, *Vrai Zen*, Le courrier du livre, p. 65-66.

o en l'entrenament d'actors de teatre, oradors, cantants, etc., pel que fa a la respiració, potser són entre nosaltres les referències més concretes que tenim d'aquest tema.

Malgrat tot, en la història de l'espiritualitat cristiana no manquen exemples d'atenció a la respiració en la pregària. Citem com a més típics els de l'escola hesicastà i algun indici a sant Ignasi de Loyola.

Els hesicastes vehicularen àmplies tendències espirituals a l'orient cristià en relació particularment amb el monaquisme. Aquesta escola reuní entorn seu tota una pràctica de la «pregària del cor» que entre nosaltres ha popularitzat la traducció dels *Relats d'un pelegrí rus*,⁸ i que té com aspecte molt sobresortint una acurada integració de les tècniques respiratòries associades a la pregària. Sant Gregori el Sinaïta, sant Nicèfor l'Abstinent, sant Gregori Palamas, sant Nil... són tots ells grans espirituals units en aquest moviment conegut com hesicasme.

A sant Ignasi de Loyola hi ha algun vestigi de les tècniques respiratòries que a Occident més aviat fan excepció. En el llibre dels Exercicis quan s'expliquen els *modos de orar* parla així del tercer: «*El tercer modo de orar es, que con cada un anhelito o resollo se ha de orar mentalmente diciendo una palabra del Pater noster o de otra oración que se rece, de manera que una sola palabra se diga entre un anhelito y otro, y mientras durare el tiempo de un anhelito a otro, se mire principalmente en la significación de tal palabra o en la persona a quien reza, o en la baxeza de sí mismo, o en la diferencia de tanta alteza a tanta baxeza propia; y por la misma forma y regla procederá en las otras palabras del Pater noster; y las otras oraciones, és a saber, Ave María, Anima Christi, Credo y Salve Regina hará según que suele.*»⁹

En general les tècniques respiratòries es basen en la regularitat d'una respiració ben feta i ritmada que té una acció relaxadora sobre determinats ganglis nerviosos i probablement una funció equilibrant pel que fa a l'homeostasi fisiològica. Estudis recents

8. *Relats d'un pelegrí rus*, Col. Blanquerna.

9. *Ejercicios Espirituales de S. Ignacio de Loyola*, ELR, paràgraf 258.

de laboratori han demostrat ben palesament que la pregària molt ben realitzada (en l'estil anomenat meditació transcendental) es caracteritza per uns índexs peculiars en els ritmes de la respiració i en les taxes de circulació dels gasos respiratoris.

3. *Concentració mental*

Aquesta tercera i última dimensió és la més coneguda per nosaltres. Els mètodes de pregària que ens són més familiars gairebé tots estan basats en un exercici ampli de la concentració mental. Composició de lloc, control sensorial, aplicació imaginativa dels sentits, exercicis afectius, fixació imaginativa, actuació de la voluntat... són altres tants capítols d'aquesta «gimnàstica interior», única pràcticament que hem fet servir o hem formulat marcats per la nostra tendència de no valorar el cos. La gimnàstica mental metoditzada no és la finalitat de la pregària; l'objectiu dels mètodes ha de ser d'arribar a una contemplació connatural que ens permeti de «trobar-nos bé» d'una forma habitual en el tracte amb Déu.

El capítol del treball mental és molt ampli; només el descoïnement del món interior explica com hem arribat a desacreditar-lo. Com que no el coneixem, el mental, l'imaginem monòton i ensopit. La pèrdua del sentit de pregària va unida al fenomen cultural d'una pèrdua de sentit de creació i elaboració interior associada al curiós fenomen d'una civilització que s'omple la boca parlant d'imaginació i creativitat, i sovint només promou tècniques que converteixen l'home en espectador augmentant la passivitat. (Vegeu un cert estil en l'ús de mètodes audiovisuals que sense un esforç personal i d'interiorització extroverteixen insidiosament la persona.) El resultat és que la persona no és capaç de disfrutar sola i es converteix en un sistemàtic mendicant d'estímuls, relacions i contactes epidèrmics, frustrat per qualsevol discontinuïtat del divertiment exterior.

En aquest sentit, crec que es pot afirmar que el problema de la pregària és cultural. Cal educar l'esperit contemplador: és en això que els mètodes, una vegada més, ens poden ajudar.

La metodologia de la concentració mental va des de l'educació

sensorial (representa el control conscient de l'entrada d'informació) que, dit de passada, hauria de ser qüestió d'escola primària, fins a l'educació del joc de les facultats mentals i la recerca i adquisició d'estats mentals enriquits. Tota la metodologia —insistim-hi una vegada més— aboca a la contemplació, única dimensió mental que dóna profunditat i, alhora, agilitat a l'home, i li permet de viure al marge de sentiments, demagògies o tòpics de torn, fins i tot de sentiments: demagògies i tòpics religiosos de torn. És a dir, tota metodologia i tota pregària aboquen a la llibertat.

* *

La pregària, l'hem de tornar a aprendre. I m'atreviria a dir, a la bona escola clàssica (que d'escola clàssica també n'hi ha de dolenta). Ni a distància, ni per correspondència, ni acceleradament. Treballant seriosament, cada dia, com es treballa l'amor. I n'hem d'aprendre dels bons mestres i dels bons mètodes. Tot ajuda. Quan ens demanen com es fa per pregar acostumem a donar unes respostes significativament pobres i inconcretes. No som rics en magisteri. No som mestres. I caldria que en fóssim.

Amb més coneixement de la tècnica fina de la pregària seríem més creadors —i a voltes més respectuosos— a l'hora, p. e., de pensar una pregària litúrgica, evitant el que el pare Roqueplo anomena el «terrorisme comunitari»; seríem més discrets evitant d'atiborrar el sofert poble de Déu amb sentiments improvisats, prestats o trasplantats; possiblement ens passarien aquestes ganes gairebé maniàtiques de canviar de fórmula cada dos per tres a veure si trobem en la següent el que no hem sabut descobrir en la present; potser seríem més capaços d'adquirir aquell punt de relativitat i humor que permet de prendre's l'home molt seriosament sense prendre's massa seriosament cada una de les seves veïtats; aprendríem —i això és el més important— a anar pels camins del món amb certa joia i bonhomia, intentant de veure si trobem Déu, que això a l'home li escau. I que Ell ens hi ajudi.

Ramon M. Nogués, escolapi (Barcelona)

testimoni

El centre mèdico-psicològic

Comentem breument una realització ben concreta en el camp professional i pastoral que constitueix avui una interessant institució a l'Església de Catalunya. En fem una petita ressenya sense amagar l'apreci que ens mereix, però amb la llibertat dels qui no han intervingut en la seva gènesi ni carreguen amb cap dels mèrits que té.

El naixement del Centre tingué lloc ja fa nou anys. Un petit equip de professionals de la psiquiatria, amb preocupació cristiana explícita, varen fer coincidir projectes i esforços en una tasca comuna, portada des del principi per una expressa voluntat de tre-

ball eclesial i amb una dedicació personal i material que només s'acostuma a donar en realitzacions d'autèntic servei.

El Centre nasqué i viu de la preocupació d'aportar el pes específic d'una ciència que fa molts anys ha deixat ja enrera el temps del tempteig —la psicologia normal i patològica— al camp de l'experiència de la fe cristiana. S'ha tractat, doncs, des del principi de treballar, sense por a les interpretacions receloses o superficials que s'hagin pogut formular en aquesta acció, amb serietat i desinterès, en el servei concret dels creients.

El nivell de professionalització seriosa ha permès d'una forma espontània, i sense necessitat de grans plantejaments previs, la col·laboració de sacerdots, religiosos i laics en una tasca que significa alhora el cultiu de la dimensió professional i del servei a la fe.

Petita història

Des del primer temps de la fundació es manifestà ja l'oportunitat pràctica de la iniciativa. Moltes persones especialment interessades i compromeses en l'experiència religiosa —particularment, doncs, religiosos i membres del clergat diocesà— varen acudir als serveis del Centre amb l'interès de plantejar i discutir qüestions relatives a les opcions religioses i vocacionals i als possibles aspectes patològics que es podien manifestar. El sentit i amplitud de les consultes varen posar en clar la justificació de la tasca que es pretenia fer.

Inicialment emparada amb interès i esforç pels pares Provincials de diversos ordes de Catalunya i per representants diocesans, la institució va residir als locals de la Germandat de Sant Cosme i Sant Damià. Posteriorment l'Arquebisbat de Barcelona va facilitar la instal·lació en un pis de l'edifici del carrer Rivadeneyra al costat d'altres serveis eclesials. Poster sigui bo d'insistir una vegada més i com a signe interessant d'Església, en el fet que el Centre Mèdic sigui el fruit significatiu d'una comunió incondicional d'esforços per part de representants de tota mena d'estaments diversos de l'Església, laicals, del clergat diocesà i religiosos.

Són moltes les persones que han prestat la col·laboració al Centre com a professionals, gestors o consultants. Psiquiatres, psicòlegs i d'altres persones en funcions gestores i administratives, moltes d'elles relacionades directament amb el camp de la investigació i docència universitàries hi han estat activament presents. Citem només un nom que representa significativament l'esforç de tots els qui hi han treballat: el del P. Jordi Font S.J. peoner d'aquesta realització que avui inclou un nombre de persones en llocs professionals o de gestió que s'acosta a la vintena. El nombre de persones ateses pel Centre arriba ja a la xifra de dos mil, pertanyents a prop d'un centenar d'institucions eclesiàstiques diverses.

Institucionalització i activitat científica

Les necessitats de tota iniciativa de treball que es justifica suficientment i tendeix a consolidar-se, porten a pensar en la institucionalització. En el cas del Centre aquesta dimensió fou atesa no solament pel nombre i estil de treball de responsables i col·laboradors sinó també amb les lògiques connexions amb institucions similars i àdhuc amb el naixement d'activitats paral·leles en contacte íntim amb el Centre i de caràcter complementari.

Ampliació de col·laboradors, sistematització del treball i relacions amb centres similars (Madrid i San Sebastián) són, doncs, altres tants capítols d'aquesta institucionalització.

Pel que fa a la sistematització del treball, l'equip del Centre té una previsió, diguem-ne tècnica, del treball clínic, que inclou tant la realització oportunament espaiada de diverses entrevistes, com l'aplicació dels corresponents instruments de treball propis de psiquiatres i psicòlegs. Això permet a més d'una funció d'informació i de possible teràpia individual, l'emissió, cas que sigui sol·licitat per l'interessat, del corresponent peritatge psicològic en ordre a prendre determinats compromisos en l'Església. Evidentment que en tot aquest treball clínic, el Centre assumeix a més l'orientació necessària si cal, de proves especialitzades o tractaments psicoterà-

pèutics, per a les quals coses es compta amb la col·laboració de persones i institucions adequades.

Paral·lelament en aquest treball clínic els membres del Centre han participat activament, individualment o en grup, en els Congressos Internacionals de l'A. C. I. E. M. P. (Associació Catòlica Internacional d'Estudis mèdico-psicològics) presentant-hi comunicacions.

Amb una relació immediata amb el Centre ha anat naixent i prenent cos una Escola de Psicologia religiosa, cristallització d'uns inicials Cursos de formadors. Els Cursos, primerament estesos a moltes disciplines eclesiàstiques, es varen anar concretant en una preparació especialitzada en psicologia religiosa. Aquest procés ha anat desembocant sense solució de continuïtat en la dita Escola, on es pretén desenvolupar el tractament dels temes psicològics aplicats a l'experiència religiosa. Actualment l'Escola ofereix la consecució d'un diploma al llarg de dos cursos que inclouen classes teòriques i la realització de les pràctiques corresponents a les activitats de grup. També, com a corollari de l'activitat del Centre i del ric material d'investigació reunit, s'ha iniciat el tractament sistemàtic d'investigació sobre temes d'interès per a **obtenir dades** i conclusions referents a les vessants psicològiques del fet religiós.

Centre mèdic, Escola i Grup d'investigació són avui tres realitats integrades en un Patronat que assumeix la responsabilitat d'aquestes activitats d'Església i pot permetre a l'equip de treball una dedicació més plena i l'alliberament d'algunes preocupacions no rarament angoixoses que podrien mediatitzar una seriosa donació científica.

En l'actualitat, la consolidació del Patronat i les perspectives dels tres sectors de treball permeten esperar un progressiu desenvolupament científic entès com un servei en l'àmbit de l'Església a Catalunya, amb l'aspiració d'ajudar a desenvolupar les iniciatives i perspectives que es vagin presentant en el camp de la psicologia religiosa.

R. N. C.

La pastoral als hospitals psiquiàtrics

Les dificultats amb què es troba actualment la pastoral en els hospitals en general, s'accentuen enormement quan es tracta d'hospitals psiquiàtrics, els quals tenen una configuració distinta, una manera d'ésser i de fer-se molt diversa. És cert que la medicina ha fet un salt de gegant, però no ho és menys que la Psiquiatria —malgrat els seus progressos— continua essent la ventafocs.

En voler precisar algunes idees sobre el tema, se'm va ocórrer de fer un sondeig mitjançant un qüestionari enviat als capellans d'hospitals psiquiàtrics d'Espanya i a les seves comunitats religioses. Les respostes —més aviat poques, si tenim en compte el nombre d'aquest tipus d'hospitals— reflecteixen, això no obstant i llevat de rares excepcions, una idea minimitzada del que és la pastoral hospitalària.

En preguntar-nos sobre les causes d'aquesta situació, podem assenyalar aquestes:

1. El concepte generalitzat de la pastoral s'ha accentuat als hospitals, on ha predominat una pastoral de recepció de sagraments, sobretot dels últims.

2. L'hospital psiquiàtric té unes característiques pastorals molt especials que no han estat estudiades conjuntament per l'equip sanitari.

3. La mateixa noció que es té de pastoral fa d'aquest camp un clos reservat al personal sanitari, que no s'hi sent preparat ni compromès.

4. La formació i dedicació deficientes dels capellans.

5. La vida agitada de les comunitats religioses, la manca de temps, la fatiga, la formació escassa, la manca de treball en equip.

6. Els problemes familiars, de salari, d'horaris i de treball del personal laic creen també una angoixa que impedeix l'apostolat amb ells i el seu enrolament de cara als malalts. El mateix podem dir de la manca de preparació i de la superficialitat de relacions.

7. Els límits dels mateixos malalts.
8. L'abandonament tècnic i assistencial que ha convertit els hospitals psiquiàtrics en un magatzem de malalts en lloc de centres de recuperació.
9. Les injustícies socials i els contrasignes dels més ben dotats.

Camins que hem de recórrer

1. *Acollir i respectar la dignitat del malalt mental*

Tots els aspectes de respecte, d'acceptació i d'integració del malalt són il·luminats per la figura de Crist i de l'Església que n'és la continuadora.

Crist és portador d'un Regne nou on tenen preferència els senzills, els necessitats, els malalts. Al llarg de l'Evangeli veiem sempre els malalts al voltant de Jesús; i al costat dels sords, dels cecs i dels paralítics... no podien mancar-hi els malalts mentals i epilèptics, que a les pàgines de l'Evangeli són presentats, sens dubte, sota els títols de possessos, il·lunàtics i endimoniats.¹ Els evangelistes resumeixen l'acollida i el respecte de Crist vers els malalts amb aquestes paraules: «Recorria tota la Galilea ensenyant i guarint tota malaltia i dolència...»

L'Església s'havia de presentar davant els homes amb la mateixa actitud de Crist —bastaria un recorregut per la història per a convèncer-nos-en. I si, de fet, en alguns temps adoptà alguna actitud segregativa vers els malalts mentals fou certament perquè la malaltia era catalogada com una possessió diabòlica.

Avui dia tenim una consciència més clara de la realitat; precisament per això és necessari que els ben dotats, que la mateixa societat i que les institucions hospitalàries, respectin i reconeixin els drets del malalt mental: tocant a l'ús dels mitjans tècnics i assistencials i a l'inseriment en la societat. No li és gens fàcil, a la

1. Mt. 8, 28-34; 17, 14-20; Mc 5, 1-20; 9, 14-29; Lc 8, 26-39; 9, 27-43.

nostra societat, superestructurada i materialista, dominada pel diner i pel treball, i davant la qual l'home val segons el que guanya i el que produeix, d'acceptar plenament el malalt mental.

2. Vers una concepció nova i actualitzada de la pastoral

Assistim a transformacions ràpides en què la imatge de l'home i del món canvien bruscament. La pastoral també experimenta canvis: va deixant les formes fredes i canòniques per tal d'anar-se introduint en formes més riques i compromeses, més d'acord amb la forma actual de l'home modern i va adquirint alhora caràcter d'especialització. Els canvis en la pastoral hospitalària han estat pocs, aïllats i condicionats. Ens han mancat: reflexió teològica, dedicació, programació i coordinació.

Què podem fer avui?

1. Preparar degudament els sacerdots que han d'exercir el seu apostolat en els hospitals psiquiàtrics. Aquesta preparació ha d'ésser especialitzada i ha d'incloure nocions de Psiquiatria, de Psicologia i de Psicopatologia.

2. Conjuntament amb el Cos Mèdic haurà d'ésser estudiat el paper del capellà i els programes d'activitats que pot realitzar el servei religiós a l'hospital. A l'hospital psiquiàtric més que en els altres, el treball del capellà ha d'anar connectat amb l'equip terapèutic.

Missió del servei religiós

Aspirem que aquest servei sigui reconegut a l'hospital igual que els altres serveis. Aquest reconeixement ha d'incloure no sols les seves funcions, sinó també els locals necessaris, el pressuposts anuals, la jornada de treball, les vacances i honoraris. Per tant,

haurà de regir-se per les normes del Reglament i les Instruccions Permanents del Servei.

Les funcions del servei religiós poden reduir-se a les següents:

— ajudar l'hospital a satisfer les necessitats espirituals dels malalts, familiars i personal sanitari;

— promoure, coordinar i difondre el missatge evangèlic mitjançant una planificació acomodada que compregui les tres funcions eclesials: profètica, litúrgica i caritativa;

— estudiar i il·luminar els problemes deontològics i socials que es presentin en el camp professional sanitari;

— donar assessorament en matèria de religió i costums als diferents serveis i al personal;

— relacionar-se amb la diòcesi i la parròquia per tal de realitzar una veritable pastoral de conjunt;

— coordinar-se i cooperar amb els altres hospitals de la ciutat.

La presència del servei religiós, integrat en l'equip sanitari, realitzarà un treball d'humanització i contribuirà, indubtablement, a un ambient de caritat i d'ajuda mútua.

Josep L. Redrado, O. H.

BIBLIOGRAFIA

O. M. S. Comitè d'experts en infermeria psiquiàtrica.

ROCHIGNEUX, *Les malades mentaux dans l'Église*, a «Psychiatrie et vie chrétienne», gener 1969.

Congrés de Poissy, cf. «Présences», núm. 87.

J. PITARD, *Q'attend le malade mental*, a «Psychiatrie et vie chrétienne», juliol 1969.

BITTER, *El bien y el mal en psicoterapia*, Ed. Sígueme.

Humaniser l'hôpital psychiatrique, Ed. du Cerf.

GREEF, *Psiquiatria y religión*, Ed. Yo sé, yo creo.

DOBBELSTEIN, *Psiquiatria y cura de almas*, Ed. Herder.

José L. REDRADO, *Presencia cristiana en clínicas y hospitales*, Ed. PPC, Madrid.

P. LAÍN ENTRALGO, *Enfermedad y pecado*, Ed. Toray.

Varios, *La Iglesia y los hospitales*, Ed. Toray.

HÄRING, *Moral y medicina*, Ed. Perpetuo Socorro.

l'espectador

Per Nadal, la Companyia Nacional

Angel Guimerà

Molts dels qui ens trobem situats dels quaranta per amunt recordem clarament aquella veu que, a la nostra infantesa, cantava amb una inflexió còmica, a la ràdio: «Ara ve Nadal, matarem el gall i a la tia Pepa n'hi darem un tall.»

Ha vingut, doncs, Nadal al nostre món de l'espectacle i el Teatre Nacional, que té la seu al Moratín, s'ha dit: hem de fer festa grossa i matarem el gall. I el gall ha estat Shakespeare, *Les alegres comares de Windsor*, la versió de

Josep M. de Sagarra, un nombrós estol d'actors ben coneguts, la plàstica de Jordi Palà, la música de Josep M. Arrizabalaga i la direcció d'Antoni Chic.

Sobre el paper, un gall magnífic que diu: menja'm. A l'hora de la veritat, o sia a l'hora de servir-lo a la taula, o a les taules, i de menjar-lo, els pobres espectadors hem estat tractats de tia Pepa i només n'hem rebut un trist tall. El trist tall de la manca d'imaginació i, per tant, de creativitat.

Tot un Shakespeare i tota una

versió sucosa de Josep M. de Sagarra han esdevingut una empo-
brida expressió teatral, on només
es comunica a l'espectador una
banal acció d'embolic, de color
verd destenyit, on el mal anglès
—o català, en la versió de Sagar-
ra— que parlen el rector gallès i
el metge francès perd tota la seva
gràcia i ni tan sols arriba a con-
vertir-se en fàcil xisto i on, per
comble, es remata l'actuació amb
una veritable frustració, la de des-
plegar com *féerie* final una repre-
sentació escènica que és tot el
contrari d'una *féerie*: res del que
ocorre a l'escena última de l'obra
ve tocat de sobrerrealitat com ca-
lia, res d'atmosfera on es barre-
gin excitantment naturalesa i fan-
tasia, res que comuniqui versem-
blança a la reincident aventura de
Falstaff ni enginy a la diversió
dels altres a costelles d'aquell, res
de res fora de disfresses i de ben-
gales que es cremen sense to ni
so. Tot malmès malgrat els diners
esmerçats en el muntatge.

La interpretació dels actors,
un farrigo-farrago. La música
d'Arrizabalaga, no sembla d'ell i
ja està dit tot. Res de l'altre món
a l'escenografia i el vestuari de
Jordi Palà. I la direcció d'Antoni
Chic, un naufragi.

Breu: només un tall, i encara
el pollastre era de granja.

Altres comentaris

1. Al cinema Coliseum, *Gossos
de palla* de Sam Peckinpah.
Aquesta vegada Sam Peckinpah,

almenys tal com ens és exhibida
aquí la pel·lícula, queda confús i
enfarfegador. Si volia subratllar
que la nostra societat occidental
no pot generar altra cosa que la
violència, perd l'oremus i aboca
tanta violència pel broc gros que
els arbres no deixen veure el bosc
i l'anècdota no arriba a categoria.
Davant *Gossos de palla* jo em
quedo amb una altra pel·lícula que
aquella hi fa pensar: *Cul-de-sac*
de Roman Polanski.

2. Al teatre Don Juan, dues
obres de René de Obaldia, *El di-
funt* i *El general desconegut*, tra-
duïdes a la llengua castellana per
Lluís Sáenz Montaner i Maria Lui-
sa Oliveda, respectivament. Enca-
ra que l'ombra d'Eugène Iones-
co plana sobre ambdues obres i
això, naturalment, va en minva de
l'originalitat, es tracta de dues
obres, àcides i tenses, que avan-
cen en espiral cap a depurar l'es-
pectador en la mesura que pas-
sen revista al nostre món extern
i al nostre món intern. Teatre,
doncs, molt d'estimar i represen-
tacions servides amb dignitat per
la pròpia Maria Luisa Oliveda,
Carlos Candel, Mercedes Comes i
Estrella Sanz, dirigits per Albert
Miralles. Igualment digna l'esce-
nografia de Ramon B. Ivars a *El
General desconegut*. Quedi, per
tant, constància del nostre agraï-
ment a l'empresa del Don Juan.

3. Al teatre CAPSA, el ballet
Anexa. Bona expressió corporal,
bons intents d'anar cap a una
concepció anticonvencional de la
dansa. Aquest grup, originària-
ment basc, no arriba però, ara

com ara, a una suficient maduresa creativa: no treu, encara, prou partit d'un escenari, per exemple; que no és, només, el lloc on s'actua sinó, radicalment, un espai que planteja un problema a resoldre. Dit això, però, és de justícia assenyalar que a les obres «Homes a l'ombra», música d'Antxon

Larrauri i sobretot «La salamandra», música de F. J. Bayle, s'hi nota clarament la preocupació per aconseguir elaborar l'esmentat espai escènic.

4. Atenció a «Els Joglars». Si no hi ha res de nou ben aviat actuaran al CAPSA amb l'estrena de l'espectacle *Mery d'Ous*.

Joan Argenté (Badalona)

quatre vents

Mallorca: un directori sobre el

sagrament de Penitència

Diuen que està a punt de sortir el nou «Ordo poenitentiae»; tal volta la Santa Seu ja l'hagi publicat quan aparegui aquest número de QUADERNS. La reforma del sagrament de la penitència sens dubte haurà estat la més difícil de tots els sagraments, i certament els seus fruits tardaran molt de temps encara a madurar com cal dins l'Església: la publicació del nou «Ordo» serà més tost un principi de camí, que evolucionarà més enllà de la lletra del document esperat.

Perquè així mateix ho ha estat, ben esperat, aquest nou ritu: esperat des de moltes posicions encontrades. Per-

tot arreu s'ha discutit, s'ha lamentat, s'ha volgut renovar, s'han cercat nous camins o s'ha insistit —sense cap concessió— en la doctrina tridentina.

A Mallorca, també. Els custodis de l'ortodòxia ja marejaren el bisbe Rafel amb acusacions; acudiren igualment a l'administrador apostòlic i, a la fi, a la XII reunió del Consell presbiteral (abril 1972) es resolgué que una comissió estudiàs la qüestió per clari-

ficar la doctrina i orientar la praxi pastoral. «Val més que es barallin els teòlegs —digueren— que no que tots ens barallem.»

I el teòlegs no es barallaren. La Comissió d'estudi va ser formada per professors del nostre Centre d'estudis teològics (de Teologia Dogmàtica i Moral, Escriptura, Litúrgia, Història i Dret Canònic), endemés d'un altre canonista i l'antic professor de Moral del Seminari. De bon començament hom proposà fer un directori, de la redacció del qual s'encarregaren en Bartomeu Bennàsser, en Llorenç Alcina i en Pere Llabrés, per exposar clarament la doctrina de l'Escriptura i de l'Església amb un afany d'aplicar-la a les nostres comunitats en un intent de renovació.

El directori es publicà al B. O. del bisbat el passat mes d'octubre, amb el títol de «Orientaciones doctrinales y pastorales sobre el Sacramento de la Penitencia», precedit d'una carta del bisbe administrador apostòlic. Havia rebut l'aprovació del Consell presbiteral a la seva XIV reunió, pel mes de juny.

La carta introductòria de don Teodor comença per reafirmar, recolzant-se en la *Lumen gentium*, 26, que els bisbes són els moderadors de la disciplina penitencial. Prega als sacerdots que facin un esforç per compartir el recte sentit de les Orientacions, que hi adaptin la seva mentalitat i que, progressivament, acomodin la seva pastoral a les directrius del document diocesà.

Pens que el mèrit principal de les Orientacions és el de presentar, en primer lloc, una síntesi de doctrina escripturística i eclesiològica sobre la Penitència evangèlica, com actitud fonamental d'acceptació de la Bona Nova, la conversió; el baptisme, sacrament primer de la penitència; la penitència post-baptismal en el si de la comunitat cristiana, que és sacrament de reconciliació. El sacrament de la penitència és presentat dins tot el misteri reconciliador de l'Església: és el seu ministeri que ens reconcilia amb Déu, després del pecat i de la conversió sincera. Aquests són els punts cabdals de la primera part del directori: «Fonaments doctrinals del sacrament de la penitència.»

El Directori

La segona part dóna les directrius pastorals sobre la penitència cristiana (no solament sobre l'estricta acte sacramental). Comença per la font i l'origen de la penitència cristiana: la predicació de la Paraula de Déu, que descobreix la nostra situació de pecat, anuncia la salvació per Jesucrist, ens crida a la conversió i ens traça el camí d'una vida nova. Parla de la predicació evangelitzadora i catecumenal, i de l'homilia. Segonament, la comunitat penitencial: «Tota pastoral penitencial es dirigirà, abans que tot, a edificar la comunitat, a purificar-la i enrobustir-la en la seva con-

versió personal i comunitària.» Hom ha de proposar novament als feels la dimensió comunitària de la penitència cristiana, quasi oblidada desgraciadament els darrers segles. Solament en el si d'una comunitat, autènticament cristiana, troba la penitència el seu ple desenrotllament.

Quant a la celebració penitencial, es distingeixen dues formes: la confessió privada i la celebració comunitària. En la primera forma, es diu clarament que posseeix el caràcter sacramental ple i és, avui, exigida per l'Església en la reconciliació dels penitents, que pel pecat mortal s'han separat de la seva comunió.

En vuit punts es dona una clara orientació per a la confessió auricular: abans que tot, la conversió sincera; res de màgia: enumeració dels pecats i absolució automàtica; diàleg personal i responsable vers la reconciliació i la renovació de vida, recolzat sempre en la predicació de la Paraula de Déu: insistència en l'aspecte eclesial de la reconciliació també en aquesta forma quasiprivada; el sacerdot no serà un inquisidor, ni un dominador de consciències; la satisfacció serà acomodada a la situació del penitent (no serà una simple llista d'oracions); quant a la repetició del sagrament, aquest ha de ser sempre l'expressió eclesial d'una conversió sincera, que cerca la reincorporació a la comunió, o un creixement en aqueixa comunió (sense aquesta actitud, hom cau en la rutina); per tots els mitjans

s'ha d'educar els feels que no vagin a confessar-se durant la missa.

«Les celebracions comunitàries són d'una gran utilitat en la renovació pastoral del sagrament de la penitència.» Es dona un ordre de celebració, i es proposen dues possibilitats: normalment sense confessió privada, però també aquesta pot anar inclosa dins la celebració.

Finalment, s'assenyalen i orienten els altres moments de la penitència cristiana: celebració de l'Eucaristia i del bateig, unció dels malalts, viàtic, any litúrgic (Advent i Quaresma), el divendres. També es parla de les confessions de nins i del ministeri de la direcció espiritual.

L'acolliment

¿Com ho ha rebut la gent, aquest directori? Sol ser la pregunta que se'ns fa. Amb silenci, contestaria jo. Qui s'hagués alegrat de caçar-hi heretgies, no n'hi ha poguda agafar cap. Qui volia veure suprimida la confessió privada, o d'altra banda, solament reivindicada —i no orientada— aquesta forma històrica de la penitència, també ha quedat defraudat.

De fet els directoris són vàlids quan hi ha una autèntica receptivitat per part de les persones i també de les estructures pastorals. Si aquestes estan anquilosades, i les persones no estan obertes a renovar la seva mentalitat segons les exigències de fe que

reclama el moment actual de l'Església, aleshores un directori cau en el buit. Gairebé ningú no se n'adona. Abans hi havia curiositat sobre com hauria de ser la penitència; ara sembla que la curiositat ha estat satisfeta, i tothom en pau! Però la situació no ha variat gens. I és que també el directori ha defraudat perquè no conté receptes, sinó orientacions. I aquestes ja són més difícils d'assimilar, perquè en molts casos exigeixen una transformació radical de la mentalitat.

Al capdavant, tota la renovació sacramental postconciliar no es pot entendre fora d'unes comuni-

tats vives, autènticament cristianes, que expressen la seva fe en els sacraments, i que alhora se senten enviades al món. Perquè, com ensenya el directori: «El dinamisme penitencial de l'Església no ha de considerar-se com un procés tancat en si mateix, com una realitat exclusivament interior de l'Església; ben al contrari, cal que sigui obert al món, en el qual l'Església és llevat, sal i llum. Per això, en renovar-se i purificar-se en els seus membres pecadors, l'Església neteja el seu rostre per presentar al món la veritadera faç de Crist Salvador» (núm. 7).

Pere Llabrés (Ciutat de Mallorca)

Des de Girona, amb pena

Escric aquestes meves primeres ratlles des de Girona amb notable pena. Si en la vida civil Girona ha estat qualificada últimament, seguint el vers d'en Carner de «grisa i negra», en la vida religiosa no es mereix pas un títol més honorífic. Durant l'any que acaba de morir, un any sense Pastor malgrat les anades i vingudes de l'A. A., la diòcesi ha vist com es complia gairebé al peu de la lletra allò del «nihil sine episcopo». És veritat: en conjunt, no s'ha fet pràcticament res.

Les parròquies, és clar, han anat fent la viu-viu i altres entitats més o menys pastorals també. Però ha mancat aquella empenta, aquella decisió d'èpoques passades. Ningú no ha estat capaç d'afrontar problemes que cada vegada es fan més urgents: revitalització dels moviments especialitzats, reforma de la Cúria, futur de la premsa, de l'ensenyament, de Casa Carles, de Casa Missió, etc.

És possible que algú de més lluny em digui: «Noi; nosaltres tenim *episcopus* i tampoc no hem fet gairebé res.» D'acord: però per allà almenys hauran sortit de dubtes, mentre que per aquí molts encara pensem que si haguéssim tingut pastor potser hauríem fet alguna meravella.

El pitjor, la pèrdua de fe en els de «dalt»

Filant més prim jo diria que el punt més negre de l'any 1972 ha estat la progressiva pèrdua de fe en els de «dalt», a nivell clerical i laical. Hauríem tolerat que, malgrat el Vaticà II, no es comptés amb nosaltres a l'hora de designar un Bisbe. El que no ens acabem d'empassar és que per raons totalment alienes a l'Evangeli es deixi avui una diòcesi vacant per més d'un any.

Els de «dalt» tindran moltes excuses per a justificar aquest fet. Però els de baix no en veiem cap de clara. I d'això se'n segueix malauradament una conseqüència lògica: si a «dalt» no són capaços d'evitar aquesta situació que per molts laics és realment «escandalosa», ¿què ens podran exigir després a nosaltres per petites nicieses? O per grans... Com deia «Vida Catòlica» comentant aquest *affaire*: «*Cualquier parecido con el original* —formes apostòliques d'elecció de bisbes— *es una pura casualidad.*» Crist, certament, no va presentar cap terna a ningú,

ni Pere, ni Pau, ni el pobre Gregori VII... Per què en som tant lluny?

També a Girona teníem un «document»

Sí, és cert. A Girona també hi ha hagut un intent de fabricar un «document» durant l'any que acaba de morir. La seva història és aquesta. A finals de juny es va convocar tots els arxiprestos i també els consiliaris diocesans per fer unes jornades d'estudi al Col·lell. L'objecte principal era prendre el pols a les realitats de la diòcesi i programar el curs pastoral per a després de l'estiu.

El primer punt es féu a consciència, amb intervenció de seglars tècnics en economia i sociologia. El segon... El segon va quedar penjat a causa, sobretot, de l'interès amb què els consiliaris es varen prendre l'assumpte. Assabentats de les autèntiques i urgents necessitats del poble i ben conscients que calia revisar a fons l'actitud general i particular de la nostra Església abans d'emprendre cap acció pastoral, ells varen negar-se a concretar cap pla per al proper curs. Varen decidir tornar-se a reunir al cap de vuit dies, ells sols, per estudiar seriosament el que calia fer. La frase: «Nois, això és tan important que ens hi juguem l'última carta», es va repetir abundantment en aquelles hores, entre amargues i esperançades.

Efectivament; els consiliaris varen fer una exposició de la si-

tuació del seu propi servei o moviment i, després de duríssimes sessions de discussió i diàleg, es va convenir que, abans que tot, convenia dictar un «document» on quedés clarament expressat el seu pensament i la seva actitud davant els problemes de la nostra Església i del nostre poble.

Han passat vuit mesos... i el document encara està per signar

El famós «document» volia ser com un manifest públic, amb el seu veure, jutjar i actuar corresponents. Com un punt de partida estava previst que es donaria a conèixer i que, els qui volguessin adherir-s'hi, podrien fer-ho. Fins es va parlar de convocar una assemblea de capellans simpatitzants amb les seves opcions. Després, es va creure més oportú deixar-lo com un document privat que caldria presentar al nou bisbe. Si no acceptava els punts de vista allí expressats hi hauria la dimissió irrevocable de tots els consiliaris.

Però, nois, tot això que allà, al Collell, semblava tan ben acceptat per tots els dotze o tretze consiliaris presents, després va anar oblidant-se com si per art de màgia el vent s'ho hagués endut. Avui, després de l'última reunió del 10 de gener d'aquest any, el document no sols està per signar sinó que ja no figura a l'ordre del dia de l'última convocatòria. Què ha passat? Jo no m'ho explico pas. A vegades tinc un mal pensa-

ment: que dos o tres dels qui van agafar les regnes de les reunions són uns «polítics» habilíssims, al servei d'uns interessos que no coincidien pas amb els dels qui al Collell parlàvem de «jugar l'última carta». I aquests «polítics» han sabut desviar l'atenció cap a altres problemes fins a aconseguir el colapso total del «document» i fins el de les mateixes reunions. Ja he dit que és un mal pensament. Però, dono fe que l'he tingut i encara el tinc. Agafeu-vos-ho com us plagui. Jo me'n confesso per si he pecat.

Què deia, doncs, el document

El document incloïa tres punts:

1. *Veure*. A la diòcesi augmenta constantment el nivell cultural de la gent. Passem ràpidament d'una societat rural a urbana. Augmenta cada any el nombre de turistes. Tenim un 40 per cent d'immigrants en les poblacions de més de mil habitants. Baixa notablement la pràctica religiosa: a la capital s'ha passat del 36 per cent el 1967, al 28 per cent el 1971. Progressiu augment dels sacerdots que es secularitzen: Del 1940 al 1960, només en va plegar un. El 1972 n'ha plegat una dotzena. (Els 55 anys és l'edat mitjana del clergat gironí.)

2. *Jutjar*. Augmenten els problemes de fe amb el nivell cultural. Augmenta la set de diners i el materialisme. El pas a la ciutat massifica. El turisme produeix un fort descens de moralitat. Els im-

migrats estan molt desatesos i lluny de l'Església. La manca de sacerdots joves crea greus problemes d'atenció a la joventut i una manca d'audàcia i d'il·lusió pastoral.

3. *Actuar.* És urgent prendre una actitud realment missionera, d'acord amb l'Evangeli: «Anunciar la bona nova als pobres; la llibertat als captius; retornar la vista als cecs; alliberar els oprimits; i proclamar un any de gràcia del Senyor» (Lc, 4, 18-19). Aquesta pastoral missionera ha de centrar els seus esforços en els sectors més desatesos avui: joves, obrers i immigrants. Cal, per això, una urgent redistribució dels capellans. És urgent la presència dels laics a tots els nivells de la pastoral: diòcesi, parròquia, arxiprestat. És precis admetre, en la teoria i en la pràctica, un pluralisme dins la nostra Església de manera que solament s'exigeixi allò que és de veritat «fonamental cristià». Cal ser fidels a la nostra gent, compartint amb ells les angoixes i problemes socials, econòmics i polítics. Per últim, és urgent que es facin passos concrets per tornar a una Església realment pobra i deslligada de tot poder terrenal.

Malauradament, aquest «document» quedarà definitivament arxivat. El demà ens dirà probablement si ha estat de veritat una «carta» perduda o no. De moment, l'avui ja ens diu que ha estat una «carta» que ens havia omplert a molts d'una nova esperança i que ara ens dona neguit

només de recordar-la. Coses d'aquest temps i d'aquest país!

I amb aquestes, desapareixen els «profetes majors»

Jo he anat assistint a totes les reunions d'aquest grup, des del principi. No he faltat a cap i, per tant, crec que tinc dret a enraonar. Doncs bé; aquestes reunions s'estan morint. A l'última —10 de gener— érem només cinc capellans. (Hi havia, en canvi, nou seglars de bona fe que havien estat convocats.) I us diré que hi faltaven precisament els qui jo anomeno «profetes majors», perquè eren els qui amb més coratge i ardor varen iniciar les reunions al Collell.

Què ha passat? No ho sé. Imagino que alguns d'ells s'han sentit defraudats, com m'hi sento jo. Això seria, de veritat, gravíssim: Suposaria que ens «hem jugat l'última carta»... i l'hem perduda. Pel mig va plegar un dels consiliaris. La seva frase final: «Al Collell havia recobrat l'esperança... però ara veig que tampoc no hi ha res a fer», és molt seriosa. I és que tothom sap que com més il·lusió es posa en una cosa, més dura és l'amargor de no poder-la aconseguir.

Al final de l'última reunió, ja es va plantejar allà mateix si no seria millor plegar d'una vegada de reunir-nos. El motiu era que, després de llarguíssimes discussions, mai no arribàvem a una

sola actuació pràctica. Però, com hi podíem arribar si el poder de decisió en la totalitat dels problemes que tractàvem no depenia de nosaltres? L'única cosa que estava a les nostres mans era signar un foli... I ni això vàrem poder fer. O no vàrem voler. Vés a saber.

Esperant un miracle del cel

En acabar aquestes ratlles m'adono que són tremendament pes-

simistes. Però, amics, tinc consciència que són també tremendament realistes. No us en puc rebaixar ni un ral... I creieu-me que ho escric «des de Girona, amb molta pena». Llavors, com petarà tot això? No ho sé. Jo no sóc profeta, ni major, ni menor. Però, crec certament que necessitem gairebé un miracle del cel per a posar-hi un pedaç adequat. Del contrari es complirà el que em deia fa poc un Vicari de pastoral: «Pere; ens espera un any...» I, quin any, Senyor!

Pere Madrenys (Girona)

Ultims esdeveniments al col·legi major

de Sant Tomàs de Villanueva

A finals de novembre passat es va rebre la contestació de Roma al recurs presentat pels col·legials del major de Sant Tomàs de Villanueva a la Sagrada Congregació per a l'Educació Catòlica, apel·lant contra les determinacions de l'Arquebisbe de València, per les quals es canviaven substancialment les Constitucions i es decretava l'expulsió dels actuals col·legials (vegeu QUADERNS núms. 16, 18 i 19).

Com era de suposar, la resposta ha estat favorable a l'Ar-

quebisbe, al qual li reconeix tots els drets i poders (amo i senyor de tots els béns, i des d'aquest principi, cal interpretar totes les constitucions). I, conseqüentment, comina els col·legials a abandonar *quam primum* el Col·legi, ja que ocupen uns béns que no els pertanyen.

En rebre la notificació els col·legials, no considerant justa la sentència de la Sagrada Congregació que regenta el cardenal Garrone,

ha alçat recurs al Tribunal Suprem de la Signatura Apostòlica.

Però, la jerarquia diocesana, admetent com a definitiva la primera resolució de Roma, ha pres una determinació dràstica (i escandalosa): recórrer a les autoritats per fer desallotjar l'edifici del Col·legi. Acollint-se al Concordat (art. 24 apartat 4) l'arquebisbe monsenyor García Lahiguera ha sol·licitat al Jutjat núm. 1 de primera instància de València perquè s'efectués l'execució d'un decret eclesiàstic, en el qual es fa un requeriment a Joaquim Signes (rector), Vicent Puchades, Joan Pascual, Fernando Layedá, Miquel Escrivà, Vicent Albert, Miquel Alepuz, i a quantes persones es troben als locals del Col·legi en el moment del requeriment, a lliurar tots els documents que pertanyen

a la citada institució eclesiàstica: els comptes corrents, dipòsits i valors que pogueren existir en els bancs. Al mateix temps se'ls requereix que abandonen immediatament els locals de tot l'edifici.

En un altre apartat es decreta el nomenament del sacerdot Joan Pérez García com a administrador del Col·legi i de tots els seus béns (es refereix solament, és clar, als béns, perquè de col·legials no en queda cap; són tots al carrer).

Aquesta és la segona vegada que l'arquebisbe de València, Josep M. García Lahiguera, sol·licita l'ajuda del braç secular per resoldre aquest conflicte eclesiàstic. La primera fou la mobilització militar d'aquests mateixos col·legials seminaristes, alguns dels quals encara resten a la caserna.

Antoni Signes (Xàtiva)

Solsona: Balanç sense balances

M'estimaria més celebrar el pas d'un any a l'altre guardant silenci que no escrivint aquesta crònica. En primer lloc, i aquesta raó em sembla que tapa, perquè no tinc res de nou a dir. En segon lloc, per no endanyar encara més la nostra ja prou delicada situació. En tercer lloc...

L'Església és una societat perfecta i nosaltres som, sense cap

mena de dubte, el bisbat millor de Catalunya. L'any prop passat, que podia haver entrat a la història amb honors d'extraordinari, hi entrarà segurament, Déu no ho vulgui, com l'any de les grans decepcions diocesanes. S'hi han escaigut, en efecte, quatre fets importants, un d'ells de capital importància. Em refereixo a l'as-

semblea conjunta, al nomenament dels vicaris episcopals, a la visita *ad limina* del prelat i a la constitució del nou consell del presbiteri.

Dels dos primers ja n'hem parlat suficientment. L'assemblea conjunta, si no ve un «*talitha cumi*» superior a les nostres forces, ja és ben morta, pobreta. Els vicaris episcopals, Déu els ajudi, que prou que ho necessiten, crucificats entre dalt i baix. Completarem, si em permeteu, l'anterior ressenya sobre la visita *ad limina*.

De l'anada del doctor Josep Bascuñana a Roma en dona fe l'último número del «Boletín Oficial Eclesiástico» amb el seu reportatge gràfic i literari. L'encapçalèn dues fotografies. A la primera, la de l'audiència privada tinguda amb Pau VI, correspon la paraula «fidelitat», la consigna que, segons el bisbe, el Papa anava repetint «*con apacible suavidad, pero con vibrante acento*». A la segona, la de l'audiència col·lectiva als sis prelats espanyols, corresponen aquestes altres: «*Con particular atención e interés hemos seguido el empeño de la Iglesia española en aplicar las normas y el espíritu del Concilio a las circunstancias concretas.*» I encara aquestes: «*Tenemos puesta la confianza sobre la Iglesia de España; su fiel espíritu renovador es un gran consuelo para el Papa.*» Això s'esdevenia el dia 26 d'octubre. Diu el nostre prelat que en conservarà un record inesborrable, de tan gentilment com va ser rebut.

Parlem ara, breument, del quart fet important del 72, el nou consell del presbiteri, la nova petita gran il·lusió que cíclicament es torna a alçar damunt la tomba de la desesperança com una estrella fantasmal.

Ha estat el darrer part de l'any, d'un any tan fecund com el difunt. Consta, en total, de dinou membres entre els cinc nats (vicari general, tres vicaris episcopals, rector del seminari i responsable del clergat), els deu electius (dos per zona més quatre de diocesans) i els tres de lliure designació (el secretari-canceller, un capellà de colònia i un arxiprest). A cop d'ull sembla un senat rejuvenit comparat amb l'anterior, i de fet ho és: la majoria són gent de quaranta anys amb dos que en tenen trenta i dos, seixanta, una bona balança. Sembla també més renovador, i no sols per l'edat: hi ha, en general, els homes de l'assemblea difunta, (ai!) conjunta. Ara veurem, que deia el cec. Els propvenents 29 i 30 de gener celebrarà la seva primera convocatòria segons una ordre del dia prou ambiciosa que comprèn, com a primer punt i més rellevant, la promoció de la fe en el nostre poble. *Post factum* ja n'informaré, si som vius.

I avui no sabia què més dir, perdoneu. A la torre de Merola hi fa molt fred; per dintre, llàgrimes. Sort que cada dia surt el sol, que per Nadal un pas de pardal i que «primavera d'hivern — primavera d'estiu».

Climent Forner (Navàs-Solsona)

Fe i cultura catalana:

les Jornades de Teologia

La premsa de finals d'any va informar abundantment sobre les «VIII Jornades Catalanes de Teologia» promogudes aquest any, per primera vegada, per la nou-nada «Associació de teòlegs catalans».

Van tenir lloc a la Selva del Camp, del 27 al 30 de desembre, i el seu tema general va ser «Fe i cultura catalana», conforme s'havia decidit a les Jornades de l'any passat.

L'assistència va ser nombrosa i el clima de participació i de diàleg, important. Cal remarcar la presència d'alumnes de la facultat teològica i potser convingui també notar que, a desgrat de l'esforç d'obertura que fan els organitzadors —les jornades no s'han celebrat mai a Barcelona!— l'ambient resta molt barceloní; millor dit: l'assistència es nodreix bàsicament, de professors de la Facultat de Teologia en la seva doble secció.

També val la pena de deixar constància de la coincidència de les jornades de teòlegs amb la de biblistes, cosa que demanaria, segurament, un esforç de coordinació.

Tanmateix, el tema d'aquest any va renovar, en certa manera, la temàtica i l'assistència. I va convertir les Jornades en una mena d'interpe·lació feta als teòlegs des de fora.

El tema era certament difícil de cerndre. Per això va distribuir-se en quatre apartats distints, cada un dels quals va ser objecte d'unes sessions prèvies de diàleg entre teòlegs i representants de quatre camps de la nostra cultura concreta d'avui: literatura, pedagogia, història, psicologia-psiquiatria.

Les jornades van tenir dues parts: en la primera un relator presentava, en forma de ponència, el resultat de les sessions prèvies de diàleg. Així mossèn Casimir Martí va presentar el tema «Història i teologia»; mossèn Frederic Bassó: «Pedagogia i teologia»; mossèn Josep M. Totosa: «Literatura i teologia»; i mossèn Josep M. Tubau «Psicologia-psiquiatria i teologia».

La tasca d'aquests relators era més aviat de presentar les interpe·lacions que es fan a la teologia des dels diferents angles de la cultura concreta, per tal que els teòlegs hi reflexionessin. Cada ponència-relació va anar seguida d'un diàleg-debat.

La segona part de les Jornades va consistir en treballs de grups. Els assistents van dialogar a partir de les interpe·lacions rebudes. Un secretari en va recollir el resum.

A l'endemig va ésser introduït

un tema complementari: «Teologia catalana, avui». Va presentar-lo mossèn Josep Perarnau el qual va passar després la paraula a mossèn Josep Dalmau, pare Jordi Llimona, pare Josep M. Coll i pare Evangelista Vilanova, els quals van explicitar les línies i les finalitats bàsiques de la teologia que fan actualment. També va parlar, des del punt de vista de l'estudiant, R. Guilerà, alumne de la Facultat de Teologia, secció St. Pacià. En aquesta sessió va assistir-hi el senyor arquebisbe de Tarragona, el qual va dir unes paraules d'acollida i encoratjament als assistents i a la seva tasca.

També es va procedir a l'elecció dels responsables de l'Associació de teòlegs catalans. Van sortir: mossèn Josep Perarnau, president, mossèn Antoni Mata-

bosch, secretari i el pare Josep M. Coll, mossèn Modest Prats i el senyor Pere Lluís Font, vocals.

El darrer matí hi va haver, molt ràpidament, una posada en comú dels treballs dels grups i un intent de síntesi-balanç.

Què dir-ne, d'aquestes jornades? Que hi va haver força comunicació, que es van renovar els temes de diàleg, que es va interpellar els teòlegs. Que es va posar de manifest la dificultat d'un «diàleg interdisciplinari» —mentre que tothom en veu la conveniència. Finalment, que aquesta tasca és més difícil que no sembla si la Facultat de Teologia de Barcelona ha d'ésser, de debò, el lloc on s'assumeixi a un cert nivell el diàleg entre la fe i la cultura catalana actual.

Josep M. Totosaus (Barcelona)

D'ací i d'allà

Els nostres bisbes catalans s'han reunit novament els dies 18 i 19 de gener. I la «Secretaria de la Conferència Episcopal Tarraconense» ha facilitat el sòlid comunicat a la premsa.

No ens cansarem d'insistir des d'aquestes planes: falta comunicació; aquestes notes impersonals a la premsa no diuen res ni interes-sen a ningú; si la informació no ha d'anar a la premsa, que no hi vagi, però que es faci arribar per altres canals als cristians interes-sats.

¿Què significa, per exemple, i quins destinataris *concrets i reals* té una frase com aquesta: «*Los obispos hacen un llamamiento para buscar conjuntamente —obispos, sacerdotes y seglares— una mejor adaptación a las aspiraciones y lenguaje de nuestro tiempo a fin de que no quede adormecida la inquietud apostólica y evangelizadora que corresponde a toda la Iglesia?*» ¿Qui se sent *realment* al·ludit i interpel·lat per una crida d'aquesta mena? I el que se'n senti, ¿on s'ha d'adreçar?

Han sortit els dos textos de la Conferència episcopal espanyola: el document sobre l'apostolat seglar i el document sobre l'Església i comunitat política.

A dir veritat, ens ha interessat més el segon que el primer. De fet es tracta d'un document «històric», les conseqüències del qual és d'esperar que es vagin fent sentir

arreu. Sense voler minimitzar-ne el significat, sí que ens hauria abellit de trobar-hi una al·lusió a la pluralitat de pobles d'aquesta pell de brau, social i religiosa.

El primer document va ser inclòs, en forma de suplement, a «Hoja dominical» de Barcelona, Tortosa i Urgell del dia 21 de gener. Un bon mitjà de difusió. Es farà, també amb el segon?

I aquí, sí que voldríem formular un prec als nostres bisbes: ¿Per què els documents que emana la «*Conferencia del episcopado español*» no són plurilingües? Que bé aniria que els bisbes d'aquest mosaic ibèric s'avances-sin en el reconeixement pràctic i corporatiu d'una pluralitat d'idiomes oficials». Plauria tant, a molta gent, que els bisbes catalans ho sabessin fer veure als seus germans!

Hem de celebrar amb alegria l'aparició de: «*Calendari litúrgico-pastoral de 1973*» que ha preparat mossèn Pere Farnés i que, a desgrat de les seves 350 pàgines, editorial Regina ens ofereix al preu de 100 ptes.

El presenta l'arquebisbe de Tarragona amb aquestes paraules: «Un calendari litúrgic per a tot-hom.» «Creiem que aquest Calendari serà un instrument de molta utilitat per treure el màxim profit de la renovació litúrgica. Hom hi trobarà no solament les normes i rúbriques necessàries per a

celebrar com està manat, sinó també tota una riquesa de suggeriments de tipus pastoral que ajudin a millorar les celebracions. Així podran enriquir-se.

»Remarquem que les celebracions pròpies de les nostres diòcesis i també de les de les esglésies de les illes, hi són assenyaldes en els seus propis llocs i dies.»

Es tracta, doncs, d'un calendari català-balear.

Mossèn Pere Farnés clou la seva introducció amb aquestes paraules: «Déu vulgui que aquest Calendari preparat amb il·lusió i amb el desig d'ajudar a la pastoral litúrgica de la nostra terra pugui, de debò, fer un servei al nostre poble i que, en anys venidors, esdevingui un instrument més complert i més enriquidor per a la pastoral de l'any litúrgic.»

Hem rebut a la redacció una carta des de Madrid, de la qual n'extraïem uns paràgrafs.

Des de Madrid us fem un oferiment. Tots tindreu notícia per la premsa d'aquests dies que a Madrid s'ha inaugurat un local social del Cercle Català a la Plaça d'Espanya núm. 6.

El Casal del Cercle Català és obert per a tots els catalans, els de Madrid i els qui no són de Madrid; els qui viuen sempre a Madrid i els qui hi passen uns dies.

El Casal ofereix moltes oportunitats per a trobar-nos... Però el motiu de dirigir-nos a la vostra Revista és el d'assabentar-vos de

l'activitat de l'Aula d'Espiritualitat «Torras i Bages» del Cercle.

Cada dissabte a les vuit del vespre tenim la celebració de l'Eucaristia en català, al carrer Cadarso, núm. 18. Ens reunim un centenar de persones. Realment la Missa és viscuda per tots pel seu to familiar i comunitari alhora, i tota ella plena d'alegria.

Deixeu-nos convidar a tots els sacerdots i a totes les persones que caieu un bon dissabte a Madrid i no sabeu on anar a Missa. Ja sabeu on... Us hi esperem!!

Mensualment també tenim unes convivències sobre temes de vida cristiana.

Que bo seria que poguéssim comptar amb catalans que, de pas per Madrid, s'interessessin per tot això. De tot cor us oferim el que tenim i fem: la Casa o Casal del Cercle i la participació a la Missa en Català. Tots estem disposats a ajudar-nos a sentir la nostra germanor.

Podeu adreçar-vos a senyora Giralt (241 60 90) o senyora Sala (266 44 97).

El diumenge dia 17 de desembre va tenir lloc a Montserrat un acte d'acció de gràcies organitzat pels antics fejecistes.

Hi celebraven l'aparició del llibre *La federació de joves cristians de Catalunya* amb una missa, que va celebrar el doctor Albert Bonet, i un dinar de germanor al saló del restaurant del Monestir. Tot seguit va ser lliurat al doctor Bonet un obsequi-record i van haver-hi els corresponents

parlaments que es van allargar una bona estona.

Del parlament d'agraïment del doctor Bonet són aquestes paraules: «Tots hem viscut uns anys d'entusiasme i fervor. Han passat 40 anys. Aquests sentiments són encara vius en el nostre cor i avui tots ens rejoenim pensant que tenim 40 anys menys; i tenim 40 anys més. Per a alguns de nosaltres la vida s'acabarà aviat; però, en la terra o en cel, serem sempre antics fejocistes.»

Barcelona

El Consell presbiteral va reunir-se el dia 26 de gener. Damunt la taula un tema: «Zona pastoral». A les mans dels assistents un material de treball preparat per la Ponència que el Consell havia designat en l'anterior trobada: mossèn Joan Batlles, mossèn Josep Cardús i mossèn Josep M. Vidal Aunós.

La Ponència dividia el seu esquema de treball en aquests apartats: La Zona: funció, organismes i mètode de treball; el Vicari episcopal de Zona: funció, característiques, fórmules de designació; procés de realització i primers passos.

El treball va ser intens, el diàleg viu, el clima serè, la participació del bisbe activa i dialogal.

Hom no podia estar-se d'establir comparacions.

El tema no queda clos: propera trobada el 8 de febrer.

«Mundo» el setmanari que pertany al grup del senyor Sebastià Augé en la seva col·laboració religiosa que signa Fernando Blasi, deia el 6 de gener, que «hace poco, una importante diócesis del país ha visto constituirse un Consejo asesor del obispo, al que se ha dado el nombre de Consejo presbiteral».

El comentarista no dóna noms, però els detalls que aporta identifiquen prou cap on van els trets: *«Se ha estimado que el ambiente actual de la diócesis no hacía aconsejable que hubiera unas elecciones en que participara todo el clero...»*

El comentarista opina: *«Inútil preguntarse si en un momento en que la palabra pluralismo está en todas las bocas y en todos los escritos, se da de hecho el pluralismo en este Consejo. El procedimiento de elección permitía adivinar anticipadamente la fisonomía del futuro Consejo (...) Muchos se preguntarán si lo tiene (un sano espíritu "democrático") el sistema seguido en estas elecciones, aunque las personas que hayan puesto a punto el procedimiento seguido tengan bien lograda fama de aperturistas.»*

El comentarista insinua un dubte: *«Convendría también, preguntarse si era necesario llamar, a ese Consejo, Consejo Presbiteral.»*

I acaba amb aquesta aplicació inesperada: *«Algunos pretenden*

que desde la Iglesia se ejercite una crítica a la sociedad. En ocasiones, sin embargo, viendo las actuaciones eclesiásticas, se ve ello, por lo menos, un poco problemático.»

La raó a un moro i la llibertat d'opinió a qui en tingui. Però en comptes de simples al·lusions intencionades, ¿no fóra preferible de dir de quin Consell es tracta i qui ha posat a punt aquest procediment considerat poc democràtic?

Acabem d'aclarir un dubte: Fernando Blasi és el sacerdot de l'Opus Dei, Ferran Blasi Birbe, membre de l'antic Consell presbiteral de Barcelona que va quedar cessant amb el canvi de bisbe i que no ha estat elegit en el nou.

El Consell Presbiteral de Barcelona es veu que interessa. Així Josep Puga i Batllori, pvre, envia una enquesta a diferents capellans acompanyada d'una carta multicopiada.

L'enquesta s'interessa bàsicament per cinc punts:

— en l'elecció del C.P., ¿hi ha hagut alguna campanya electoral que hagi influït amb eficàcia en alguna línia?

— considerant la manera de pensar dels Consellers elegits, ¿etsents representat?

— creus que la teva forma de pensar es reflectirà en aquest C.P.?

— ¿quin estil consideres més adequat, avui, perquè sigui emprès pel C.P.: l'estil tradicional, l'estil de Pau VIè, l'estil de l'As-

semblea Conjunta, l'estil del Concili holandès?

— com penses la funció del C.P. en relació amb el bisbe?

La carta opina que la meta dels capellans «ha de ser el respecte, la comprensió i la col·laboració entre els pensaments més oposats, evitant sempre els exclusivismes».

Hom recorda que mossèn Josep Puga, rector de la Parròquia de l'Esperança de l'arxiprestat de Gramenet, va difondre abundantment la tardor de l'any 1971 una «carta» certament original, de més de 200 pàgines multicopiades, en la qual classificava «cinc línies sacerdotals»: «maxi-dretes, mini-dretes; punt mig; mini-esquerres i maxi-esquerres».

Finalment han aparegut les «Normes per a les exèquies cristianes», que ja feia temps que s'anaven preparant. Són, doncs, fruit d'un treball de col·laboració que ha comportat diverses consultes: a capellans, als arxiprestos, al Consell presbiteral, al Consell episcopal.

Les normes pròpiament dites van precedides d'unes «Consideracions», que respiren un aire realista: «De fet hi ha persones que no desitgen la intervenció de l'Església en l'acte de l'enterrament. Hi ha altres persones que demanen les exèquies de l'Església més aviat per convencionalisme o per honorabilitat social.»

Aquesta visió de la realitat té unes exigències: «Tots els ciutadans han de trobar assegurat en l'àmbit civil tot allò que és necessari perquè els actes funeraris pu-

guin realitzar-se dignament.» «Cal distingir amb més claredat els serveis civils d'enterrament de les exèquies cristianes.»

I, seguidament, «Els cristians contemplem el fet de la mort en la perspectiva de la nostra fe: Jesús de Natzaret, que morí per nosaltres, és el Senyor vivent per sempre (...) La petició de les exèquies cristianes ha d'ésser inspirada per aquesta fe.

Deixant de banda apreciacions de detall hem de dir que ens trobem amb un document episcopal realista i clarificador, que suposa un avenç indubtable i que marcarà segurament la pauta de documents successius que vagin aclarint situacions que en els nostres dies han esdevingut confuses.

Santa Coloma de Gramanet ha saltat als diaris: primera plana a «El Noticiero Universal», plana sencera a «Solidaridad nacional».

No; aquesta vegada no es tractarà de nens sense escola sinó de «*misas sin sacerdotes*», como titulava sensacionalistament el «Cie-ro». I era també l'orientació de l'Església el que feia objecte de l'entrevista amb mossèn Jaume-Patrici Sayrach a pàgina sencera i amb dues fotografies que publicava la «Soli».

L'Església de Santa Coloma es mou. No, però, d'aquesta manera sensacionalista i absurda. I també —val a dir-ho— amb una unanimitat total. Però es mou i avança.

A mig octubre unes quantes

parròquies van celebrar les «Jornades pastorals», en les quals participaven laics, religioses i sacerdots.

Quatre temes a l'ordre del dia, presentats per les respectives ponències: «Formació d'adults, evangelització, presència dels cristians en el món, sacramentalització».

Un fullet multicopiat de 16 pàgines en presenta un resum. Cada tema s'estructura en tres apartats: mirada a la realitat, reflexió cristiana, conclusions pastorals.

Naturalment, el que ha saltat a la premsa són les conclusions sobre «Sacramentalització». Massa dràstiques? Mirem-ne el punt d'arrencada: «Si comparem el gran nombre de persones que viuen als nostres barris i que reben els sacraments (s'entén: bateig, matrimoni, primera comunió, exèquies) constatem la gran pobresa de vida comunitària i de relació humana i la manca de motivacions de fe... La immensa majoria de persones acut amb una fe sociològica, rutinària, no vivencial. Demanen "amb dret" uns sacraments, en concret: baptisme, eucaristia, matrimoni. Busquen complir amb un acte social, sense el qual se sentien insegurs davant unes situacions concretes. D'altres busquen una relació amb Déu "a la seva manera", sense altra relació que la personal i espiritualista, sense projecció comunitària. Són ben pocs aquells que busquen de trobar-se amb Crist en la realitat d'una vida comunitària.»

Si aquest és el panorama ¿qui gosarà atacar de massa dràsti-

ques unes conclusions que pretenen d'avançar uns passos en vista a aclarir una mica les coses?

Santa Coloma havia merescut, ja abans, els honors dels diaris en notes més petites i menys sensacionalistes. Val a dir-ho. Aquí ens limitarem a traduir dos textos del Butlletí oficial del mes de desembre.

A la plana 634 se'ns expliquen els fets: «Veïns dels barris de Singuerlín, Oliveres i Pisos de la Muntanya de Santa Coloma de Gramenet —tal com, al seu dia, ja va informar la premsa— es van manifestar en alguns carrers del barri de Singuerlín, el 28 de novembre, com a protesta perquè els seus barris es troben sense serveis de transports, amb carrers sense llum, etc.

El sacerdot del barri, mossèn Hernández va dialogar amb el cap de la Policia municipal, tot fent referència a l'actitud dels manifestants —la majoria dones i nens del seu districte parroquial— per tal d'evitar actes violents. La manifestació es va dissoldre sense que es produïssin detencions.

Amb tot, mossèn Hernández va ser violentament agredit per dos desconeguts, que se'l van endur cap a un carrer fosc quan els manifestants ja s'havien retirat. El seu estat no era greu, per bé que tenia macadures i grans hematomes a tot el cos.

A la plana 612, el Butlletí reproduïx la Nota que havien publicat els diaris, al cap de dos dies dels fets: «Pel que fa a aquesta agressió a un sacerdot a Santa Coloma

de Gramenet, l'arquebisbe de Barcelona va fer pública, el dia 30 de novembre, la següent nota:

«Davant l'agressió de paraula i obra que va tenir lloc de manera pública i traïdora en ple carrer i de la qual va ser víctima el reverend Lluís Hernández, ecònom de la parròquia de Sant Ernest de Santa Coloma, el dimarts passat, 28 de novembre, aquest Arquebisbat lamenta que s'hagi acudit a la violència, la qual sempre és contrària, almenys, a l'esperit de diàleg que ha d'animar les relacions entre persones.

»Tal com ensenya el Concili Vaticà II «Tot el qui viola la integritat de la persona humana deshonora més els autors que les seves víctimes» (G. S. 27).

«Al mateix temps aquest Arquebisbat desitja fer constar que aquesta repulsa de la violència té un caràcter general tot i ser motivada, en aquest cas, per haver-ne estat víctima un sacerdot.»

En un cinquè full informatiu, tramès puntualment aquest gener, el Seminari de Barcelona fa la crònica del trimestre escolar.

«Davant els problemes avui implicats en el servei ministerial de les comunitats, esdevé més viva la responsabilitat que tots —preveres i laics— compartim sobre el futur dels ministeris en l'Església. Ens cal repensar en conjunt tots els problemes que aniran configurant aquest futur i cercar ja des d'ara nous camins a fi de suscitar i desenvolupar els cor-

responents carismes a l'interior de les comunitats.»

Aquest llenguatge és encoratjador. També ho són aquests tres fets: la constitució d'un Consell assessor del Seminari, integrat per tres preveres (Josep Camps, Joan Carrera i Ricard Masclans) i tres laics (Marcel Galobart, Llorenç Gomis i Josep Sànchez Bosch); la constitució d'un equip de documentació sobre els ministeris en l'Església, tant pel que es refereix als avanços doctrinals, com a les diverses experiències d'arreu», que ha iniciat la formació d'un arxiu; que el balanç del pla d'estudis teològics per a joves que fan la seva jornada laboral indiqui que «l'interès suscitat per les classes i l'esforç personal dels alumnes és satisfactori».

Finalment la notícia de tres ordenacions de prevere el desembre i la primera quinzena de gener a les parròquies on havien exercit el ministeri diaconal: Jaume Dasquens (Sagrada Família de Terrassa), Jaume Berdoy (Olesa de Montserrat) i Martí Bayó (Sant Medir de la Bordeta).

El dia 16 de gener va fer un any de la mort del doctor Gregorio Modrego. Després d'una missa presidida pel senyor Bisbe Jubany, les seves despulles van ser traslladades al mausoleu construït a la capella del Pilar de la Catedral.

La seva làpida sepulcral —escrita en llatí— presenta així la seva figura: «Pastor sol·licit del ramat, va promoure la integritat de la fe, l'increment de la pietat i la uni-

tat en la caritat i la justícia. Va reconstruir les ruïnes acumulades per la persecució impia. Va assumir la causa dels pobres i els sense llar. Va congregar el XXXVè Congrés eucarístic internacional.»

Molts s'han demanat si a l'any 1973 és aquesta la manera més apropiada per a referir-se a la guerra en una làpida funerària del temple més representatiu de l'Església de Barcelona. I hom es pregunta en mans de qui està la redacció d'unes inscripcions gravades a la pedra i que aspiren a la perdurabilitat.

En aquest cas, ens hauria plagut més sobrietat, si més no en aquesta al·lusió. La memòria del bisbe Gregorio no hi hauria perdut, ben al contrari.

Ha arribat a la nostra redacció un breu full: «La tragèdia del carrer de Rajolers («ladrilleros»): una paraula cristiana». El Vicari episcopal i els arxiprestos de la zona, van reunir-se amb altres sacerdots i laics, en Consell pastoral «per a reflexionar, a la llum de la fe sobre la situació en què es troben, encara, 16 famílies després de l'explosió del 29 d'octubre». Aquest full porta data de 20 de desembre.

Després d'una sucinta relació dels fets, passa a exposar com «després de prop de dos mesos, les famílies afectades es troben en una situació de punt mort que resulta força alarmant: «segueix la provisionalitat del primer dia: allotjament en residència o amb familiars, separació dels membres d'una mateixa família, que no han pogut refer, encara, una nova llar.

En aquesta situació —continua, després— la nostra consciència ens obliga a recollir uns interrogants que es fa molta gent i que no haurien de quedar sense altaveu ni sense resposta... Aquestes preguntes dibuixen una situació d'injustícia, davant la qual cap ciutadà no pot, en consciència, fingir-se indiferent. Nosaltres, cristians, no podem passar de llarg, davant unes persones tractades tan durament per la desgràcia i pel retard d'unes ajudes justes. En nom de l'Evangeli i de l'Església d'aquesta zona ens posem al seu costat.»

És un escrit que arriba tard, o que és sobrer? Qui sap! En tot cas una presència cristiana davant un problema humà greu que afecta famílies senzilles de la barriada de Sants. Perquè, passada l'emoció dels primers dies, els problemes resten i això és greu. Un escrit, a més, avalat pels responsables pastorals de la zona i que ha estat distribuït a les parròquies. No a totes, tanmateix; per exemple, a la més directament interessada: la de Sant Joan Bpta. Vianney!

Igual que l'any passat, la «Comisión nacional Justicia y Paz» va elaborar un document —«la pau és possible»— amb motiu del primer de gener, diada mundial de la Pau.

N'ha arribat a la redacció edició catalana impresa i edició castellana multicopiada. El document —que no ha trobat a la premsa el ressò que hom hauria pogut esperar— té cinc parts: una

mirada al món; ...i a Espanya; la pau impossible; però la pau és possible; la pau, obra de l'home.

Els diaris de Barcelona publiquen, el 31 de desembre una breu exhortació pastoral de l'Arquebisbe de la qual copiem un paràgraf:

«El lema d'aquesta Jornada —la pau és possible— té validesa per a la nostra societat espanyola. Les paraules del Papa són per a tots —governants i governats— un crit d'alarma i un impuls fort que ens estimula a caminar sense defallir envers una consecució més plena de la pau al nostre país. La «Comisión Nacional Justicia y Paz» —organisme autònom, aprovat per la Jerarquia espanyola— en un document publicat arran d'aquesta Jornada fa l'anàlisi d'una sèrie de punts dèbils de la societat del nostre país que reclamen un remei urgent per tal que la pau sigui autèntica i arrel·li més i més sobre les bases sòlides de la veritat, la justícia, la llibertat i l'amor. Perquè la pau no brolla per generació espontània: li cal un clima propici. I aquest clima exigeix, com a condició indispensable, el respecte efectiu dels drets fonamentals de la persona humana. Només en aquelles societats en les quals els drets de l'home són respectats pot prosperar la pau en el seu sentit més autèntic. I, a la vegada, només la pau permet que els drets de l'home trobin el seu reconeixement ple i veritable.»

El Butlletí Oficial del Bisbat Insereix, en el número de desembre, una «nota de l'arquebisbat sobre el proces-

sament dels components de la Comissió permanent del Secretariat diocesà Justícia i Pau» (vegeu Q. P. núm. 21, pp. 684-685).

Aquesta nota, datada el 18 de novembre i que ja havia aparegut a la premsa diu, entre altres coses: «El document incriminat pel Tribunal d'Ordre Públic (...) conté la relació d'uns fets i el judici cristià sobre d'ells, judici que es fonamenta en les encíclics pontificies i en les conclusions aprovades per l'Assemblea conjunta de Bisbes i capellans d'Espanya, que va tenir lloc el setembre de 1971. Tant el judici com les conclusions del document responen plenament als postulats de la doctrina i es troben dintre de les finalitats assignades al Secretariat segons el decret episcopal de la seva constitució.»

En començar l'Advent, el dia 3 de desembre el senyor Arquebisbe va fer pública una carta pastoral —«L'espiritualitat de l'Advent»— que van recollir els diaris.

També la publicava el Butlletí Oficial del mes de desembre en versió catalana i castellana. Consta de quatre parts i una conclusió: la virtut cristiana de l'esperança; la imatge bíblica del desert; la teologia de la «resta d'Israel»; el pobre com a instància absoluta.

La seva lectura a la premsa va constituir per a molts una agradable sorpresa; el text resulta, efectivament, per a força cristians una excel·lent guia de reflexió espiritual.

Mallorca

Segurament la III Trobada mundial de Dirigents de Cursets de Cristandat ha estat, des de la darrera crònica (QUADERNS, núm. 20), el fet més important de la vida eclesial de la nostra illa.

Tots coneixem la transcendència del moviment dins la nostra pastoral diocesana des de 1944. És un fet innegable, que ens ha marcat moltíssim. D'altra banda, des de l'exportació dels «Cursillos» —com aquí sempre se'ls anomena tal volta en honor del seu assenyalat castellanisme— els cursets han donat la volta al món. A Mallorca han tingut una història molt concreta d'esdeveniments i persones: entre les defenses més tancades i absolutes i el rebuig que ha anat prenent molts matisos; i tot això ha produït el clima de tensió en què s'han donat entre nosaltres els cursets.

No és aquesta mateixa la història dels cursets a tots els indrets on han arrelat. I d'això, tal volta no ens n'adonem els mallorquins i per això ens és difícil d'apreciar amb tota justícia, i equilibradament, la trobada que entre l'1 i el 7 de novembre de l'any passat es tingué en un hotel de luxe de la Platja de Palma.

Ja abans, pel mes de setembre, la revista «Lluc» (núm. 618, pp. 3-6) va publicar una llarga taula rodona, mantinguda per gent de cursets, seglars i capellans. Uns estaven ja fora del moviment, al-

tres hi són encara presents. Les intervencions foren sinceres i gens unànimes. Qui veia en cursets un moviment d'actualitat, reforçat pel Concili; qui el veia desfasat enfront del missatge conciliar; qui el considerava un obstacle per l'avanç de la nostra Església, qui afirmava que les seves possibilitats no estaven encara prou descobertes de cara a l'home actual.

La finalitat de la III Trobada de Dirigents, amb participació de trenta-un secretariats nacionals, era la de redactar —o de preparar la redacció—, d'un Ideari per clarificar criteris, principis i objectius que han de ser la columna vertebral del moviment de cursets. Després de ponències, reunions per grups i amplíssimes i democràtiques discussions es resolgué que durant un any es treballàs en la redacció de l'Ideari, per unificar criteris i posar el moviment en una línia sempre més efectiva de pastoral missionera.

El dia 16 d'octubre de l'any passat s'esqueia el 50 Aniversari de la mort de mossèn Costa i Llobera. La clerecia de Mallorca ha servat tothora una veneració per l'altíssim poeta d'«El pi de Formentor».

Una veneració, tanmateix una mica romàntica i poc efectiva en el moment d'estimar i valorar la pròpia llengua com a mitjà pastoral i, en els nostres dies post-conciliaris, com a expressió natural de la pròpia fe en la Litúrgia. (Un dia tal volta, serà bo donar a conèixer als lectors de QUA-

DERNS aquesta situació de la nostra llengua a la Litúrgia. Especialment ara que el «Calendari litúrgic pastoral 1973» ha ignorat les publicacions litúrgiques adaptades del català «oficial» per a les Illes. També algunes cartes publicades a «Serra d'Or» han remogut la qüestió, resolta tan malament per part, fins ara, de moltes de les nostres parròquies.)

Doncs bé, tornant al cinquantenari del poeta pollencí, hem de dir que fou monocolor; un concert a una sola veu, que prengué des del principi una trajectòria tan marcada que molts, que estimen i aprecien el que mossèn Costa enaltí i estimà, no se sentiren gens atrets —més aviat bandejats— per la celebració commemorativa. Figurau-vos que fins i tot es digué un pontifical en llatí a Cala Murta i el cor parroquial de Pollença ho cantà tot, en llatí també, al funeral del dia 16 d'octubre, perquè la parròquia nadiua del nostre poeta ha exclòs, quasi absolutament, l'ús de la nostra llengua a la litúrgia.

Va encendre els ànims benpensants de l'illa de la calma la interviu de J. C. Barreau, el conegut sacerdot secularitzat, a la TV francesa, publicat pel «Servicio informativo». Esclata, doncs, el conflicte al CECOMS.

«Servicio informativo» és la publicació quinzenal del «Centro de Comunicaciones sociales de Mallorca», que ara acaba de publicar el núm. 71. Es publica en ciclostil, quasi tot «en *perfecto caste-*

llano», que segueix la «lengua oficial de la Iglesia de Mallorca».

Doncs, com dèiem, la intervieu d'en Barreau pels seus atacs al sistema i al celibat obligatori armaren un avalot impressionant. És clar que ningú, que jo sàpiga, no ha comentat les frases del conegut home de missió sobre el missatge cristià, la persona de Jesús, la predicació de l'Evangeli a l'home d'avui...

Tot va fer que al núm. següent, el 66, es publicàs per orde del bisbe administrador apostòlic la resposta de J. M. Hennaux, professor a Lovaina, a la dita intervieu. També el B. O. del bisbat, novembre 1972, reproduí la mateixa resposta, precedida d'una carta de l'administrador apostòlic Teodor Ubeda.

L'assumpte es portà a discussió de la XV reunió del Consell presbiteral (15 de novembre). El nus de la qüestió rau a saber si el «Servicio informativo» és veu oficial de l'Església jeràrquica, o no; si ha de ser suplement del B. O. del bisbat, o empresa d'un grup de persones que exposen el seu criteri o donen una informació en una línia determinada. La jerarquia ha mantingut el primer criteri, que sembla més d'acord amb l'estatut fundacional de la publicació, dins els condicionaments de l'actual llei de premsa.

El bisbe administrador apostòlic prometé de nomenar una nova comissió de comunicacions socials i, de moment, es responsabilitzà ell mateix del «Servicio informativo».

Molts de condicionaments ambientals, personals, culturals, econòmics, de censura i d'enfocament de la missió de l'Església en l'ús de les comunicacions socials, pressionen el S. I. L'arribaran a ofegar?

Pels volts de la Puríssima, es tingué a Santa Llúcia de Manacor una Trobada interbalear de Joventut, dirigida per dos monjos de la comunitat de Taizé.

Cal remarcar l'esperit obert, autènticament cristià i jove, d'aquells dies de convivència. Han posat en moviment unes reunions de joves de cara a treballar de veres com a llevat de pau, justícia, compromís amb el món dels pobres, en la nostra societat.

A l'esmentada XV reunió del Consell presbiteral, es llegí la ponència «La parroquia urbana como realidad sociológica y pastoral». La presentà un jove llicenciat en ciències socials, Joan Bestard, que la redactà per encàrrec del bisbe administrador apostòlic.

Aplaudiments i felicitacions clogueren la lectura. Que hi està de ben dit tot això! Després, es publicà la ponència als núms. 69-70 (desembre) de «Servicio informativo» i ha estat enviada als arxiprestos de Palma, Inca i Manacor perquè l'estudiïn amb els sacerdots. El mateix S. I. proposa al final una enquesta que tothom pot contestar.

De la ponència es dedueix cla-

rament que la pastoral a la ciutat, centrada en la parròquia territorial, autosuficient i aïllada, d'espatles a tota pastoral de conjunt, està del tot desfasada i és un seriós obstacle a la presència de l'Església en el món.

Ara, no cal fer-se il·lusions. El camí és llarg, ple de dificultats ambientals i personals i estructurals. És ben previsible entre nosaltres que el projecte sigui obstaculitzat seriosament, ja que altres coses molt menys difícils... Per altra banda, creïm que abans de la pastoral urbana, s'ha de plantejar definitivament la pastoral diocesana, que no arriba a planificar-se. — LL. M.

Menorca

Els dies 27 i 28 de desembre van tenir lloc al Seminari de Ciutadella unes jornades d'estudi per a sacerdots.

Les va organitzar la Comissió del Clergat i les va dirigir mossèn Josep M. Rovira, de Barcelona, professor de la Facultat de Teologia, Secció Sant Pacià.

L'assistència del clergat va ser notable: una trentena (un 60 %), amb el bisbe al davant, el qual va participar a totes les sessions. El

clima va ser, també, distès i l'interès dels participants, viu.

Mossèn Rovira va fer dues exposicions: «El sacerdot en la comunitat» i «La comunitat del sacerdot». Van anar seguides de treballs per grups i de posada en comú, en les quals el ponent va recollir les qüestions suscitées i va ampliar, així la seva exposició.

Aquestes Jornades han estat un element de cohesió per al clergat de l'illa.

Solsona

A Berga s'han donat unes jornades de catequesi.

Les ha dirigides mossèn Jesús Huguet; se'n donen quinzenalment unes altres de cultura bíblica dirigides per mossèn Florenci Besora; aquestes últimes s'han començat de repetir a Puig-reig.

Els Pastorets de l'Ametlla de Mero-la i de la colònia Soldevila han tornat, durant les propassades festes nadal·lenques, a mobilitzar masses de gent d'arreu de Catalunya.

Potser algun dia caldrà estudiar aquest fet des del punt de vista de la pastoral popular. Com el de les agrupacions corals que puñllen per les nostres comarques, i de tantes altres activitats que sense ser pròpiament religioses es mouen a l'ombra dels campanars.

rament que la pastoral a la ciutat, centrada en la parròquia territorial, autosuficient i aïllada, d'espatles a tota pastoral de conjunt, està del tot desfasada i és un seriós obstacle a la presència de l'Església en el món.

Ara, no cal fer-se il·lusions. El camí és llarg, ple de dificultats ambientals i personals i estructurals. És ben previsible entre nosaltres que el projecte sigui obstaculitzat seriosament, ja que altres coses molt menys difícils... Per altra banda, creïm que abans de la pastoral urbana, s'ha de plantejar definitivament la pastoral diocesana, que no arriba a planificar-se. — LL. M.

Menorca

Els dies 27 i 28 de desembre van tenir lloc al Seminari de Ciutadella unes jornades d'estudi per a sacerdots.

Les va organitzar la Comissió del Clergat i les va dirigir mossèn Josep M. Rovira, de Barcelona, professor de la Facultat de Teologia, Secció Sant Pacià.

L'assistència del clergat va ser notable: una trentena (un 60 %), amb el bisbe al davant, el qual va participar a totes les sessions. El

clima va ser, també, distès i l'interès dels participants, viu.

Mossèn Rovira va fer dues exposicions: «El sacerdot en la comunitat» i «La comunitat del sacerdot». Van anar seguides de treballs per grups i de posada en comú, en les quals el ponent va recollir les qüestions suscidades i va ampliar, així la seva exposició.

Aquestes Jornades han estat un element de cohesió per al clergat de l'illa.

Solsona

A Berga s'han donat unes jornades de catequesi.

Les ha dirigides mossèn Jesús Huguet; se'n donen quinzenalment unes altres de cultura bíblica dirigides per mossèn Florenci Besora; aquestes últimes s'han començat de repetir a Puig-reig.

Els Pastorets de l'Ametlla de Mero-la i de la colònia Soldevila han tornat, durant les propassades festes nadal·lenques, a mobilitzar masses de gent d'arreu de Catalunya.

Potser algun dia caldrà estudiar aquest fet des del punt de vista de la pastoral popular. Com el de les agrupacions corals que puullen per les nostres comarques, i de tantes altres activitats que sense ser pròpiament religioses es mouen a l'ombra dels campanars.

El jovent de Castelladral, Sant Cugat de Salou, Viver i Serrateix celebren els dissabtes i diumenges consecutius unes «vesprades de joventut».

Duraran dos mesos entre xerrades i sessions de cant, de cine, de teatre... Són organitzades per ells mateixos amb l'animació d'algun capellà i d'alguns seminaristes.

Es va de cara a la creació d'un full interdiocesà Vic-Solsona.

Millor dit, el nostre bisbat adoptaria el full del bisbat veí reservant-se alguna pàgina en blanc. Diuen que les altes esferes hi han donat ja el vist i plau.

Tarragona

Els dies 28 i 29 de desembre va tenir lloc al Palau arquebisbal la reunió del Consell del presbiteri.

A l'ordre del dia un tema: «les secularitzacions». Se'n va responsabilitzar el pare Jordi Font, jesuïta, director del Centre mèdicopsicològic de Barcelona, c/. Riva-deneyra. Un altre tema a càrrec de la Delegació diocesana d'assumptes econòmics: «criteris pastorals en la construcció de noves Esglésies».

Finalment el Consell de direc-

ció demanà el parer del Consell del presbiteri «davant el problema de molts pobles de la perifèria de l'arquebisbat que es queden amb la dificultat de ser atesos».

Els dies 8 i 9 de gener, a la Selva del Camp, la Delegació diocesana de litúrgia i música sagrada va organitzar unes «Jornades de pastoral litúrgica».

Mossèn Pere Farnés va pronunciar-hi tres conferències —seguides de col·loqui— sobre el Matrimoni (religiositat i sagrament, el sagrament, el ritu) i mossèn Joan Llopis altres tres sobre el nou ritual d'exèquies (aspectes teològics, característiques litúrgiques, problemes pastorals).

Cada tarda hi va haver, a més, una taula rodona per a aclarir punts i qüestions noves.

L'assistència va oscil·lar entre la trentena i la quarantena.

L'«Escola de Teologia» segueix la seva marxa normal des de començaments d'octubre i durarà fins a finals de maig.

En el seu tercer any d'existència comprèn tres cursos: al primer, entorn del tema de Déu, hi participen uns 120 alumnes; al segon, entorn del tema Església, una vuitantena; al tercer, centrat en els sagraments, una setantena.

Les classes són setmanals, tant a Reus (en llengua catalana) com a Tarragona (en una doble secció: catalana i castellana).

Se'n responsabilitza mossèn Joaquim Clavé.

Hem tingut ocasió de llegir el «Salm del Servent de Jahvé».

Amb aquest poema mossèn Ramon Muntanyola va guanyar la viola d'or als jocs florals de la llengua catalana celebrats a Ginebra el 29 d'octubre.

Unes quantes notícies de la Zona formada pels arxiprestats de la Sagarra tarragonina i de la Conca de Barberà.

A nivell de Zona, va haver-hi a Montblanc, el dia 8 de gener, una trobada de religioses, per veure de quina manera concreta havien d'integrar-se elles a la pastoral de la Zona, i quina havia de ser la seva actitud en la Diòcesi, d'acord amb la campanya de Pertinença a l'Església Local. A la trobada hi varen participar trenta-cinc religioses, pertinents a set comunitats i constaten que va ser una reunió positiva, la necessitat de trobar-se sovint i programar juntes, i sempre d'acord amb les línies que es vagin marcant. A l'hora present, ja es treballa en la preparació d'una nova trobada.

També a Montblanc es reuniren sacerdots dels arxiprestats de Montblanc, Santa Coloma de Queralt i Vinaixa, per veure la forma d'encetar una pastoral conjunta. De moment començaran una Catequesi d'adults a tots els pobles, a partir del mes de febrer.

L'arxiprestat de Sant Martí de Maldà, va organitzar una trobada a Vallbona de les Monges. Es va posar l'accent en l'objectiu general (pertinença dels laics a l'Es-

glésia local) i en els quatre punts de revisió constant (cultes, mentalitats, comunitat i compromís). Els fruits? Orientar la Catequesi perquè se'n treguin compromisos d'acció concrets i constants; buscar un grup de laics que puguin ser capdavanters en el muntatge de l'acció pastoral a l'arxiprestat; fer reunions com aquesta tres o quatre cops a l'any.

També amb els joves va haver-hi una trobada a Vallbona de les Monges la nit de Cap d'Any. Va anunciar-se com a «Trobada de reflexió i de pregària sobre la pau» i es va partir del text publicat l'any anterior per la Comissió nacional de Justícia i Pau; es va estudiar per grups una enquesta preparada anteriorment, i després es va posar en comú el que havien dit els diferents grups; la pregària va consistir en la celebració de l'Eucaristia, i en acabar no va faltar-hi la gatzara pròpia dels llocs on es reuneix el jovent.

Urgell

L'11 de novembre és la Festa del Sant Crist de Balaguer.

«Algú ha dit que hi ha ciutats espirituals. Balaguer n'és una... Una vetllada litúrgica al Santuari

del Sant Crist tingué lloc la nit del 8 de novembre. Fou presidida pel senyor Bisbe. Quin fou el signe? Aplegar-nos i pregar en comunitat. Volíem afirmar-nos més en la idea que pel misteri de la Creu s'assoleix la joia i la llum. Hi participaren diferents membres de la comunitat parroquial, a més dels sacerdots, els religiosos i religioses, laics de tota classe i condició, àdhuc d'algunes parròquies veïnes.

»Quin fou el contingut? La celebració de la Vetlla ens féu recordar la Vetlla Pasqual, ja que la primera part, la celebració de la Paraula, fou la més solemne.

»El contingut homilètic fou dens, actual i molt interessant, explicat per tres concelebrants. Es desenrotllaren alguns aspectes de la Carta Pastoral dels Bisbes de la província eclesiàstica tarraconense, "El pluralisme en la comunió eclesial", subratllant-se els conceptes de comunió i pluralisme tant en la vida espiritual com en la presència en el món.

»Tot seguit es celebrà l'Eucaristia. I en acabar, el senyor Bisbe, junt amb l'equip sacerdotal de la parròquia, conversà amb un nombre d'assistents.» (J. M. Monill i Oriola, «Església d'Urgell», núm. 7.)

«A l'Assemblea es nota la preocupació per l'eficàcia i, per tant, pels mètodes de treball. Molts havien fet suggeriments en assemblees passades i el resultat es comença a percebre. Aquesta vegada s'ha fet treball per grups en els tres temes més impor-

tants. Això ha estat interessant: ha fet que s'alternés l'aire solemniàl de la gran aula, que obliga a un llenguatge parlamentari i megafònic, amb el to senzill i humà del petit grup...

»Jo no sé si no valdria la pena de considerar un desplaçament de l'Assemblea a un altre lloc: la perifèria, per exemple. A Madrid hi ha un diàleg més immediat amb l'opinió pública, amb grups i institucions. Quan es tracten problemes de més interès sociopolític hi deu haver —qui sap— contactes privats d'altura, però també tot això porta uns condicionaments llargament comentats en el discurs d'obertura pel Cardenal President...

»El tema "Iglesia y orden político" és encara una pilota a la teulada. Aquesta mena de termes porten anexas les sotragades pròpies de l'ordre temporal, com és més ampla la possibilitat d'opinió. Aquí hi ha una difícil feina: per una part demanar major autonomia per a l'Església i, per altra, no deixar totalment autònom l'Estat, formulant judicis ètics que són obligats pel bé comú. Ací a Espanya, per altra banda, fa una mica la impressió d'una mena de problema de família, que porta una forta càrrega emocional. És difícil la clarividència i és un camp on no n'hi ha prou de procedir en el terreny de la doctrina, perquè cal fer judicis de la bona o mala oportunitat, cosa que es refereix al bon seny del govern.

»S'observa un cert aire de vacil·lació en el curs del treball de

la Conferència»... («Església d'Urgell», núm. 8.)

Així veu la VII Assemblea plenària de la Conferència de l'episcopat espanyol el Bisbe Joan, per als seus fidels. Va fer-s'hi acompanyar pel Delegat de Comunicació Social. Oficiosament va establir contacte amb els Objectors de Consciència, que dejunaven en un col·legi del mateix barri, i va concelebrar-hi l'Eucaristia.

La VI reunió del nostre Consell Presbiteral Diocesà tingué lloc al Sant Crist de Balaguer, els dies 4 i 5 de desembre. Té ja un any de rodatge. L'ordre del dia comprenia: salutació del senyor Bisbe i informació eclesial: Espanya, Catalunya, Urgell.

L'informe de l'estudi de les modificacions introduïdes al Reglament del C. del P. i l'Organigrama del Bisbat van ser presentats per les corresponents ponències.

La ponència «Església missionera d'Urgell» presentà una introducció doctrinal, una anàlisi de les estructures i unes pistes de solució. Està en curs de treball i estudi.

Tot seguit es procedí al lliurament dels corresponents informes al C. P.: Santuari de Núria, comissions diocesanes de litúrgia i catequesi. Les delegacions diocesanes presenten també projectes de treball del curs 72-73: doctrina de la fe i formació permanent del clericat, ensenyament, mitjans de comunicació social, vocacions i oficina de sociologia i estadística.

A «Precs i preguntes» es planteja l'adhesió de solidaritat amb el

sacerdot Lluís Hernández de Santa Coloma, víctima de mals tractes d'uns «desconeguts», arribant a la fórmula feliç de trametre una adhesió a la nota dimanada de l'Arquebisbat de Barcelona i de fer-hi, a la clínica, una visita per part de dos sacerdots d'Urgell, tramesos pel Consell.

A la Seu d'Urgell, el bisbe Joan, de retorn de la Plenària de la Conferència Episcopal Espanyola, va informar a clergues i laics, a la Casa d'A. C.

Aquestes trobades bisbe-laics aniran prenent volada, sens dubte. També a Balaguer, invitat per l'Ateneu, va pronunciar una conferència. El tema «Relacions de l'Església amb el món» polaritzà l'atenció dels oients en nombre de més de 500. També informà sobre el document «Església i comunitat política». És remarcable la progressiva intervenció del poble, ni que sigui lenta, en aquestes sessions de diàleg.

Des de llurs nomenaments, confirmats els uns i renovellats els altres, els arxiprestos han anat treballant.

Alguna reunió (14-XII), amb qüestions ben pràctiques sobre la taula. També han tingut lloc, pensades per a ells, que hi han estat els primers invitats, unes II Jornades de Dinàmica de Grup i Pastoral, al Sant Crist. Darrerament, el 13 de gener, tingué lloc al Bisbat, la reunió del Consell de Direcció amb els delegats de zona, cinc, treballant diverses qüestions a l'entorn de l'economia: col·lectes —simplificació de les mana-

des, de 14 a 7— aranzels, publicació de comptes parroquials i unificació de serveis.

Es deixa endevinar que el naixent «Cos Arxiprestal», i el seu nucli representatiu, els delegats de zona, assumiran de dia en dia una tasca executiva, al costat del C. del P., que es va configurant com una cambra alta deliberativa, a nivell de clergat. El que no es veu enlloc encara són els consells pastorals, tret d'uns modestos tempteigs ací i allà, en els consells de comunitat parroquial. Temps al temps.

Amb 11.000 exemplars, arreu del bisbat, cada diumenge té lloc la sembra del «Full dominical», nascut el dia de Nadal.

És una senzilla acció, conjunta amb «Hoja Dominical» de Barcelona, que permetrà d'estendre fins als més petits nuclis pastorals del nostre Pirineu les notícies d'interès diocesà i les comunicacions pastorals que cregui oportunes el Bisbe, o les que siguin d'interès, dimanades dels nostres responsables i pastor. També «Església d'Urgell» va fent via, aparegut ja el fascicle número 9, sota la direcció de la senyoreta Dolors Majoral. I, poc a poquet, ens trobem amb un laicat que llegeix... i escriu.

Unes notícies d'Andorra.

L'ensenyament a les Valls, l'andorranització de la cultura (?) i el petit mar de fons que sempre bull al Principat, amb l'espoleta de la

no invitació d'Andorra a Helsinki —ço que problematitza la representació del Principat a nivell internacional— han desembocat a Andorra en una polèmica des de les publicacions periòdiques... de França i Espanya. L'expulsió d'un periodista per part de la Casa de la Vall, com a persona no grata, i la col·locació d'un artefacte explosiu al seu domicili, obra d'algun desconegut, van provocar una nota de la delegació diocesana de mitjans de comunicació social.

El número 9 d'«Església d'Urgell», difon una comunicació a tots els lectors, entorn a l'actuació dels laics en el terreny temporal i a l'aportació, dins la legalitat, de punts de vista nous i propis als tràmits de l'Administració.

Una instància a les Germanats de Pagesos i Ramaders sobre la Seguretat Social Agrària, amb la recollida de 785 signatures de pagesos i altres treballadors, n'ha estat l'ocasió. Hom surt al pas de possibles torçades interpretacions. «Església d'Urgell», ja ho sabeu, és una publicació oficial del Bisbat.

Estan en plena marxa els Grups de Formació Doctrinal per a capacitar mestres a fi d'ésser professors de l'àrea de religió de la segona etapa d'Ensenyament General Bàsic.

Són una veritable escola de Teologia dirigida per especialistes, (al nostre Bisbat, mossèn Fermí Casal i mossèn J. Peretó), on els alumnes es comprometen a un estudi seriós, i alhora actiu del missatge cristià; consulten llibres i

documents i responen qüestionaris molt complets, que són posats en comú i avaluats. És un aprofundiment actualitzat dels grans temes de la Teologia.

Al Bisbat hi ha cinc grups, amb un total d'un centenar d'alumnes, mestres i llicenciats. Un grup de 20 a la comarca de Pobla de Segur, un altre també de 20 a la de Tremp. Un a Balaguer de 17, i un especial de Graduats Universitaris. Un a la Seu, de 24.

La venda de la fàbrica de ciment originària de la ENHER fa témer el seu final, desposseint la part més pobre de la «Catalunya pobre» de molts llocs de treball i el col·legi de la Pobla d'un centenar d'alumnes. El bisbe ha escrit:

«...el que ha passat amb la fàbrica de ciment de Xerallo fa pocs dies ens entristeix a tots. Quan tots ens preocupem per tal que es creïn llocs de treball i alguna petita indústria en les terres de Lleida, resulta que de tant en tant ens arriba la notícia d'una que es tanca. I ara, què passarà amb el ferrocarril de Pobla de Segur, i amb altres serveis, com l'ensenyament, a les comarques del Pallars? Què passarà amb la moral de llurs habitants, ja tan afectada per altres raons? La iniciativa privada i l'administració pública cal que es preocupin del Pallars. Que se'n preocupin, d'una manera especial també els sectors d'Església» (Joan, Bisbe, «Església d'Urgell», gener, núm. 9.)

I, com sempre, recollim les engrunes.

El bisbe Joan ha escrit i ha parlat: Editorial a «Església d'Urgell» de Nadal, el dia de l'Emigrant, la Jornada de la Pau, una salutació per mitjà del «Diario de Lérida», molt llegida, l'homilia de la missa del gall a la Catedral...

Els nostres diocesans s'han mogut i han donat molt per Managua.

«L'Escorcoll», una revista inter-centres educatius a la Ciutat de La Seu, més aviat aguda i crítica, té en carpeta uns articles, acuradament corregit el català per un tècnic, amb ganes de dactilografiar-los pulcrament si arriba el cas, per al seu tercer número. Però el tercer número no surt, perquè els nois no troben ningú que aixoplugui la Revista amb certa solvència: formadors, parroquies, centres, etc. Ço que demostra, aquí com arreu, que no és la joventut sola, la problemàtica...—A. F.

València

Fa uns dos anys, el rector de la parròquia de Sant Joan d'Enova, amb motiu de fer unes reformes a la façana de l'església, comunicà a l'alcalde la conveniència de no tornar-hi a col·locar la Creu dels caiguts, donada una sèrie de raons i ateses les característiques dels temps actuals. Aquesta re-

forma es portà a efecte i la gent del poble ho considerarà normal.

La nit del 20 de novembre passat, dos veïns d'un poble del costat pintaren a la paret de l'església parroquial els braços de la Creu dels caiguts. El rector, sorprès, ho comunicà als superiors eclesiàstics i a les autoritats civils i manà rascar la pintura.

Aquests fets, ja convertits en conflicte, animaren a organitzar un desagravi i es projectà la construcció d'una nova Creu de marbre.

El dia de la inauguració, es concentrà a la plaça un gran nombre de vinguts de fora —perquè els del poble, un xic desficiosos pel soroll que s'havia armat, preferiren no assistir-hi. El rector de la parròquia, aquell diumenge, després de celebrar les misses de costum el matí, hagué d'absentar-se per algun motiu justificat, però no mancà qui el substituís en la feina litúrgica del «serpasset» i de la solemne benedicció: hi eren presents dos sacerdots, un dels quals pronuncià una prèdica. També s'escoltaren d'altres intervencions oratòries i fins es va rebre algun telegrama de solidaritat, un d'ells del pare Oltra. Els mitjans de comunicació de la província es feren gran ressò de l'esdeveniment.

Aprofitant l'avinentesa de l'Any Internacional del Llibre, la diòcesi de València s'ha proposat llançar una intensiva propagació de la Bíblia amb una «Campanya Impacte». Consisteix en deu cursets d'una setmana de duració

Els temes dels deu cursets són els següents:

1. Nocions generals per a comprendre millor la Bíblia.
2. Moments claus en la Història de la salvació.
3. Les creences del poble de l'antic testament.
4. Els profetes.
5. El corrent sapiencial.
6. Visió general dels evangelis: un primer contacte.
7. Parafrasejant d'ací i d'allà les idees fonamentals de l'Evangeli.
8. Jesús de Natzaret ¿qui era i què va ensenyar, en realitat?
9. Per a una lectura més personal de Pau de Tarso.
10. Història i altres ciències auxiliars per a interpretar les sagrades Escriptures.

Els objectius d'aquestes setmanes, ens els proposa el butlletí oficial de l'Arquebisbat:

1. Refrescar als sacerdots els coneixements sobre la sagrada Escriptura adquirits al seminari.
2. Iniciar els seglars en el coneixement de la Bíblia.
3. Preparar a les zones pastorals equips de sacerdots i seglars que programen aquesta campanya de cara a l'altra gent.

Aquests cursets ja han començat, en algunes zones, i de moment la campanya es desenvolupa amb prou èxit, pel que respecta a l'assistència, malgrat que la majoria siguin capellans i religiosos.

El propòsit és que els deu cursets es donin a tots els centres de zones pastorals en les deu setma-

nes que els assistents acorden. ¿S'arribarà al final o la gent es cansarà abans...?

Quant a la direcció i instrucció van a càrrec d'un grup d'escriptoristes de la nostra diòcesi, entre els quals figuren professors del seminari i alguns religiosos.

En l'actual curs s'han posat en marxa uns originals tandes d'Exercicis Espirituals per a capellans i religiosos. Amb les «Semanas de reflexión sobre el ministerio y vida de los presbiteros», la Delegació diocesana per al Clergat pretén prestar un servei als capellans, al mateix temps que busca assegurar uns dies de reflexió i «adoc-trinament», pels quals anirà passant el major nombre de sacerdots.

Amb la idea de procurar que tothom hi passi, els han programat per zones pastorals, pertocant una tanda a cada zona en concret; i són els mateixos vicaris episcopals els qui, en el temps oportú, van cursant les invitacions personals als capellans de les respectives zones.

Segons el butlletí oficial de l'Arquebisbat, aquestes setmanes d'espiritualitat aspiren a harmonitzar entre el clergat diocesà, la vida espiritual, la ciència teològica i la pràctica pastoral; i això d'acord amb la renovació apuntada en els decrets del Concili: «Christus Dominus» «Presbyterorum ordinis», «Optatam totius».

Cada dia hi ha un conferenciant distint que presenta el tema de reflexió teològica en dos o tres prediques, reservant un temps a la reflexió personal i a la posada en comú al final del dia.

No han passat pas encara totes les zones, però ja podem opinar que les tandes celebrades han estat poc concorregudes i no massa encomiades. Malgrat algunes opinions positives, que el mateix butlletí ha publicat, molts han restat despagats; uns per manca de silenci i altres queixant-se de dirigisme i adoctrinament.

Aquest muntatge espiritual forma part de la línia traçada des d'un principi per l'arquebisbe García Lahiguera, el qual ja en la seva entrada féu notar que se sentia el pare espiritual de la diòcesi. Així recordem que el primer any, sobretot, ell dirigia tots els retirs arxiprestals de capellans com també quasi totes les tandes d'exercicis espirituals tant per a sacerdots com per a monges, cosa que encara continua —sobretot pel que respecta a les monges. — A. S.

Vic

El Butlletí oficial d'octubre-novembre publica un document elaborat per iniciativa del Consell presbiteral «Alguns criteris pastorals per a una renovació i millorament de les estructures de la diòcesi».

En la seva presentació, el bisbe Ramon explica breument les

etapes de la seva redacció, la valoració del seu contingut i el lloc que li pertoca entre els documents de caire pastoral.

El document pròpiament dit ocupa 12 pàgines del Butlletí i es distribueix en tres parts: alguns trets essencials en els primers passos de l'Església que valen per sempre; on som ara i amb quin ritme hem d'avançar; coses que hauria de tenir en compte una planificació pastoral.

El document acaba amb aquestes paraules: «**Preguem als cristians conscients i responsables de casa nostra que facin seu aquest ideari destinat a marcar les línies d'una pastoral de conjunt. Com a conseqüència, haurà de ser la pedra de toc per a qualsevol modificació de les estructures al servei de la mateixa pastoral.**»

Precisament el número de desembre del Butlletí publicava el resum de l'exposició feta al Consell del presbiteri del dia 5 de maig del 72 per mossèn Modest Reixach sobre «Observacions prèvies a una reestructuració del Bisbat».

«Em proposo parlar d'alguns aspectes de la realitat diocesana que podrien ser l'objecte d'una reorganització. Distribuiré la matèria en quatre apartats: territorial, ambiental-institucional, personal-funcional, i econòmic. M'hauré de fixar en els aspectes més negatius de l'actual organització, cosa lògica, ja que es tracta de cercar un millorament. Cada un dels quatre punts esmentats serà presentat i comentat partint

de les característiques del món d'avui i de les necessitats de l'Església diocesana. També intentaré assenyalar alguns camins possibles d'actuació.»

Aquestes pàgines tenen prou importància perquè QUADERNS se n'ocupi detingudament en una altra ocasió. Tanmateix, donem-ne només un tast.

Aspectes territorials. «En conjunt la xarxa parroquial presenta símptomes evidents de dessagnament demogràfic, fossilització estructural i desconexió operativa pastoral.»

Aspectes ambientals i institucionals. «Predomina de forma absorbent l'organització atomitzada i concèntrica parroquial i la visió de campanar. La pastoral d'ambients, institucions i grups està molt poc present en l'ànim de molts, especialment si desborda les estructures parroquials. Sovint és considerada com una dèria d'aficionats pel seu compte.»

Aspectes personals, funcionals i orgànics. «No dubto de qualificar la situació de l'Església a la nostra diòcesi de confusa i immetòdica, a la llum dels principis moderns d'organització humana... Malgrat la quantitat immensa de bona voluntat amb què compta, la diòcesi acusa un grau notable de paralització, una de les causes de la qual deu ser la manca d'una organització humana més racional.»

Aspectes econòmics. «La comptabilitat del bisbat i, no cal dir, la de les parròquies i altres enti-

titats diocesanes, és primitiva, desconeix no solament les tècniques de detall de l'administració, sinó també els principis i l'esperit.»

El treball acaba: «Les consideracions i observacions que he fet no pretenen pas d'ésser un programa concret operatiu; només intenten de donar un cop d'ull gene-

ral i mostrar una problemàtica.

»Si hom vol seguir per aquí, el pròxim pas hauria d'ésser l'elaboració d'un pla operatiu concret: seleccionar una qüestió, triar la forma i els mitjans de trobar una solució millor que l'actual i anar-hi decididament; pensant, això sí, que totes les solucions són millo-
rables.»

L'equip de biblistes de Montserrat ha preparat un nou curs per correspondència, continuació dels anteriors sobre les Cartes de sant Pau, els Fets dels Apòstols i l'Evangeli de sant Mateu. Aquest any serà sobre l'Evangeli de sant Joan i comprendrà setze lliçons —que complementen i amplien notablement el curs de l'any 1968-69— reunides en un sol volum.

Cada lliçó consta d'una guia per a llegir el text bíblic, d'una explicació que ajuda a situar el text que s'ha llegit en la història, segons la mentalitat bíblica o els costums de l'època, i d'uns punts de reflexió.

Les lliçons han estat pensades per ser preparades en una setmana, però cadascú pot adaptar-les al seu propi ritme de treball. Aju-

den la reflexió sobre la pròpia vida, ofereixen material per a una catequesi d'adults, són útils als equips de matrimonis, comunitats de base, equips de joves, comunitats parroquials, comunitats religioses... És notable, també, la novetat —si bé es preveu només per a un nombre limitat— de la correcció individual d'exercicis.

L'aparició d'aquest volum és prevista per al començament de març.

El preu de subscripció és de 150 ptes. i els drets de correcció (per als qui ho desitgin) importen 100 ptes. més.

Podeu reservar el vostre exemplar escrivint a Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Apartat FD-34, Barcelona.

Tema del pròxim número:

FE I JOVENTUT CATALANA

Plantejament de qüestions: Fe i joventut universitària,
rural i obrera.

Dades demogràfiques de la joventut catalana.

Experiències i testimonis.

Revistes eclesials que cal tenir en compte

«CORRESPONDÈNCIA de diàlegs»

És una revista mensual que la fan els subscriptors. No es programen els números, sinó que es publiquen els articles que els lectors van enviant.

La consideren el seu òrgan d'expressió: algunes Comunitats cristianes de base, alguns moviments d'A.C. obrera i els Sectors Pastorals obrers.

CIRCULAR

Publicació del Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona

Revista especialment dedicada a oferir un servei a la vida cristiana d'un ampli sector de laics del nostre país preocupats per la seva fe.

A través d'una presentació senzilla, la circular ofereix uns serveis concrets: Catequesi d'adults, La fe i els infants, Qüestions fronteres, Punts de vista, Material de pregària, El llibre del mes...

Publicació mensual.

Preu de subscripció (per a 1973): 180 pessetes.

Administració: C.P.L. de Barcelona, Canuda 45, 1.ª, 3.ª, Barcelona-2. Telèfon: 232 16 80.

QÜESTIONS DE VIDA CRISTIANA

ofereix en cinc volums anuals (de 130 a 160 pàgines cadascun):

- una reflexió objectiva sobre els més diversos problemes de l'home d'avui
- una anàlisi de l'actualitat eclesial en els fets i en el pensament
- material bibliogràfic per a aprofundir diversos temes

Subscripció anual: 250 ptes.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Apartat FD-34. Barcelona

DOCUMENTS D'ESGLÉSIA

revista quinzenal de documentació d'interès eclesial

Subscripció anual (22 números): 300 ptes.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Apartat FD-34. Barcelona

QUADERNS DE PASTORAL. Publicació
bimestral.

Director: Josep Junyent.

Redacció i administració: Rivadeneyra,
núm. 6, 4.ª - tel. 231 14 00 - Barcelona-2.

Preu de subscripció: 250 ptes. l'any. Nú-
mero solt: 60 ptes.

Dipòsit legal: B. 25.506 - 1969.

Impressió: I. G. Santa Eulàlia - c. Sant
Joan Bosco, s/n - Santa Eulàlia de Ron-
sana. Empresa periodística: Joan Carrera
Planas (núm. 458, tom 6, secció de per-
sones naturals, foli 127. Inscripció 1).

Amb censura eclesiàstica.